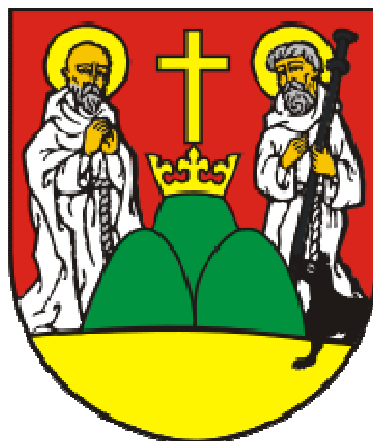

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA SUWAŁKI DO ROKU 2020

(projekt)

Suwałki, grudzień 2007

Spis treści

Wprowadzenie	3
I. Synteza diagnozy	8
1. Charakterystyka historyczno-geograficzna miasta	
2. Zasoby ludzkie i rynek pracy	
3. Gospodarka miasta	
4. Infrastruktura techniczna	
5. Infrastruktura społeczna	
II. Analiza SWOT	44
III. Misja miasta, cele strategiczne i cele operacyjne	55
IV. Zadania realizacyjne	58
V. Priorytetowe zadania realizacyjne	83
VI. Zgodność Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku	86
VII. Uwarunkowania realizacji Strategii	87
VIII. Zespół ds. Aktualizacji Strategii (ZAS)	94

Wprowadzenie

Planowanie strategiczne, jako dynamiczny i ciągły proces zarządzania rozwojem jest odpowiedzią na złożoną i ciągle zmieniającą się rzeczywistość społeczno-gospodarczą. U podstaw planowania strategicznego leży założenie wypracowania wspólnego stanowiska, co do oceny stanu obecnego (wyjściowego) oraz co do wizji przyszłości i kierunków działania służących jej realizacji. Jako instrument zarządzania strategia rozwoju staje się więc wyrazem wspólnego dążenia do zaspokojenia społecznych potrzeb i aspiracji w drodze wdrażania przyjętych postanowień przy stałym monitorowaniu postępów oraz wprowadzaniu niezbędnych korekt.

Rozumiejąc potrzebę i doceniając wagę planowania jako kluczowego czynnika warunkującego efektywne i skuteczne zarządzanie procesami rozwojowymi, władze Miasta Suwałki opracowały w 2000 roku „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2015”. Dokument przyjęto Uchwałą nr XXVIII/269/2000 Rady Miejskiej w Suwałkach z dnia 16 czerwca 2000 roku. Ze względu na fakt, że istotą planowania strategicznego jest dostosowywanie go do nieuchronnych i ciągłych zmian zachodzących w mieście oraz w jego bliższym i dalszym otoczeniu, władze miejskie podjęły decyzję o aktualizacji obowiązującego dokumentu.

U podstaw podjęcia decyzji o rozpoczęciu prac nad aktualizacją „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2015” leżało kilka ważnych przesłanek.

Przede wszystkim była to **konieczność zapewnienia możliwości korzystania z funduszy unijnych** i innych dostępnych środków publicznych przy realizacji projektów wdrażanych w mieście, dla których fakt posiadania aktualnego dokumentu strategicznego jest warunkiem koniecznym w procesie aplikowania.

Po drugie – **potrzeba zharmonizowania i dostosowania** (zarówno jeśli chodzi o horyzont czasowy, jak i wyznaczone kierunki rozwoju) podstawowego dokumentu regulującego rozwój i przyszłą pozycję Suwałk do obowiązującej „**Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku**”, ale też zapewnienie jego zgodności z innymi dokumentami o charakterze planów długoterminowych, obowiązujących w poszczególnych sektorach lokalnej, ponadlokalnej i krajowej rzeczywistości społeczno-gospodarczej, by wymienić tylko Narodową Strategię Spójności i programy operacyjne na lata 2007 – 2013, w tym Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego i Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej.

Wreszcie, konieczna stała się **weryfikacja ustaleń sprzed siedmiu lat w kontekście zmian**, jakie nastąpiły od tamtej pory, istotnie modyfikując otoczenie i zewnętrzne oraz wewnętrzne warunki wpływające na rozwój Suwałk, by wspomnieć tylko o jakże istotnym, wywołującym szereg konsekwencji fakcie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej i związanym z tym pojawieniem się nowych możliwości, szans i zagrożeń.

Aktualizacja „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2015” realizowana była przy wykorzystaniu metody aktywnego planowania strategicznego (MAPS). Jej istotą jest założenie, że wiedza oraz informacje niezbędne dla opracowania strategii istnieją, ale ich fragmenty są nieuporządkowane i nieskoordynowane, a ponadto rozproszone po różnych instytucjach, organizacjach i osobach. Na wszystkich etapach przestrzega się kilku podstawowych i nienaruszalnych zasad, jakimi są sposób podejmowania decyzji i konsensus, tj. powszechna zgoda. Decyzje wypracowywane są w drodze warsztatów strategicznych w zespołach problemowych, a następnie na forum ogólnym. W przypadku rozbieżności, uwzględnienie których stanowi silną stronę metody MAPS, musi być zawarty konsensus wszystkich członków zespołu planującego.

Takie podejście zapewniło uspołecznienie procesu planowania, który można określić jako ekspercko-społeczny. Oznacza to z jednej strony, że w codziennej pracy aktywnie uczestniczyli i kluczowe decyzje podejmowali specjaliści, z drugiej zaś, że wpływ na te decyzje mieli wszyscy zainteresowani mieszkańcy Suwałk. Aspekt ekspercki przejawiał się w doborze członków Zespołu ds. Aktualizacji Strategii (ZAS) – osób pełniących eksponowane funkcje, postrzeganych w swoich środowiskach jako liderzy i będących ekspertami w obszarach swojej działalności. Aspekt społeczny przyjmuje dwa wymiary. Po pierwsze, wspomniani wyżej eksperci reprezentują swoje środowiska i społeczności lokalne, będąc tym samym reprezentantami społeczeństwa. Po drugie, zaktualizowana Strategia została upubliczniona, między innymi poprzez jej zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego, a więc dostępna dla wszystkich, którzy zechcieli wnieść uwagi i propozycje. Zostały one wzięte pod uwagę przed zatwierdzeniem ostatecznej wersji dokumentu przez Radę Miejską w Suwałkach.

Prace nad aktualizacją strategii prowadzone były przez Zespół ds. Aktualizacji Strategii, który składał się z Komitetu Roboczego i dziesięciu zespołów problemowych, powołanych zarządzeniem Prezydenta Miasta Suwałk. Każdy zespół problemowy wybrał przewodniczącego i – w zależności od jego wielkości (składu osobowego) – jednego lub dwóch wiceprzewodniczących. Osoby te były odpowiedzialne za przebieg prac w ramach swoich zespołów problemowych oraz za terminowość i jakość wypracowanych materiałów. Przewodniczący zespołów weszli w skład Komitetu Roboczego – jednostki nadrzędnej, koordynującej całość prac nad aktualizacją. W ten sposób, stanowiąc jednocześnie organ

koordynujący ZAS i szefując komórkom wykonawczym, stali się skutecznym źródłem aktualnej informacji dla wszystkich członków zespołów problemowych. Pełny skład osobowy ZAS podano na końcu tego dokumentu.

Pamiętać należy, że celem przedsięwzięcia nie było opracowanie nowej strategii, ale aktualizacja istniejącej. Dlatego też zdecydowano o pozostaniu – tam, gdzie było to możliwe i (lub) pożądane – przy strukturze dokumentu obowiązującego, który posłużył jako punkt wyjścia do dalszych prac. Modyfikacje formy, oprócz polepszenia czytelności dokumentu, spowodowane zostały również dążeniem do zapewnienia spójności, także w tym wymiarze, ze strategią wojewódzką. Ponadto zgodność strategii suwalskiej ze „Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku” bardzo czytelnie przedstawiono poprzez wskazanie związku pomiędzy celami strategicznymi obu dokumentów. Należy też zaznaczyć, że dokument został uzupełniony i poszerzony o elementy uszczegóławiające sposób realizacji planu (np. instytucje odpowiedzialne za realizację zadań), które w zamierzeniu mają wspomóc proces wdrażania i uczynić go bardziej operacyjnym, a przez to **kontrolowalnym** oraz **przekładalnym na konkretne projekty** mogące ubiegać się o dofinansowanie ze środków publicznych, w tym z funduszy strukturalnych UE.

W toku prac nad aktualizacją zrealizowano 12 działań, począwszy od ukonstytuowania ZAS, poprzez prace analityczne i planistyczne, po wypracowanie niniejszego dokumentu. Ich efektami na poszczególnych etapach były: zweryfikowana i uaktualniona diagnoza stanu istniejącego, zweryfikowana i uaktualniona analiza SWOT, zweryfikowana misja oraz cele strategiczne i operacyjne, zweryfikowane i uaktualnione zadania realizacyjne oraz zweryfikowane i uaktualnione uwarunkowania realizacji strategii. W stosunku do poprzedniej „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2015” wypracowane zostały nowe elementy: wykazana zgodność ze strategią wojewódzką oraz uszczegółowiony plan wdrażania strategii o wskazanie możliwych źródeł finansowania oraz instytucji odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań.

Ponieważ celem prac była weryfikacja i aktualizacja istniejącej i wciąż obowiązującej strategii miasta, odstąpiono od powtórnego zamieszczania przed każdą częścią dokumentu rozbudowanych wstępów teoretycznych dotyczących metodologii pracy bądź planowania strategicznego jako takiego. Ograniczono się do krótkich wprowadzeń tam, gdzie było to niezbędne, lub przy częściach nowych. Wszystkie informacje o charakterze teoretyczno-metodologicznym, zawarte w dokumencie wyjściowym, pozostają oczywiście aktualne i niezmiennie.

Niezmienne pozostają również podstawowe zasady, które są respektowane wraz z realizacją zapisów strategii:

Zasada zrównoważonego rozwoju, według której wymogi ekologii w stosunku do procesów rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzeni miasta pozostają nadrzędne;

Zasada racjonalnego gospodarowania, która mówi o wydatkowaniu środków publicznych w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów;

Zasada partycypacji społecznej, która z powodzeniem stosowana była w procesie aktualizacji, a stanowiąca o włączeniu w prace związane z realizacją planu jak najszerszej reprezentacji społeczności lokalnej: mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, organizacji branżowych itd.

Ponadto niezmiennie istotne jest uwzględnienie tzw. zasad albo **priorytetów horyzontalnych**, które powinny być respektowane przy realizacji każdego celu i zadania realizacyjnego, a wynikających z zapisów unijnych oraz związanych z nimi polskich dokumentów planistycznych, tj. **równości szans, innowacyjności oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego** (tzw. e-społeczeństwa). Pierwsza mówi o równym dostępie do wszelkiego rodzaju aktywności oraz ich rezultatów dla przedstawicieli wszystkich grup społecznych, które z jakichkolwiek względów miały ten dostęp ograniczony. Chodzi tu przede wszystkim o równość płci, ale i brak dyskryminacji czy ograniczeń ze względu na przekonania polityczne, wyznawaną religię, wiek, rasę, pochodzenie itd. Zasada innowacyjności przejawia się w niestandardowym, „świeżym” podejściu do rozwiązywania problemów. Innowacyjność może polegać zarówno na osiąganiu określonych rezultatów przy pomocy nowych metod, na wypracowaniu nowych rezultatów, jak również na nowej organizacji pracy. Trzecia zasada oznacza dążenie do podnoszenia ogólnego poziomu znajomości oraz stopnia wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w życiu codziennym.

Należy pamiętać, że „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020” to dokument o charakterze drogowskazu. Wskazuje kierunki, które powinny być brane pod uwagę przez władze miasta podczas pracy nad planami krótkookresowymi o charakterze wykonawczym i przy podejmowaniu bieżących decyzji. Nie jest „listą życzeń”, lecz propozycją ambitnych, ale osiągalnych celów oraz wskazaniem konkretnych, wykonalnych zadań, przekładalnych na przedsięwzięcia (projekty), dla których można znaleźć źródła finansowania. Powinien być przy tym na tyle elastyczny, by jakiegokolwiek zmiany w otoczeniu i zaistnienie nowych warunków w przewidywalnej przyszłości nie

zmuszały do pracy od zera, a wymagały tylko przeredagowania zapisów i dostosowania dokumentu do tych nowych uwarunkowań.

Strategia rozwoju miasta – jej realizacja – jest zawsze kategorią dynamiczną, wyrażoną de facto w zmianach zachodzących w społeczeństwie, a zwłaszcza w jakości jego życia, na skutek jej wdrożenia i osiągnięcia zaplanowanych rezultatów. Tylko jako taka może stanowić rzeczywistą wartość dla ludzi, którym przyszło żyć i rozwijać się w określonym miejscu i czasie.

I. Synteza diagnozy

1. Charakterystyka historyczno-geograficzna miasta

a) Położenie

Miasto Suwałki leży w północnej części województwa podlaskiego, w pobliżu granicy z Litwą, Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej i Białorusią. Miasto zajmuje obszar 65,24 km², co w połączeniu z liczbą mieszkańców wynoszącą ponad 69 tys. sprawia, że Suwałki są drugim co do wielkości miastem w województwie podlaskim, po Białymstoku – stolicy województwa.

Przez miasto przebiegają ważne szlaki transportowe – z Berlina przez Warszawę do Sankt Petersburga oraz z Warszawy do Helsinek (przyszła droga tranzytowa szybkiego ruchu Via Baltica oraz trasa kolejowa Rail Baltica łącząca kraje bałtyckie z Europą Zachodnią).

b) Historia miasta

Miasto powstało z osady założonej w XVII w. przez zakon kamedułów z pobliskiego klasztoru w Wigrach jako jedna z osad na kolonizowanych przez nich wyludnionych terenach dawnej Jaćwieży. W 1710 roku Suwałki uzyskały przywilej targowy, a w 1720 roku prawa miejskie. Lokalizacja miasta decydowała o jego rozwoju. Położenie na ważnym szlaku komunikacyjnym, łączącym Warszawę z Petersburgiem przez Kowno, przyczyniło się do ulokowania tutaj w 1816 r. na prawie 100 lat siedziby władz administracyjnych.

W 1975 r. Suwałki ponownie zostały stolicą województwa na niemal ćwierć wieku. W granicach administracyjnych ówczesnego województwa oprócz Suwalszczyzny znalazła się wschodnia część Mazur z całą Krainą Wielkich Jezior Mazurskich. Miasto szybko przekształciło się w znaczący ośrodek administracyjny, gospodarczy, kulturowy i oświatowy. W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych miejscowe władze kładły duży nacisk na rozwój przemysłu. Transformacja gospodarcza kraju w latach dziewięćdziesiątych spowodowała spowolnienie rozwoju miasta, likwidację lub przekształcanie przedsiębiorstw państwowych w firmy prywatne. Znacznie wzrosła stopa bezrobocia, która należała do najwyższych w kraju. Poprawa sytuacji nastąpiła z chwilą stabilizacji gospodarczej, a przede wszystkim w wyniku otwarcia granic wschodnich i powstania możliwości handlowej wymiany transgranicznej. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej oraz związane z nim ożywienie koniunktury gospodarczej spowodowało dalszą poprawę sytuacji gospodarczej Suwałk oraz rozwój lokalnych firm.

c) Walory przyrodnicze

Wokół Suwałk leżą atrakcyjne i szczególnie cenne pod względem przyrodniczym tereny i obiekty - rezerваты, pomniki przyrody, jeziora, parki, rzeki, lasy, w tym dwie puszcze (Augustowska i Romincka). Najważniejsze z nich to:

Suwałski Park Krajobrazowy o powierzchni ponad 6 284 ha, utworzony w 1976 roku, z najgłębszym w Polsce jeziorem Hańcza (108,5 m), wyjątkowo urokliwymi jeziorami Jaczno i Jegłówek, licznymi wzniesieniami (do blisko 300 m n.p.m.) – charakterystyczną Górą Cisową, najwyższą na Suwalszczyźnie Górą Rowelską (298 m n.p.m.) oraz słynnymi „wiszącymi dolinami”, ozem turtulskim i głązowiskami „Bachanowo” i „Rutka”.

Wigierski Park Narodowy o powierzchni 15 085,5 ha, utworzony w 1989 roku dla zachowania bardzo cennego przyrodniczo i krajobrazowo terenu, z jeziorem Wigry – jednym z największych i najpiękniejszych w kraju, głównym obiektem ochrony ze względu na bogactwo flory i fauny, ujętym w Konwencji Ramsarskiej (najcenniejsze obszary wodno-błotne) oraz na liście najcenniejszych ekosystemów wodnych świata w ramach projektu „Aqua”.

Puszcza Augustowska z licznymi jeziorami, rzekami, strumieniami, rezerwatami przyrody i pamiątkami historycznymi, czystym powietrzem i bogactwem runa leśnego (grzyby, jagody, żurawiny).

Puszcza Romincka – zwarty kompleks leśny (bór świerkowo-sosnowy) o ciekawej i unikalnej faunie i florze, przypominający swym wyglądem tajgę.

Czarna Hańcza, Rospuda, Szeszupa i Marycha – rzeki Suwalszczyzny, popularne, atrakcyjne szlaki wodne, chętnie wykorzystywane przez turystów kajakarzy z kraju i zagranicy.

2. Zasoby ludzkie i rynek pracy

a) Dane podstawowe

Liczba mieszkańców Suwałk w latach 2000-2006 wzrosła o blisko 360 osób i wynosiła na koniec 2006 r. 69 246 osób (5,79% ludności województwa podlaskiego), co stawia miasto na drugim miejscu w województwie pod względem liczby mieszkańców. Gęstość zaludnienia w Suwałkach wynosiła 1 057 os./km² i była zdecydowanie niższa niż w innych dużych miastach województwa (Białystok – 2 891 os./km², Łomża – 1 943 os./km²).

Ludność Suwałk według płci i wieku

		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Osoby według wieku				
					0-19	20-34	35-49	50-64	65 i więcej
2006 r.	liczba	69 246	33 161	36 085	18 434	16 656	16 039	11 321	6 796
	%	100	47,89	52,11	26,62	24,05	23,16	16,35	9,82
2000 r.	liczba	68 889	33 064	35 825	22 642	14 832	17 269	8 291	5 855
	%	100	48,00	52,00	32,87	21,53	25,07	12,04	8,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku

W 2006 roku w Suwałkach zanotowano wysoki dodatni przyrost naturalny (2,96 os./1000 mieszkańców). Był on znacznie wyższy niż w innych głównych miastach województwa (Białystok – 1,70, Łomża – 1,90). Jest to zjawisko wyjątkowe nie tylko w skali województwa podlaskiego, gdzie średni przyrost naturalny ukształtował się na poziomie ujemnym (-0,42), ale również i kraju.

b) Wykształcenie

Struktura wykształcenia mieszkańców Suwałk według stanu na 2002 r.

Rodzaj wykształcenia	Liczba osób	% mieszkańców
wyższe	7 102	12,61
policealne	2 693	4,78
średnie	18 643	33,11
w tym:		
średnie ogólnokształcące	5 328	9,46
średnie zawodowe	13 315	23,65
zasadnicze zawodowe	9 105	16,17
podstawowe ukończone	16 536	29,37
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	2 232	3,96

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności z 2002 r.

Mimo że odsetek populacji posiadającej wykształcenie wyższe (12,61%) jest wyższy niż średnia w województwie podlaskim (9,5%), to poziom wykształcenia mieszkańców Suwałk nadal nie jest zadowalający. Dominującą grupą są osoby z wykształceniem średnim (33,11%) i podstawowym (29,37%). Zmiany zachodzące w ostatnich latach w strukturze gospodarczej oraz rosnące aspiracje edukacyjne młodzieży sprawiają, że z roku na rok daje się zauważyć szybki wzrost liczby studentów i absolwentów uczelni wyższych. Zjawisku temu sprzyja rozwój nowych kierunków kształcenia oraz wzrost ilości uczelni wyższych funkcjonujących w Suwałkach.

c) Rynek pracy

W 2002 r. według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności w Suwałkach było 30 320 osób aktywnych zawodowo, tj. nieco ponad 56% ogółu mieszkańców Suwałk. Największą grupę wśród nich stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim (46,8% ogółu czynnych zawodowo), zaś najmniej liczną – osoby z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia (12,6% ogółu czynnych zawodowo). Osoby aktywne zawodowo z wyższym wykształceniem stanowiły 18,9%, wobec 14,3% w województwie podlaskim (Białystok – 26,9%, Łomża – 20,3%). Średnia dla Unii Europejskiej to 22%.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Suwałkach na koniec 2006 r. wynosiła 4 062 osoby i w stosunku do grudnia 2005 r. zmalała o 897 osób, tj. 18,1%. Wskaźnik stopy bezrobocia obliczony przez GUS na dzień 31.12.2006 r. wynosił w Suwałkach 15,6% i był wyższy niż w województwie podlaskim (13,3%). Dla porównania w Białymstoku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 10,8%, a w Łomży 16,4%. Warto zauważyć, że stopa bezrobocia w Suwałkach na koniec 2006 r., w stosunku do roku 2002 (najwyższy poziom bezrobocia w ostatnich latach), obniżyła się o 8,1 punktów procentowych.

Stopa bezrobocia w latach 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba bezrobotnych w mieście Suwałki	6 764	6 156	5 466	4 959	4 062
Stopa bezrobocia	23,7%	22,3%	20,3%	18,4%	15,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Bezrobocie w Suwałkach charakteryzuje:

- sezonowość zjawiska (zmniejszenie poziomu bezrobocia w okresie wiosenno-letnim związane z pracami sezonowymi);
- przewaga kobiet w populacji bezrobotnych (na koniec 2006 r. kobiety stanowiły ponad 64% ogółu bezrobotnych);
- wysoki udział (60,7%) osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy) w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- wysoki udział (54,9%) bezrobotnych o najniższych kwalifikacjach zawodowych (wykształcenie zawodowe oraz gimnazjalne i niższe) w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- blisko 20% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby młode poniżej 25. roku życia;
- wysoki (37,3%) i stale wzrastający udział osób w wieku powyżej 45 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych;

Pomimo występującego bezrobocia lokalni pracodawcy mają coraz większe problemy z pozyskaniem odpowiednich, wykwalifikowanych pracowników. Z analizy ofert pracy, które wpłynęły do Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach w 2006 r., wynika, że zjawisko deficytu obserwuje się w zawodach: robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym, robotnik budowlany, robotnik drogowy, szwaczka, kierowca samochodu ciężarowego, robotnik gospodarczy, stolarz, sprzedawca oraz magazynier.

Często bezrobotni, którzy pozostają w rejestrach urzędu pracy, nie są gotowi do podjęcia zatrudnienia. Część z nich nie podejmuje pracy dlatego, że „przyzwyczaiła się” do stanu bycia bezrobotnym. Inni uważają, że proponowana płaca jest zbyt niska i wybierają pracę w „szarej strefie” lub za granicą.

d) Prognoza na przyszłość

Uwarunkowania demograficzne rozwoju Suwałk wiążą się ściśle z przewidywaną wielkością liczby ludności miasta i zmianami w jej strukturze według wieku. Konieczność zaspokajania różnych potrzeb społecznych w bezpośrednim stopniu zależy od przewidywanych zmian w liczebności poszczególnych grup wiekowych mieszkańców Suwałk.

Opracowana w 2000 r. prognoza demograficzna przewidywała przyrost liczby ludności Suwałk w latach 2000-2015 o 6,3 tys. osób, czyli 9,1%. Po upływie siedmiu lat od opracowania prognozy okazało się, że była ona zbyt optymistyczna. Liczba ludności Suwałk w ciągu ostatnich siedmiu lat zwiększyła się nieznacznie (o 357 osób), a w 2006 roku w porównaniu do roku 2005 uległa nawet zmniejszeniu. Nastąpiły natomiast istotne zmiany w strukturze ludności miasta według grup ekonomicznych w postaci:

- znacznego spadku udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, czyli dzieci i młodzieży – spadek w tej grupie w porównaniu do roku 2000 o 4 418 osób;
- znacznego wzrostu udziału ludności w wieku produkcyjnym, czyli populacji w wieku 18-59 lat – kobiety i 18-65 lat – mężczyźni – wzrost w porównaniu do roku 2000 o 3 900 osób;
- wzrostu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, czyli populacji w wieku 60 i więcej lat kobiety i 65 i więcej lat mężczyźni – wzrost o 875 osób.

Biorąc pod uwagę utrzymujące się od kilku lat tendencje, została opracowana nowa, bardziej realistyczna prognoza demograficzna dla Suwałk do 2020 roku. Według niej przewiduje się następującą liczbę i strukturę mieszkańców:

Struktura ludności Suwałk według grup ekonomicznych						
	2010r.		2015r.		2020r.	
	tys.	%	tys.	%	tys.	%
Ludność ogółem w tym:	69,2	100	69,0	100	68,5	100
w wieku przedprodukcyjnym	14,8	21,4	13,5	19,5	13,0	19,0
w wieku produkcyjnym	46,1	66,6	45,5	66,0	45,1	65,8
w wieku poprodukcyjnym	8,3	12,0	10,0	14,5	10,4	15,2

Źródło: opracowanie własne Urzędu Miejskiego w Suwałkach na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Obserwowany jest proces starzenia się populacji mieszkańców Suwałk. Przedstawione wyżej zmiany demograficzne stanowią istotne uwarunkowania dla kierunków i priorytetów polityki społeczno-gospodarczej władz miasta. Będzie ona uwarunkowana:

- dalszym spadkiem zapotrzebowania na usługi edukacyjne obejmujące wychowanie przedszkolne, naukę na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum. Tendencja ta może ulec zmianie około roku 2015 w związku z wejściem w wiek prokreacyjny obecnie dużej liczebnie populacji młodzieży w wieku 15-19 i 20-24 lat;
- rosnącym zapotrzebowaniem na usługi edukacyjne w zakresie szkolnictwa pomaturalnego i wyższego;
- koniecznością kreowania nowych miejsc pracy dla wzrastającej populacji ludności w wieku produkcyjnym;
- koniecznością zwiększenia budownictwa mieszkaniowego;
- potrzebą dostosowania usług w zakresie służby zdrowia i opieki społecznej do wzrastających potrzeb wynikających z procesu starzenia się ludności miasta.

3. Gospodarka miasta

a) Przedsiębiorstwa i otoczenie biznesu

Suwałki są ważnym ośrodkiem gospodarczym w północno-wschodniej Polsce. Duże tradycje mają tu przedsiębiorstwa przetwórstwa drewna i płodów rolnych. Po trudnym okresie transformacji i utracie statusu miasta wojewódzkiego sytuacja społeczno-ekonomiczna Suwałk ustabilizowała się. Wyłoniła się spora grupa firm prywatnych, które powstały w wyniku przekształceń własnościowych dawnych przedsiębiorstw państwowych lub zostały utworzone w ostatnich latach i dobrze sobie radzą w nowej rzeczywistości ekonomicznej.

Firmy te eksportują na rynki wschodnie i do krajów zachodniej Europy, zdobywają certyfikaty jakości ISO oraz nagrody i wyróżnienia na targach krajowych i międzynarodowych.

Poziom technologiczny oraz stopień innowacyjności większości podmiotów gospodarczych działających na terenie Suwałk jest niezadowalający. Mała konkurencyjność lokalizacyjna, spowodowana przede wszystkim brakiem dobrej jakości połączeń komunikacyjnych, sprawia, że zainteresowanie kapitału zagranicznego i krajowego inwestowaniem w mieście jest niewielkie.

Na koniec 2006 roku w Suwałkach zarejestrowane były 7 243 podmioty gospodarcze, z czego blisko 97% działało w sektorze prywatnym. W stosunku do roku 2005 liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych spadła o 166, tj. o ponad 2%. Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych (blisko 80%) to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ponad jedna trzecia podmiotów (2 392) działała w sferze handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego. Inne główne obszary działalności suwalskich firm to obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (15,7%), budownictwo (9,2%) oraz przetwórstwo przemysłowe (8%).

Głównymi gałęziami przemysłu lokalnej gospodarki jest przetwórstwo drewna (w tym przede wszystkim produkcja mebli) oraz przemysł rolno-spożywczy. Przedsiębiorstwa z tych branż osiągają dobre wyniki finansowe, eksportują na rynki wschodnie oraz do krajów Unii Europejskiej, zdobywają certyfikaty jakości oraz nagrody i wyróżnienia na targach krajowych i międzynarodowych.

Do największych zakładów działających na terenie Suwałk należą:

1. „ANIMEX” Grupa Drobiarska sp. z o.o., jedno z najnowocześniejszych technologicznie przedsiębiorstw tej branży w kraju, którego produkty co roku nagradzane są na prestiżowych targach żywności.
2. Spółdzielnia Mleczarska „Sudowia”, produkująca głównie sery twarde, jak kamedulski skarb czy ser piwny – produkty uznane na rynku europejskim i amerykańskim.
3. PPHU „Lactopol” – producent mleka w proszku.
4. Liczne przedsiębiorstwa branży meblarskiej (np. Fabryka Mebli Forte, Meblet, T&R Ziarko).
5. Sido & Partner, palarnia kawy, która znalazła sobie miejsce na rynku zdominowanym przez wielkie firmy światowe.
6. „Malow” – zakład produkujący nowoczesne meble metalowe.
7. Przedsiębiorstwo Remontów i Budownictwa Ogólnego (PRiBO) - deweloper.

8. Fabryka Materiałów Budowlanych „Atlas-Wigry” – producent m.in. mas szpachlowych i klejów dla budownictwa.
9. PPM „Kruszbet” S.A. – producent wyrobów z betonu i kruszywa budowlanego.
10. Suwalskie Kopalnie Surowców Mineralnych – producent kruszywa budowlanego.
11. Przedsiębiorstwo „AQUAEL” – potentat w produkcji sprzętu akwarystycznego.
12. MISPOL S.A. – czołowy producent konserw mięsnych, pasztetów i dań gotowych, notowany na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Ważną rolę w życiu gospodarczym miasta spełniają przedsiębiorstwa komunalne, w tym: Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. z o.o., spółka „Targowiska Miejskie”, Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych oraz Zakład Usług Komunalnych.

Od 2003 r. działa Rada Gospodarcza (ciało opiniodawczo-doradcze Prezydenta Miasta Suwałk), skupiająca przedsiębiorców i przedstawicieli instytucji okołobiznesowych, którym bliski jest rozwój gospodarczy i społeczny miasta. Rada ma na celu zintegrowanie środowiska przedsiębiorców i instytucji okołobiznesowych poprzez zapewnienie płaszczyzny dla współdziałania i wymiany doświadczeń oraz opiniowanie działań związanych z funkcjonowaniem miasta.

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna działa od 1996 roku. Są to cztery wydzielone obszary na terenie Suwałk, Elku, Gołdapi i Grajewa o łącznej powierzchni 288,94 ha, na których przedsiębiorcy prowadzą działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach. Strefa oddaje do dyspozycji inwestorów tereny przemysłowe wyposażone w pełną infrastrukturę techniczną i posiadające miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

O atrakcyjności inwestycyjnej Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, oprócz możliwości korzystania z pomocy publicznej (zwolnienie dochodu z podatku dochodowego oraz ulgi w podatkach lokalnych), stanowią również niskie koszty pracy, dostępność wykwalifikowanych pracowników oraz bezpośrednie sąsiedztwo wschodniej granicy Unii Europejskiej (bliskość Rosji i Białorusi).

Podstawowe informacje o działalności SSSE, ze szczególnym uwzględnieniem podstrefy Suwałki, prezentuje poniższa tabela:

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

	SSSE ogółem	Podstrefa Suwałki
Liczba wydanych pozwoleń	51	21
Wydatki inwestycyjne (w tys. zł)		
deklarowane	430 578	73 575
zrealizowane	829 586	202 611
Liczba zatrudnionych	4 096	2 665
Ilość sprzedanych gruntów w ha	168	56,6
Nakłady na infrastrukturę techniczną poniesione przez SSSE (w tys. zł)	22 604	6 138

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (stan na dzień 30.06.2007 r.)

W podstrefie Suwałki zlokalizowane są przedsiębiorstwa z branż: spożywczej, metalowej, chemicznej, odzieżowej, maszynowej, mechaniki precyzyjnej, drzewnej, rolno-spożywczej, komputerowej. Dalszy rozwój SSSE – podstrefy Suwałki uzależniony jest od zainteresowania inwestorów lokalizowaniem w niej swej działalności gospodarczej, a to z kolei wymaga aktywnej działalności zarządu spółki w zakresie promocji. Z uwagi na fakt, iż zgodnie z obowiązującymi dyrektywami Unii Europejskiej specjalne strefy ekonomiczne będą mogły funkcjonować tylko do 2016 roku, konieczna jest intensyfikacja działań mających na celu pozyskiwanie nowych inwestorów.

Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód sp. z o.o.

Przedsięwzięciem zainicjowanym przez władze Suwałk i mającym na celu aktywizację gospodarczą regionu poprzez wspieranie lokalnego i regionalnego środowiska innowacyjnego nastawionego na rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie bazy materialnej, technologicznej i naukowo-badawczej jest Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód sp. z o.o. W ramach Parku funkcjonuje inkubator przedsiębiorczości. Prowadzone są również inwestycje zmierzające do wyposażenia terenu w niezbędną infrastrukturę. W 2004r. w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw Park uzyskał dofinansowanie w wysokości ponad 12,5 mln zł (w tym ok. 9 mln zł ze środków Unii Europejskiej oraz ok. 3,5 mln zł z budżetu miasta) na kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych. W kolejnych latach planowana jest budowa budynków kubaturowych do prowadzenia innowacyjnej działalności gospodarczej. Przewiduje się, że na terenie Parku lokować się będą przede wszystkim inwestycje z następujących dziedzin: technologia systemów informacyjnych i sieci telekomunikacyjnych, elektronika (w tym optoelektronika i mikroelektronika), technologia inżynierii materiałowej, technologia ochrony zdrowia i inżynierii medycznej, farmaceutyka i telemedycyna, technologia związana z ochroną środowiska i wykorzystaniem odnawialnych i niekonwencjonalnych źródeł energii (w tym geologia i geoekologia), automatyka, aparatura pomiarowa i laboratoryjna oraz mechanika precyzyjna.

Instytucje otoczenia biznesu

Przemiany gospodarcze oraz wzrost obrotów handlowych z zagranicą spowodowały powstanie w Suwałkach prężnego otoczenia okołobiznesowego. Oprócz banków, firm ubezpieczeniowych i konsultingowych funkcjonują w Suwałkach regionalne instytucje wspierające prywatne przedsiębiorstwa, a wśród nich:

- Euroregion Niemen i Stowarzyszenie Samorządów Polskich Euroregionu Niemen, które zajmują się organizacją współpracy między regionami przygranicznymi Polski, Litwy, Białorusi, Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej oraz Ukrainy. Euroregion zarządza środkami UE i działa na rzecz lokalnych społeczności w różnych dziedzinach.
- Agencja Rozwoju Regionalnego „Ares” S.A., której głównym zadaniem jest gromadzenie informacji o programach Unii Europejskiej, doradztwo dla firm w zakresie pozyskiwania funduszy Unii Europejskiej, prowadzenie doradztwa ekonomicznego oraz udzielanie pożyczek dla MŚP.
- Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, która działa na rzecz lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzącego do zwiększenia aktywności małych i średnich przedsiębiorstw oraz promuje miasto i rozwój przedsiębiorczości.

b) Turystyka

Turystyka pełni funkcję ekonomiczną, jako dochodowa dziedzina gospodarowania, oraz społeczną, będąc elementem wychowania, edukacji i profilaktyki zdrowotnej. Rozwój turystyki powoduje wzrost koniunktury gospodarczej w całej gospodarce przyczyniając się do wzrostu dochodów budżetu państwa, samorządów terytorialnych i podmiotów gospodarczych, a także zamożności społeczeństwa. Gospodarka turystyczna powinna być istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego miasta (Suwałki powinny stać się znaczącym ośrodkiem obsługi ruchu turystycznego w regionie). Niezbędne jest więc stworzenie odpowiednich warunków organizacyjnych, instytucjonalnych oraz materialnych, a także prowadzenie aktywnej promocji jego walorów i zasobów.

Suwałki kojarzą się na ogół z tzw. polskim biegunem zimna (najniższe średnie temperatury roczne), dzięki czemu mają swoje trwałe miejsce na mapach w telewizyjnych prognozach pogody. Zawdzięczają to panującemu od dawna w tym rejonie klimatowi o cechach kontynentalnych (surowe i długie zimy, gorące i krótkie lata).

Tereny zielone zajmują 74% obszaru miasta i składają się na nie m.in. dwa kompleksy leśne: las Szwajcaria (459 ha) i Las Suwalski (323 ha); ten ostatni stanowi północno-zachodni kraniec Puszczy Augustowskiej. Są to także dwa niewielkie parki w centrum: Konstytucji 3 Maja i Marii Konopnickiej (razem 3,5 ha) oraz brzegi Czarnej

Hańczy i tereny wokół zalewu Arkadia. Wokół Suwałk znajdują się również atrakcyjne i szczególnie cenne tereny i obiekty – zarówno pod względem przyrodniczym (parki, rezerваты, pomniki przyrody), jak i kulturowym (zespoły poklasztorne, ruiny pałaców i dworów, ozdobne budownictwo drewniane, zabytki sakralne, w tym molenny staroobrzędowców) oraz turystyczno-rekreacyjnym (jeziora, rzeki, lasy, w tym dwie puszcze).

O atrakcyjności turystycznej Suwałk mogą decydować:

- zabytki architektoniczne wpisane w XIX-wieczny układ urbanistyczny;
- położenie na szlaku transgranicznym;
- środowisko przyrodnicze w otoczeniu miasta;
- rozbudowane zaplecze kulturalno-rozrywkowe (rekreacyjne) oraz cykliczne imprezy o charakterze ponadregionalnym;
- sławni twórcy.

Ponadto o atrakcyjności turystycznej miasta stanowią również położone w pobliżu:

Suwalski Park Krajobrazowy (pierwszy park krajobrazowy w Polsce) obejmujący dolinę Szeszupy i tereny otaczające jez. Hańcza (najgłębsze jezioro w Polsce). Duże, otwarte przestrzenie odsłaniają rzeźbę polodowcową, która jest najcenniejszym walorem parku.

Wigierski Park Narodowy z największym jeziorem Suwalszczyzny – Wigrami (akwenem doskonale nadającym się do uprawiania żeglarstwa i turystyki wodnej), otoczonym przepięknymi terenami, na których występuje bogactwo gatunków (w tym rzadkich) fauny i flory.

Puszcza Augustowska z licznymi jeziorami, rzekami i strumieniami, rezerwatami przyrody i pamiątkami historycznymi (zwłaszcza po powstańcach styczniowych i partyzantach z ostatniej wojny), czystym powietrzem i bogactwem runa leśnego (grzyby, jagody, żurawiny) i atrakcją dla turystów – Wigierską Kolejką Wąskotorową w Płocicznie.

Czarna Hańcza, Rospuda, Szeszupa i Marycha - rzeki Suwalszczyzny, popularne, atrakcyjne szlaki wodne, chętnie wykorzystywane przez turystów kajakarzy z kraju i zagranicy.

Pokamedulski zespół klasztorny położony na półwyspie jeziora Wigry. W 1999 r. podczas swojej pielgrzymki do Polski wypoczywał tu papież Jan Paweł II. Barokowy kościół z rokokowym wnętrzem i kryptą podziemną oraz eremy i wieża zegarowa są głównym celem turystów odwiedzających to miejsce. Z wieży kościoła (wys. 17,5 m) rozciąga się wspaniały widok na największe jezioro Wigierskiego Parku Narodowego.

Dowspuda z resztkami neogotyckiego pałacu Ludwika Michała Paca, reformatora gospodarczego z pierwszej połowy XIX wieku, wielkiego patrioty i miłośnika sztuki (pamiętki po nim – także w sąsiednich Raczkach).

Sejny – renesansowo-barokowy zespół poddominikański i okolice ze starymi dworami (m.in. związana z Czesławem Miłoszem Krasnogruda) oraz licznymi przykładami tradycyjnego budownictwa wiejskiego (zachowane elementy zdobnictwa, budynki z glinobitki) i izbą regionalną w Zelwie;

Kanał Augustowski – unikatowe w skali europejskiej dzieło budownictwa wodnego z pierwszej połowy XIX wieku, świadectwo wysokiego kunsztu technicznego i umiejętności polskich inżynierów wojskowych i cywilnych. Powstał, by przez Narew, Biebrzę, Nette i Czarną Hańczę połączyć dorzecza Wisły i Niemna. Obecnie stanowi niezwykłą atrakcję turystyczną jako malowniczy krajobrazowo szlak kajakowy, i komunikacji statkami pasażerskimi.

Puńsk – stolica polskich Litwinów z muzeum etnograficznym, skansenem i wciąż żywymi tradycjami sztuki ludowej i folkloru oraz kuchni litewskiej.

Mosty kolejowe w **Stańczykach i Puszcza Romincka** (od niedawna park krajobrazowy) z ciekawymi rezerwatami przyrody.

W przyszłości można przewidywać w Suwałkach rozwój następujących sektorów turystycznych: turystyka krajoznawcza wędrowna i pobytowa oraz turystyka przygraniczna i tranzytowa. W każdym z tych sektorów należy wypromować produkt markowy o wysokiej jakości, konkurencyjny wobec innych ofert (atrakcyjność), oraz zapewnić zainteresowanie nim (marketing i sprzedaż). Jednak ich rozwój determinowany będzie głównie przez:

- ogólną koniunkturę gospodarczą w kraju i za granicą,
- stopień zamożności ludności kraju,
- budowę i modernizację transeuropejskiego korytarza transportowego Via Baltica,
- skłonność prywatnych przedsiębiorców do inwestowania w sektor turystyczny (miejsca noclegowe, gastronomia).

Rozwój funkcji turystycznych miasta wymaga także sformułowania kompleksowego programu ich promocji, a następnie prowadzenia aktywnych działań promocyjnych w Polsce i za granicą.

Kierunki rozwoju turystyki kształtowane są także przez funkcjonujące w Suwałkach organizacje i stowarzyszenia turystyczne. Skupiają one zarówno jednostki gospodarcze, jak i osoby zaangażowane w turystykę. Należą do nich:

Suwalska Organizacja Turystyczna (SOT), której celami działania są: promocja regionu w kraju i za granicą, kreowanie i upowszechnianie wizerunku Suwalszczyzny jako miejsca atrakcyjnego turystycznie oraz inicjowanie i wspieranie projektów istotnych dla rozwoju regionu.

Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna (SIRT), do której zadań należą m.in.: rozwój infrastruktury turystycznej, informacja turystyczna, ochrona walorów naturalnych regionu, szeroka promocja turystyki w regionie (w tym poprzez wydawnictwa), organizacja szkoleń.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK) oddział w Suwałkach. Organizowane przez PTTK imprezy (cykliczne i okazjonalne) przyciągają nie tylko miłośników krajoznawstwa, różnych dyscyplin sportowych czy aktywnych turystów, ale aktywizują również społeczność lokalną i podnoszą jej świadomość co do konieczności rozwijania i promowania turystyki.

Stowarzyszenie Samorządów Polskich Euroregionu Niemen (SSPEN) – w 1997 r. przedstawiciele Polski, Litwy i Białorusi podpisali „Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion Niemen”. Wraz z porozumieniem powołano do życia Stowarzyszenie Samorządów Polskich Euroregionu Niemen. W realizacji założeń statutowych podejmuje ono inicjatywy ściśle związane z rozwojem turystyki oraz ochroną dziedzictwa geograficznego, historycznego i kulturowego.

Z organizacją i obsługą ruchu turystycznego bezpośrednio związane są szeroko pojęte przedsiębiorstwa turystyczne. Wśród podmiotów zajmujących się bezpośrednio organizacją i dystrybucją ofert należy wymienić przede wszystkim biura podróży i agencje turystyczne. Zakres ofert, poziom świadczonych usług i zasięg działań promocyjnych stanowią w znacznym stopniu o natężeniu ruchu turystycznego na danym obszarze. Poza funkcją organizatora turystyki, przedsiębiorstwa te sprawują także rolę informatorów turystycznych. Ta funkcja ma ogromne znaczenie dla indywidualnego ruchu turystycznego, gdyż wielu klientów planujących wypoczynek w kraju organizuje pobyty we własnym zakresie na podstawie informacji uzyskanych m.in. w agencjach i biurach turystycznych.

Ważną rolę w rozwoju turystyki pełni system informacji turystycznej, w skład którego wchodzi:

- punkty informacji turystycznej i obsługi ruchu turystycznego,
- komputerowy system informacji turystycznej,
- strony internetowe,
- prasa regionalna, wydawnictwa.

Punkty informacyjne prowadzą działalność głównie w biurach podróży, oddziałach PTTK, ośrodkach kultury. Zadaniem ich jest m.in. gromadzenie i udzielanie informacji

w zakresie usług turystycznych i agroturystycznych, w tym bazy noclegowej, a także rozdawanie i sprzedaż materiałów informacyjnych, pośrednictwo w zamawianiu usług przewodnickich oraz doradztwo turystyczne. W Suwałkach główny punkt informacyjny znajduje się w działającym od 2006 roku **Centrum Międzynarodowej Informacji Kulturalno-Turystycznej**.

Rozwojowi turystyki w Suwałkach i okolicy sprzyja też system ścieżek rowerowych, rozbudowany m.in. w ramach projektu **„Rozwój turystyki aktywnej w Suwałkach i w otulinie parków narodowego i krajobrazowego – I etap”** (ZPORR, 2006 r.). Obecnie na terenie miasta jest około 30 km ścieżek rowerowych. Ich sieć powinna być rozbudowywana w celu lepszego zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych mieszkańców miasta i turystów.

Suwska baza noclegowo-gastronomiczna jest raczej skromna i nie zaspokaja w pełni potrzeb i oczekiwań turystów przybywających do miasta. Brak jest zwłaszcza obiektu hotelowego o podwyższonym standardzie mogącego sprostać zapotrzebowaniu bardziej wymagających gości. Ponadto niewielka liczba miejsc noclegowych sprawia, że zorganizowane grupy turystyczne zwiedzające Suwalszczyznę zatrzymują się na noc w innych częściach regionu, głównie w Augustowie.

4. Infrastruktura techniczna

Jednym z podstawowych czynników determinujących poziom funkcjonowania miasta i dalszy jego rozwój jest infrastruktura techniczna. Podobnie jak w większości jednostek samorządu terytorialnego, również i w Suwałkach są zaległości w zakresie infrastruktury.

a) Transport drogowy

Na sieć komunikacyjną miasta składa się 179,83 km dróg publicznych, w tym 12,91 km drogi krajowej, 23,57 km dróg wojewódzkich, 61,81 km dróg powiatowych oraz 81,54 km dróg gminnych. Ciągłe jeszcze 15% dróg powiatowych (tj. około 10 km) oraz 38% dróg gminnych (31 km) ma nawierzchnię gruntową.

Znaczne nasilenie ruchu, niedostosowanie standardu nawierzchni dróg do obciążeń oraz niewystarczające nakłady na remonty to przyczyny pogłębiającej się degradacji nawierzchni. W najlepszym stanie znajduje się przebiegająca przez miasto droga krajowa nr 8, która w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej została gruntownie zmodernizowana. Ocenia się, że 83% drogi krajowej znajduje się w dobrym lub

zadowalającym stanie. Jednakże rosnący ruch drogowy, a w szczególności wzrost udziału pojazdów ciężarowych (do około 32%, tj. ok. 5 tys. ciężarówek na dobę) przyspiesza jej degradację oraz istotnie pogarsza warunki otoczenia drogi. Aż 64% nawierzchni dróg wojewódzkich sklasyfikowano jako zły lub bardzo zły, tj. wymagający natychmiastowego remontu. Podobnie przedstawia się sytuacja z drogami powiatowymi i gminnymi. W złym stanie jest 49,8% nawierzchni dróg powiatowych i 51,5% dróg gminnych.

Elementem drogi jest kanalizacja deszczowa odprowadzająca wody opadowe z powierzchni utwardzonych. W Suwałkach wybudowano 91 km tej kanalizacji wyposażonej w 29 wylotów odprowadzających ścieki do Czarnej Hańczy. Zanieczyszczenie substancjami ropopochodnymi wód odprowadzanych kanalizacją deszczową stwarza potrzebę wyposażania wylotów kanalizacji deszczowej w separatory tych substancji. W Suwałkach separatory posiada 12 wylotów. Wyposażenie w nie wylotów odprowadzających ścieki z głównych dróg w mieście powoduje, że sytuacja w tym zakresie znacznie się poprawiła.

Ważnym elementem przyjaznej infrastruktury są ścieżki rowerowe. W wyniku przeprowadzonych w ostatnich latach inwestycji w granicach miasta można poruszać się po 26,8 km ścieżek rowerowych oraz 2,5 km ciągów rowerowo-piesznych.

b) Transport kolejowy

Sieć kolejową w Suwałkach tworzą następujące linie kolejowe:

- Nr 40 Sokółka – Augustów – Suwałki;
- Nr 51 Suwałki – Trakiszki – granica państwa;
- Nr 39 Olecko – Suwałki.

Przez Suwałki będzie przebiegał I Paneuropejski Korytarz Transportowy E 75 (Rail Baltica). Obejmuje on trasę Warszawa – Białystok – Sokółka – Suwałki – Trakiszki – granica państwa z Litwą.

c) Transport lotniczy

Istniejące lotnisko usytuowane jest w południowo-zachodniej części miasta. Teren lotniska znajduje się po północnej stronie ulicy M. Buczka, stanowiącej drogę wylotową (wojewódzką nr 665) z Suwałk w kierunku Raczek i dalej do Ełku. Powierzchnia terenu lotniska wynosi ok. 110 ha. Lotnisko jest terenem nieogrodzonym o nawierzchni gruntowej, na którym są wyznaczone dwa pasy startowe:

- PS nr 1 o wym. 760 m x 260 m;
- PS nr 2 o wym. 520 m x 220 m.

Wykorzystywane jest ono do celów sportowych przez Aeroklub Suwalski, a także stanowi bazę dla Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. Przewidziana jest budowa lotniska lokalnego na bazie istniejącego i przystosowanie go do potrzeb komunikacji lotniczej, w tym w szczególności obsługi turystycznej oraz usług lotniczych i biznesowych. Budowa lotniska lokalnego w Suwałkach obejmie między innymi:

- budowę drogi startowej o długości 1320 m i szerokości 30 m wraz z drogami kołowania, płytą postojową samolotów i lądowiskiem dla śmigłowców sanitarnych wraz z niezbędną infrastrukturą nawigacyjną, oświetleniową itp.;
- budowę obiektów kubaturowych portu lotniczego, tj. terminala pasażerskiego o powierzchni 770 m², wieży kontroli lotów, budynku lotniskowej straży pożarnej, budynku technicznego, podziemnej stacji paliw oraz budynku obsługi samolotów i służb utrzymania lotniska wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną;
- zagospodarowanie terenów lotniska z budową ciągów komunikacyjnych i manewrowych z wyposażeniem w kompletną infrastrukturę elektroenergetyczną, teletechniczną, sieci wodociągowo-kanalizacyjne i kanalizację deszczową.

Budowa lotniska lokalnego w znaczący sposób przyczyni się do wszechstronnego rozwoju miasta i regionu. Stworzenie możliwości dotarcia drogą lotniczą do terenów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym wpłynie korzystnie na rozwój północno-wschodniej Polski i umożliwi w większym stopniu niż dotychczas jego dostępność dla większego kręgu turystów. Budowa lotniska przyczyni się też do większego zainteresowania potencjalnych inwestorów i ożywienia gospodarczego Suwalszczyzny.

d) Energetyka, ciepłownictwo i gazownictwo

Zaopatrzenie miasta w energię elektryczną odbywa się za pośrednictwem trzech stacji o mocy 110/20kV. Budowana jest kolejna dla obsługi Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na sieć energetyczną składa się 146 km napowietrznych linii SN 20 kV i 178 km kablowych linii SN 20 kV oraz 120 km napowietrznych linii 0,4 kV i 269 km linii kablowych 0,4 kV. Infrastruktura ta jest systematycznie modernizowana i rozbudowywana w miarę rozwoju miasta.

O zaopatrzenie mieszkańców Suwałk w ciepło dba Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Suwałkach sp. z o.o., które prowadzi działalność w oparciu o dwa źródła ciepła o łącznej mocy 139,5 MW i rezerwie mocy ok. 30 MW. Miejska sieć ciepłownicza liczy 60 960,2 mb i poprzez 463 węzły cieplne obsługuje 982 budynki o łącznej powierzchni 1 319 599 m². Ciągłe znaczną część miasta pozbawiona jest dostępu do miejskiej sieci ciepłowniczej. Perspektywną słabością miejskiego systemu ciepłowniczego jest jego całkowite oparcie o miał węglowy. Z drugiej strony objęcie miejską siecią ciepłowniczą

jedynie około 67% zasobów mieszkaniowych jest przyczyną dużej emisji zanieczyszczeń z indywidualnych źródeł ogrzewania, co stanowi poważny problem w niektórych rejonach miasta.

Słabo rozwiniętym elementem infrastruktury technicznej Suwałk jest sieć gazownicza. Miasto nie jest podłączone do sieci magistralnej. Mieszkańcy części miasta zaopatrywani są w sieciowy gaz propan-butan z rozprężalni. Długość sieci gazowniczej wynosi 14,3 km i pozwala na podłączenie 5 294 mieszkań, głównie w budownictwie wielorodzinnym.

e) Sieć teleinformatyczna

Sieć teleinformatyczna w Suwałkach w przeważającej większości stanowi własność operatorów prywatnych, do których należą m.in.: Telekomunikacja Polska S.A., Fonbud, Connect. W ciągu ostatnich kilku lat można zaobserwować stały rozwój sieci teleinformatycznej na terenie miasta oraz wzrost liczby mieszkańców mających dostęp do Internetu. Niemniej jednak, ze względu na specyfikę rynku, sieci budowane są przede wszystkim w centrum i na osiedlu Północ, gdzie jest najwięcej potencjalnych odbiorców. Dużym niedorozwojem infrastruktury teleinformatycznej charakteryzują się tereny indywidualnego budownictwa mieszkaniowego, w tym głównie południowe i wschodnie obszary miasta.

W trakcie budowy znajduje się linia światłowodowa relacji Gdańsk – Olsztyn – Suwałki – Białystok, stanowiąca część ogólnopolskiej sieci optycznej realizowanej w ramach programu PIONIER. Linia ta umożliwi połączenie Suwałk za pomocą szerokopasmowego Internetu z resztą kraju i Europy, a przez to pozwoli na lepsze wykorzystanie możliwości, które niesie ze sobą rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych.

Ponadto w latach 2008-2013 w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej planowana jest budowa m.in. na terenie województwa podlaskiego szerokopasmowej sieci szkieletowej, w ramach której zostanie zapewniony dostęp do usług szerokopasmowych dla 90% gospodarstw domowych oraz 100% instytucji publicznych i przedsiębiorców. Budowa infrastruktury obejmie elementy pasywne, które są niezbędne do instalacji i działania szerokopasmowej sieci Internetowej, takie jak: kanalizacja techniczna, światłowody, maszty, studnie czy węzły telekomunikacyjne.

Uzupełnieniem ww. przedsięwzięć będą działania zaplanowane przez samorząd województwa podlaskiego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013, tj. m.in. wzmocnienie zdolności administracji publicznej poprzez wyposażenie jej w nowoczesne narzędzia informatyczne (np. Elektroniczny Obieg

Dokumentów), budowa systemów elektronicznych wspierających usługi w zakresie ochrony zdrowia (e-zdrowie), edukacji (e-edukacja) oraz przedsiębiorczości (e-biznes).

f) Gospodarka wodno-kanalizacyjna

W ostatnich latach znacznie rozbudowano infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną. Obecnie na terenie miasta funkcjonuje 188 km wodociągów oraz 102,7 km kanalizacji sanitarnej. Sieć ta pozwala na obsługę 98,5% mieszkańców w zakresie dostaw wody bieżącej oraz 90,4% w zakresie odprowadzania ścieków komunalnych. Mimo wysokich wskaźników objęcia mieszkańców usługami wodno-kanalizacyjnymi ciągle wielu mieszkańców Suwałk nie ma możliwości korzystania z tych podstawowych mediów.

Uzupełnieniem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej są miejskie ujęcia wody, nowowytbudowana stacja uzdatniania wody oraz nowoczesna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 25 600 m³/h. Niestety, miejska oczyszczalnia ścieków, mimo spełniania wszelkich standardów oczyszczania ścieków oraz nowoczesnej gospodarki energetycznej boryka się z problemami. Są to przede wszystkim uciążliwość zapachowa obiektu oraz nierozwiązana gospodarka osadami ściekowymi.

g) Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi w Suwałkach oparta jest na dwóch obiektach. Pierwszy to był miejskie składowisko odpadów komunalnych przy ul. Utrata, które obecnie jest rekultywowane i funkcjonuje jako składowisko odpadów o charakterze obojętnym. Pozostałe odpady trafiają do Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych, prowadzącego kompostowanie odpadów komunalnych. Zdolność przerobowa zakładu jest uzależniona od przepustowości biostabilizatora i wynosi około 20 000 ton rocznie. Pozwala to zaspokajać potrzeby miasta i sąsiedniej gminy wiejskiej Suwałki. Ewentualne tworzenie, zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego, wspólnej gospodarki odpadami dla regionu obejmującego min. 150 tys. osób, z instalacją pomocniczą, powstającą na bazie ZUOK, oznacza konieczność rozbudowy infrastruktury Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych.

Miasto prowadzi również selektywną zbiórkę odpadów komunalnych, obejmując nią, zgodnie z aktem prawa lokalnego, wszystkich mieszkańców.

5. Infrastruktura społeczna

a) ochrona zdrowia i pomoc społeczna

System opieki zdrowotnej w Suwałkach oparty jest na sektorze publicznym (5 publicznych zakładach opieki zdrowotnej, w tym dwóch szpitalach publicznych na 776 łóżek) i prywatnym (57 niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej i indywidualnych praktykach lekarskich).

Podstawowa opieka zdrowotna (ambulatoryjna) została w istotnym zakresie sprywatyzowana i charakteryzuje się zadowalającym poziomem finansowania w ramach obowiązującego systemu ubezpieczeń zdrowotnych (Narodowy Fundusz Zdrowia). Natomiast lecznictwo zamknięte należy do podmiotów publicznych i ze względu na niewystarczające środki na finansowanie systematycznie się zadłuża.

Pilną potrzebą o charakterze inwestycyjnym jest dostosowanie do europejskich standardów budynków przychodni lekarskich przy ul. Waryńskiego 27, Młynarskiego 9 i Putry 9, w których działalność prowadzi 36 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Mieszkańcy Suwałk na koniec 2006 r. tworzyli ok. 24 100 gospodarstw domowych. Średnio z pomocy społecznej korzysta co szóste gospodarstwo domowe, zaś ze świadczeń rodzinnych – co czwarta rodzina. Z roku na rok obserwuje się wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej (w 2005 r. – 3 379 rodzin, 2006 r. – 3 770). Są to osoby, które osiągają średni dochód miesięczny poniżej 351 zł. Nieco wyższe kryterium - 504 zł na osobę w rodzinie – kwalifikuje do świadczeń rodzinnych; i tu również występuje tendencja wzrostowa (2005 r. – 4 363 rodzin, 2006 r. – 5655). Dominującą grupę korzystających ze świadczeń stanowią osoby bezrobotne – 55%. Kolejną grupę stanowią osoby niepełnosprawne, długotrwale chore i starsze – ok. 12% mieszkańców Suwałk. Wiele rodzin styka się z problemem niepełnosprawności. Natężenie tego zjawiska nasila się, o czym świadczy wzrastająca liczba orzeczeń o niepełnosprawności.

Rodzaj świadczenia	2005 r.	2006 r.
Orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności	1 545	1 647
Zasiłki stałe	460	489
Zasiłki pielęgnacyjne	410	1 313
Świadczenia pielęgnacyjne	126	132
Usługi opiekuńcze	228	277
Pomoc instytucjonalna	17	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Niepokojące są, opracowane przez Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Białymstoku, długoterminowe prognozy dotyczące Suwałk, z których wynika, że liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do całości populacji mieszkańców będzie systematycznie wzrastać. Starzejące się społeczeństwo oraz związane z tym niepełnosprawności zwiększają wymagania w zakresie opieki, usług, leczenia i rehabilitacji. Niezbędny jest zatem rozwój infrastruktury społecznej (tworzenie ośrodków wsparcia oraz rozwój instytucji usług medycznych i pomocy społecznej).

Niskie dochody, bezrobocie, niepełnosprawność prowadzą często do degradacji rodzin, popadania w alkoholizm, stosowania przemocy, a to z kolei powoduje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Znaczną część (11%) klientów pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Dysfunkcyjność rodzin pociąga za sobą stały wzrost liczby dzieci wychowywanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych (2005 r. – 211 dzieci, 2006 r. – 221 dzieci). Nasilające się zjawisko sieroctwa społecznego wskazuje na potrzebę doskonalenia i rozwoju pozainstytucjonalnych zastępczych form opieki nad dziećmi, np. poprzez rozwój zawodowych rodzin zastępczych, tworzenie mieszkań chronionych, prowadzenie działań terapeutycznych, grup wsparcia, odtwarzanie więzi między rodzicami i dziećmi. Poważną przyczyną dezintegracji rodzin jest przemoc, która jest zjawiskiem skrzętnie ukrywanym. Z danych policji wynika, że średnio w ciągu roku przeprowadzanych jest ok. 2 000 interwencji domowych. Na podstawie „niebieskich kart” można stwierdzić, że to zjawisko to jest ujawniane w coraz większym stopniu (2005 r. – 144; 2006 r. – 195, na dzień 30.06.2007r. – 150 kart), co wskazuje jednoznacznie na konieczność podjęcia działań zaradczych i tworzenie infrastruktury umożliwiającej kompleksową pomoc obejmującą sprawców i ofiary przemocy.

Niskie dochody, bądź ich brak, powodują, że pomoc społeczna konfrontowana jest ciągle z koniecznością podejmowania działań związanych z zapobieganiem wykluczeniu społecznemu, co pociąga za sobą konieczność wydatkowania znacznych środków finansowych. Z analizy obecnego stanu infrastruktury społecznej miasta wynika, że istnieje nadal wiele niedoborów w tym zakresie.

W mieście pomoc społeczną realizują:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z systemem transportu osób niepełnosprawnych (11 samochodów dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych);
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi – 35 miejsc;
- Noclegownia – 20 miejsc;

- mieszkania chronione – 2 mieszkania, 5 miejsc;
- zawodowa rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego – 1 rodzina;
- zawodowa rodzina zastępcza wielodzietna – 3 rodziny;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej – 35 uczestników;
- Dom Pomocy Społecznej „Kalina” – 195 mieszkańców;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – 36 miejsc;
- Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy;
- Centrum Interwencji Kryzysowej przy Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa – 16 miejsc;
- 19 placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego (świetlice, ogniska, kluby);
- rodziny zastępcze – 110 rodzin, w których w 2007 r. przebywa 167 dzieci.

Placówki zabezpieczające świadczenia zdrowotne:

1. Leczenie szpitalne:

- Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki – 560 łóżek;

2. Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień:

- Specjalistyczny Psychiatryczny SP ZOZ, leczenie szpitalne – 172 łóżka i 16 miejsc dziennego pobytu,
- 1 niepubliczny zakład opieki zdrowotnej - leczenie ambulatoryjne (leczenie uzależnień),
- 1 indywidualna praktyka lekarska;

3. Rehabilitacja lecznicza:

- SP ZOZ Ośrodek Rehabilitacji, leczenie szpitalne – 44 łóżka, leczenie ambulatoryjne;
- Specjalistyczna Poradnia Rehabilitacyjna Dzieci i Młodzieży z Wadą Słuchu;

4. Ambulatoryjne świadczenia specjalistyczne:

- 2 publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- 3 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej;
- 14 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich;

5. Podstawowa Opieka Zdrowotna:

- 11 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej;
- 1 publiczny zakład opieki zdrowotnej;

6. Nocna i świąteczna ambulatoryjna i wyjazdowa opieka lekarska i pielęgniarska:

- Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego SP ZOZ;

7. Leczenie stomatologiczne:

- 1 niepubliczny zakład opieki zdrowotnej;
- 1 publiczny zakład opieki zdrowotnej;
- 28 kontraktowych indywidualnych gabinetów stomatologicznych;

8. Opieka długoterminowa:

- SP Zespół Opieki Paliatywnej (opieka hospicyjna, paliatywna);
- 1 niepubliczny zakład opieki zdrowotnej;

9. Pomoc doraźna i transport sanitarny:

- Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego SP ZOZ;
- Lotnicze Pogotowie Ratunkowe.

Główne kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Suwałkach zostały określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Suwałk na lata 2006-2015, przyjętej uchwałą nr XLIII/474/05 Rady Miejskiej w Suwałkach z dnia 29 grudnia 2005 roku. Strategia ta stanowi również podstawę do tworzenia szczegółowych programów działania wpływających na poprawę jakości życia we wszystkich obszarach życia społecznego. Jednym z ważniejszych programów jest przyjmowany corocznie przez Radę Miejską Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii. Określa on zadania w zakresie rozwiązywania i zapobiegania powstawania lokalnych problemów alkoholowych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i narkomanii.

Dokumentem określającym kierunki działań na rzecz osób niepełnosprawnych w mieście, obejmującym praktycznie wszystkie dziedziny życia w aspekcie zaspokajania potrzeb obywateli, które wynikają z faktu niepełnosprawności, jest Program na rzecz Poprawy Warunków Życia Społecznego i Zawodowego Osób Niepełnosprawnych w Mieście Suwałki do roku 2010. Celem nadrzędnym Programu jest stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości partnerskiego udziału w życiu społecznym, a przy tym zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

b) Bezpieczeństwo publiczne

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Suwałk czuwają:

1. **Komenda Miejska Policji w Suwałkach**, której stan etatowy na dzień 01.10.2007 r. wynosił 248 etatów policyjnych i 95 etatów pracowników cywilnych;
2. **Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Suwałkach**, która zabezpiecza teren miasta pod względem operacyjnym za pomocą 19 etatów strażaków podczas każdej z trzech zmian służbowych;
3. **Straż Miejska w Suwałkach**, powołana uchwałą Rady Miejskiej w 1990 roku, licząca 15 etatów.

Na terenie miasta stacjonuje również 14. Suwalski Pułk Artylerii Przeciwpancernej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, a także Wojskowa Komenda Uzupełnień.

W roku 2006 w Suwałkach zostało stwierdzonych (w zakończonych postępowaniach przygotowawczych) 3 319 przestępstw, z czego 68% (tj. 2 260) to przestępstwa o charakterze kryminalnym, w większości przeciwko mieniu (1 728 przestępstw). W stosunku do roku 2005 nastąpił spadek liczby przestępstw o 430, tj. o ponad 11%. W 2006 r. nastąpił również spadek liczby przestępstw drogowych o 112, tj. o ponad 16% w stosunku do roku 2005. Niemniej jednak liczba przestępstw drogowych w roku 2006 (566) była nadal dość wysoka. Na niemal niezmiennym poziomie utrzymuje się natomiast liczba przestępstw kryminalnych przeciwko życiu i zdrowiu (126 w roku 2006, 124 w roku 2005). Wykrywalność przestępstw w roku 2006 ukształtowała się na poziomie 62,3%, w tym przestępstw o charakterze kryminalnym – 46,1%, a przestępstw drogowych – 99,5%.

W roku 2006 straż pożarna w Suwałkach interweniowała 1 415 razy, czyli blisko o jedną trzecią więcej niż w roku 2005 (1 108 interwencji). Struktura interwencji w roku 2006 przedstawiała się następująco: pożary – 621 (w tym pożary małe – 552), miejsca zagrożenia – 776, alarmy fałszywe – 18.

Najważniejsze cele w sferze zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście, a także sposoby ich realizacji zostały określone w „Miejskim programie zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2007-2010”, który został przyjęty przez Radę Miejską w Suwałkach w dniu 25 kwietnia 2007 r. (uchwała nr IX/90/07). W sposób kompleksowy określa on strategię działań różnych jednostek, organizacji i instytucji w celu powstrzymania niekorzystnych zjawisk i patologii związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem, tj. bezpieczeństwem i porządkiem publicznym w szkołach, na ulicach i osiedlach oraz bezpieczeństwem ruchu drogowego.

Do zwalczania zagrożeń istniejących w sferze bezpieczeństwa mieszkańców, w tym przede wszystkim kradzieży i wandalizmu, w dużej mierze przyczyni się uruchomienie kompleksowego systemu monitoringu wizyjnego miasta.

Na rozwiązanie czeka kwestia braku obwodnicy Suwałk i związanego z tym bardzo nasilonego ruchu samochodów, zwłaszcza ciężarowych, w centrum miasta. Stwarza to duże zagrożenie dla mieszkańców, w tym przede wszystkim dla pieszych.

c) Edukacja

W roku szkolnym 2006/2007 miasto Suwałki było organem prowadzącym 9 przedszkoli, 8 szkół podstawowych (w tym 2 funkcjonujących w zespołach szkół), 7 gimnazjów (w tym 2 samodzielnych i 5 gimnazjów funkcjonujących w zespołach szkół), 1 samodzielne liceum ogólnokształcące, 9 zespołów szkół (w tym 2 zespołów szkół podstawowych z gimnazjami, 3 zespołów szkół ponadgimnazjalnych z gimnazjami i 4 zespołów szkół ponadgimnazjalnych), 1 placówki kształcącej dorosłych, która realizowała ideę kształcenia ustawicznego i zajmowała się doskonaleniem nauczycieli (Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego w Suwałkach) oraz 2 publicznych ośrodków szkolno-wychowawczych (internat, szkoła podstawowa, gimnazjum, zasadnicza szkoła zawodowa, szkoła przysposabiająca do pracy). W mieście funkcjonowały także: Centrum Kształcenia Praktycznego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Młodzieżowy Dom Kultury i Bursa Szkolna.

Ponadto na terenie Suwałk działało 29 szkół niepublicznych (w tym 19 o uprawnieniach szkół publicznych) oraz 16 placówek niepublicznych.

Liczba dzieci i młodzieży w poszczególnych rodzajach jednostek oświatowych

Rodzaj placówki	Rok szkolny				
	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
przedszkola	1 657	1 586	1 501	1 476	1 567
szkoły podstawowe	6 688	6 231	5 900	5 548	5 451
gimnazja	4 398	4 046	3 756	3 581	3 399
szkoły ponadgimnazjalne/ szkoły ponadpodstawowe	5 519	5 568	5 628	5 399	5 337
Razem	18 262	17 431	16 785	16 004	15 754

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Oświaty Wychowania i Sportu Urzędu Miejskiego w Suwałkach

W roku szkolnym 2006/2007 do przedszkoli uczęszczało 882 dzieci w wieku od 3 do 5 lat, tj. około 40% dzieci w tym przedziale wiekowym. Do przedszkoli uczęszczało: 26% trzylatków, 34,6% czterolatków i 58,4% pięciolatków. Natomiast do przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych uczęszczało 685 sześciolatków (100%), co jest wynikiem realizacji obowiązku szkolnego dzieci od 6. roku życia. W dwóch przedszkolach działały również dwa oddziały żłobkowe, do których uczęszczało łącznie 35 jedno- i dwulatków.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Systematycznie spada liczba dzieci uczących się w poszczególnych klasach szkół podstawowych, co jest konsekwencją zachodzących w Suwałkach przemian demograficznych. W roku szkolnym 2006/2007 w klasach pierwszych uczyło się o 130 dzieci mniej niż w klasach szóstych, co stanowi spadek o 13,3%. Łącznie w szkołach podstawowych uczyło się 5 451 uczniów.

W roku szkolnym 2006/2007 w gimnazjach uczyło się łącznie 3 399 uczniów, w tym 1 106 uczniów w klasach pierwszych, 1 159 uczniów w klasach drugich oraz 1 134 uczniów w klasach trzecich. Średnio na jedno gimnazjum przypadało 485 uczniów. Najwięcej uczniów uczyło się w Gimnazjum nr 1 (699 uczniów), najmniej – w Gimnazjum nr 5 (395 uczniów).

W szkołach ponadgimnazjalnych młodzież kształciła się w liceach ogólnokształcących (2 146 uczniów), liceach profilowanych (272 uczniów), technikach (2 094 uczniów), technikach uzupełniających (40 uczniów) oraz zasadniczych szkołach zawodowych (663 uczniów). Ponadto młodzież i dorośli realizowali naukę w szkołach policealnych. Szkoły te kształciły w szerokiej gamie zawodów obejmujących różne branże i dziedziny.

Dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych kształciły się w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych. Poza tym w roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowało 12 oddziałów integracyjnych w szkołach podstawowych i 5 oddziałów integracyjnych w gimnazjach. Do funkcjonujących w przedszkolach oddziałów integracyjnych uczęszczało 23 dzieci.

Niemal w każdej szkole zatrudniony jest pedagog, w trzech – doradca zawodowy, a w sześciu szkołach oraz dwóch ośrodkach szkolno-wychowawczych – również psycholog. Poza tym wsparcia szkołom udziela Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Liczba nauczycieli zatrudnionych w suwalskich placówkach oświatowych

Liczba zatrudnionych nauczycieli	Rok szkolny				
	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
w pełnym wymiarze	1 213	1 224	1 198	1 190	1 197
w niepełnym wymiarze	188	203	194	221	217
Razem:	1 401	1 427	1 392	1 411	1 414

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Oświaty Wychowania i Sportu Urzędu Miejskiego w Suwałkach

Liczba nauczycieli zatrudnionych w suwalskich placówkach oświatowych utrzymuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie ok. 1400 osób. Widoczna jest jednak tendencja

wzrostu liczby nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze, przy jednoczesnym spadku liczby nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze.

Dzieci i młodzież korzystają z oferty zajęć pozalekcyjnych. W roku szkolnym 2006/2007 realizowano ich łącznie 891 godzin tygodniowo, natomiast od września do grudnia 2006 r. w każdym tygodniu odbyło się między innymi 165 godzin zajęć sportowych współfinansowanych ze środków Urzędu Miejskiego w Suwałkach i Ministerstwa Sportu oraz 80 godzin zajęć w ramach programu aktywizacji jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych.

Suwałskie jednostki oświatowe w 2006 roku prowadziły współpracę międzynarodową z następującymi krajami: Litwa, Łotwa, Estonia, Włochy, Hiszpania, Francja, Czechy, Niemcy, Rumunia, Szwecja, Norwegia, Rosja, Białoruś, Belgia, Ukraina. Formy współpracy to wymiany międzynarodowe, udział w zgrupowaniach i imprezach sportowych, realizacja projektów z partnerami z zagranicy, udział w programie Sokrates.

Efekty kształcenia w suwałskich szkołach ponadgimnazjalnych są dobre. W wiosennej sesji Matura 2006 egzamin maturalny zdało 80,5% uczniów (w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez miasto Suwałki – 84,93%), podczas gdy w Warszawie – 79,8%, w Białymstoku – 83,2%, zaś w skali kraju – 79% (wg danych OKE Łomża).

Średni wynik z egzaminu gimnazjalnego w 2006 osiągnięty przez suwałskich uczniów w części humanistycznej wyniósł 32,10 pkt. na 50 możliwych do zdobycia, co zgodnie ze skalą Centralnej Komisji Egzaminacyjnej stanowi wynik „wyżej średni” (w Białymstoku 33,0 pkt. – wynik „powyżej średni”); w części matematyczno-przyrodniczej - 24,24 pkt. na 50 możliwych do zdobycia – wynik „średni” (w Białymstoku 26,44 pkt. – wynik „średni”).

Uczniowie szkół podstawowych w Suwałkach osiągnęli w 2006 r. wynik ze sprawdzianu na poziomie 25,36 pkt. na 40 możliwych do zdobycia, co zgodnie ze skalą Centralnej Komisji Egzaminacyjnej stanowi wynik „średni” (w Białymstoku – 28,22 pkt., wynik „wysoki”).

Baza szkół wymaga ciągłego inwestowania, zwłaszcza że w większości obiektów szkolnych istnieją liczne bariery architektoniczne utrudniające naukę uczniom niepełnosprawnym.

Dorośli mogą kontynuować naukę w powołanej w 2005 roku Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika oferującej pięć kierunków kształcenia (finanse i bankowość, ekonomia, rolnictwo, budownictwo, pielęgniarstwo). Ponadto studenci mogą kształcić się na Politechnice Białostockiej Zamiejscowym Wydziale Mechanicznym w Suwałkach, w Wyższej Szkole Suwańsko-Mazurskiej im. Papieża Jana Pawła II

w Suwałkach, w Wyższej Szkole Służby Społecznej im. ks. Franciszka Blachnickiego w Suwałkach oraz Zespole Kolegiów Nauczycielskich w Suwałkach. Uczelnie te proponują kształcenie w kilku specjalnościach w systemie dziennym, wieczorowym i zaocznym.

d) Kultura

Suwałki, ze względu na uwarunkowania historyczne stanowią naturalne centrum kulturalne i społeczne regionu. W okresie powojennym rozkwit życia kulturalnego w mieście przypada na lata po 1975 r., kiedy to Suwałki stały się stolicą województwa. Powstawać zaczęły wówczas wojewódzkie instytucje kultury, otwierano wydawnictwa, utworzyły się stowarzyszenia i skupione wokół nich środowiska twórcze.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 1 stycznia 1999 r. reformującej krajową administrację publiczną w sposób istotny zmieniła się sytuacja kultury w Suwałkach pod względem organizacyjnym i finansowym. Placówki, będące wówczas ośrodkami wojewódzkimi (Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki, Muzeum Okręgowe, Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej) straciły swój dotychczasowy status i przeszły pod nadzór Urzędu Miejskiego w Suwałkach.

Sieć najważniejszych placówek jest skoncentrowana głównie w starej części miasta. Na osiedlu Północ usytuowane są jedynie trzy filie biblioteczne.

Instytucje działające na terenie Suwałk:

1. Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki

Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki jest największą i wiodącą w mieście instytucją kultury prowadzącą działalność w zakresie organizacji wystaw, festiwali, przeglądów oraz konkursów z poszczególnych dziedzin sztuki. ROKiS dysponuje dwiema galeriami: Chłodna 20 i PAcamera, gdzie średnio w ciągu roku prezentowanych jest 18 wystaw; salami do prób i zajęć dla grup tanecznych i teatralnych, działających przy placówce zespołów muzycznych i sekcji artystycznych; salą widowiskową i muszlą koncertową. W ramach struktury Regionalnego Ośrodka Kultury i Sztuki w Suwałkach na mocy uchwały Rady Miejskiej od maja 2004 r. wydawany jest „Tygodnik Suwalski” – czasopismo o charakterze i zasięgu miejsko-powiatowym. W 2007 roku powołano, jako nowy dział merytoryczny Regionalnego Ośrodka Kultury i Sztuki Suwalską Orkiestrę Kameralną „Camerata del Arte”, którą tworzy 16 muzyków.

2. Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej

Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej pełni funkcję biblioteki powiatowej i od 2001 r. na mocy corocznie odnawianego porozumienia ze Starostwem Powiatowym

w Suwałkach nadzoruje pracę 19 bibliotek na terenie powiatu suwalskiego (konsultacje, wizytacje, pomoc w opracowaniu księgozbiorów i organizacji akcji czytelniczych, pomoc instruktazowo-doradcza). Natomiast w samych Suwałkach mieści się jej oddział główny, w ramach którego działają wypożyczalnie dla dzieci i dorosłych, czytelnie, a także oddział zbiorów specjalnych. Ponadto na terenie miasta funkcjonują trzy filie biblioteczne oraz Specjalistyczny Oddział Biblioteczny, przy którym działa Miejska Poradnia Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom. Księgozbiór biblioteki obejmuje 220 000 woluminów, w tym 3 000 oprawionych czasopism, natomiast zbiory specjalne to około dziewięć i pół tysiąca pozycji.

3. Muzeum Okręgowe

Działalność Muzeum Okręgowego prowadzona jest w oparciu o działy merytoryczne: archeologiczny, geologiczny, etnograficzny, historii, sztuki, naukowo-wydawniczy, upowszechniania i promocji, bibliotekę, oddział – Muzeum im. Marii Konopnickiej i Ośrodek Kultury Literackiej. Ogólna powierzchnia wystawiennicza wynosi 1 133 m², a zbiory muzealne obejmują ponad 76,2 tys. eksponatów. Ekspozycje stałe muzeum to: „Pradzieje Suwalszczyzny i Mazur Wschodnich”, „Z przeszłości geologicznej Suwalszczyzny”, „Alfred Wierusz-Kowalski”, „Malarstwo polskie przełomu XIX i XX wieku” oraz „Maria Konopnicka 1842-1910. Za zamkniętymi drzwiami czasu”. Ponadto w ciągu roku organizowanych jest średnio dziewięć wystaw czasowych. Muzeum prowadzi szeroką działalność naukowo-badawczą oraz popularyzuje wiedzę na temat przeszłości Suwałk i Suwalszczyzny, wydając szereg publikacji i organizując imprezy plenerowe. Dział archeologiczny muzeum prowadzi wykopaliska i badania terenowe na obszarze północno-wschodniej Polski. Efektem tych badań jest jedna z najbogatszych w kraju, obejmująca ponad 60 000 eksponatów, kolekcja zabytków krzemiennych.

4. Młodzieżowy Dom Kultury

Młodzieżowy Dom Kultury prowadzi edukację artystyczną oraz promocję sztuki dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym od 4 do 25 lat). Zajęcia są realizowane w pracowniach: plastycznej, grafiki, ceramicznej, muzycznej, studia piosenki, tanecznej, teatralnej, komputerowej i edukacji regionalnej. Ponadto od września 2003 r. przy MDK działa Miejska Orkiestra Dęta złożona z uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Suwałkach.

5. Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia

Państwowa Szkoła Muzyczna jest placówką kształcenia dzieci i młodzieży podległą Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a pod względem merytoryczno-dydaktycznym – Centrum Edukacji Artystycznej w Warszawie.

Nauczanie w szkole I stopnia odbywa się w klasach: fortepian, akordeon, skrzypce, altówka, wiolonczela, gitara, flet, klarnet, saksofon, fagot, trąbka, puzon i perkusja; natomiast II stopnia w klasach: fortepian, akordeon, organy, skrzypce, wiolonczela, gitara, flet, klarnet, saksofon oraz w wokalne.

Obok prowadzenia działalności dydaktycznej szkoła organizuje szereg imprez o charakterze ogólnopolskim, makroregionalnym i regionalnym. Jej baza lokalowa obejmuje 8 sal do nauki teorii, 26 klas do zajęć indywidualnych, bibliotekę i salę koncertową na około 100 miejsc.

W ciągu najbliższych lat planowany jest dalszy rozwój Państwowej Szkoły Muzycznej i utworzenie na jej bazie, w porozumieniu z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, szkoły artystycznej.

6. Archiwum Państwowe

Archiwum Państwowe działa w ramach ogólnopolskiej państwowej sieci archiwalnej (66 jednostek) i pełni dwojaką rolę: jest jednostką administracji publicznej specjalnej oraz placówką naukowo-badawczą.

Zasoby archiwalne obejmują głównie okres XIX i XX w. (tylko nieliczne są z okresów wcześniejszych) i zawierają dokumenty z powiatów augustowskiego, sejneńskiego i suwalskiego. Są to głównie akta, materiały ikonograficzne, fotograficzne, druki ulotne, dokumentacja geodezyjno-kartograficzna, materiały audiofoniczne i techniczne oraz z zakresu kultury materialnej.

Galerie prywatne

W Suwałkach funkcjonuje jedna galeria prywatna, będąca własnością Piotra Bagińskiego: Pizzeria – Galeria „Rozmarino”, w której prezentowane są fotografie oraz inne prace plastyczne autorstwa twórców profesjonalnych i nieprofesjonalnych. Ponadto w galerii organizowane są spotkania autorskie, a w okresie letnim – cykliczne koncerty muzyki rozrywkowej.

Stowarzyszenia

Stowarzyszenia działające na terenie Suwałk pełnią niezmiennie istotną funkcję, podejmując zadania publiczne z zakresu edukacji kulturalnej, upowszechniania kultury, ochrony dziedzictwa kulturalnego Suwalszczyzny, realizacji imprez, festiwali, przeglądów i innych przedsięwzięć. Znajdujący się w Urzędzie Miejskim aktualny wykaz stowarzyszeń z dziedziny kultury (bądź z pogranicza oświaty i kultury), wykazujących jako obszar działania miasto Suwałki, obejmuje 29 jednostek.

Środowiska twórcze

1. Literaci

Lokalne środowisko literackie składa się z około 20 osób i jest słabo zintegrowane. Pojedyncze osoby należą do Stowarzyszenia Literackiego w Suwałkach, Związku Literatów Polskich czy grupy młodzieżowej „Punkt Północ”. Większość z nich ma dorobek literacki w postaci przynajmniej jednego tomiku wierszy lub prozy oraz utwory pojedyncze drukowane w czasopiśmie.

2. Plastycy

Środowisko suwalskich plastyków tworzą absolwenci Akademii Sztuk Pięknych oraz członkowie związków twórczych – razem 18 osób. Istnieje także grupa (kilkanaście osób) z kwalifikacjami pedagogicznymi, która poza działalnością edukacyjną uprawia także różne dyscypliny plastyczne.

3. Fotograficy

Grupa liczy około 15 osób, w większości z Suwałk i okolic oraz członków dawnego Klubu Fotograficznego „PACamera”. Jest to dość zintegrowane środowisko, skupione przy galerii PACamera w Regionalnym Ośrodku Kultury i Sztuki. Nieformalnym liderem tej grupy jest jeden z najbardziej cenionych w Polsce fotografików Stanisław J. Woś.

4. Ludzie teatru

Tworzą oni stosunkowo najmniej liczną grupę. Środowisko to pracuje w trudnych warunkach, ponieważ w mieście nie ma teatru ani sceny teatralnej. Działania grupy koncentrują się głównie na:

- tworzeniu i prowadzeniu grup dziecięcych i młodzieżowych, które przygotowują spektakle, akcje teatralne i happeningi;
- upowszechnianiu teatru poprzez różne formy edukacji, festiwale i przeglądy.

5. Muzycy

Grupa liczy około 15 osób z wykształceniem kierunkowym (pracujących głównie w szkołach) i około 80 osób zajmujących się amatorsko muzyką. W Suwałkach istnieje kilkanaście zespołów muzycznych uprawiających różne gatunki muzyki. Niektóre z tych grup są laureatami festiwali i konkursów ogólnopolskich.

6. Regionaliści

Tworzą grupę około 15 osób z Suwałk i okolicy. Jest to dość aktywne środowisko – wszyscy członkowie grupy piszą i mogą pochwalić się sporą liczbą publikacji oraz stałą obecnością na łamach czasopism.

Od 2003 roku przy prezydencie Suwałk działa społeczne ciało opiniodawczo-doradcze – Rada ds. Kultury, w skład której wchodzi przedstawiciele środowisk twórczych. Głównym jej zadaniem jest opiniowanie działań w zakresie infrastruktury kulturalnej oraz funkcjonowania placówek kultury.

e) Sport

Miasto dysponuje bazą sportową, jedną z lepszych w województwie, jednak niedostateczną w stosunku do potrzeb i niedostosowaną do obowiązujących standardów. Istniejący sprzęt jest znacznie wyeksploatowany i wymaga wymiany (użytkowany jest od wielu lat – w niektórych przypadkach nawet od 25).

Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz szkoły i placówki oświatowe, w ramach środków finansowych wydzielonych w budżecie miasta oraz wypracowanych, utrzymują, udostępniając, zgodnie z zarządzeniem nr 272/04 Prezydenta Miasta Suwałk z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie określenia sposobu ustalania cen i opłat za korzystanie z obiektów i urządzeń Ośrodka Sportu i Rekreacji w Suwałkach oraz przedszkoli, szkół i placówek oświatowych z terenu Suwałk (z późniejszymi zmianami), następującą bazę sportową wraz z terenami rekreacyjnymi:

1) Ośrodek Sportu i Rekreacji:

- stadion lekkoatletyczny z 400-metrową bieżnią o nawierzchni tartanowej i trybunami na 200 miejsc, boiskiem treningowym, zapleczem socjalnym z bazą noclegową na 30 miejsc, kortem tenisowym o nawierzchni z mączki ceglanej;
- stadion piłkarski z pełnowymiarowym boiskiem trawiastym i widownią na 1 820 miejsc, dwoma bocznymi boiskami treningowymi, boiskiem asfaltowym, zapleczem socjalnym i domem noclegowym na 60 miejsc;
- kort tenisowy o nawierzchni asfaltowej,
- skatepark,
- 3 boiska do plażowej piłki siatkowej;
- 2 hale sportowe, w tym jedna z widownią na 718 miejsc (do 2 000 z dostawkami przy zmianie funkcji na salę widowiskową) o łącznej powierzchni 1 650 m²;
- 25-metrowa kryta pływalnia z widownią na 250 miejsc oraz dwie siłownie, sauna i jacuzzi;
- kąpielisko miejskie z zapleczem socjalnym, wypożyczalnią sprzętu wodnego, kawiarenką i przyległe do niego tereny zielone;
- 2 obiekty żeglarskie: nad zalewem Arkadia oraz jeziorem Wigry z bazą noclegową na 20 miejsc i wypożyczalnią sprzętu wodnego.

2) Szkoły i placówki oświatowe:

- 30 sal sportowych o łącznej powierzchni 15 267,4 m²;
- 24 boiska szkolne (w tym: pełnowymiarowe boisko o nawierzchni trawiastej, boisko o sztucznej nawierzchni trawiastej, boisko o nawierzchni poliuretanowo-kauczukowej i 5 boisk z bieżnią asfaltową);
- 5 bieżni (w tym 1 okólna), 3 rzutnie i 3 skocznie;
- 2 korty o nawierzchni asfaltowej;
- mały skatepark;
- tor kartingowy;
- kryty basen 25-metrowy z widownią na 250 miejsc.

Ogólna powierzchnia sal sportowych wynosi 16 917,4 m² (około 0,25 m² na jednego mieszkańca).

Sale sportowe są wykorzystywane na cele statutowe średnio przez 9,5 godziny dziennie. Odczuwalny jest brak dużych i nowoczesnych obiektów wielofunkcyjnych dostosowanych do organizacji imprez, w tym o charakterze masowym.

Istniejąca baza sportowa, mimo przeprowadzonych prac remontowych i modernizacyjnych, nadal nie jest w pełni dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych i obowiązujących standardów. Wymaga ona dalszych znacznych nakładów na modernizację istniejących i budowę nowych obiektów oraz ich odpowiednie wyposażenie.

Uwzględniając kierunki rozwoju kultury fizycznej w Polsce, systematycznie modyfikowany jest system sportu w Suwałkach, zwłaszcza system sportu dzieci i młodzieży, który został wypracowany i jest realizowany wspólnie ze środowiskiem sportowym miasta. Od 2003 roku działa społeczne ciało opiniotawczo-doradcze: Rada Sportu w Mieście Suwałki – jako organ doradczy prezydenta Suwałk.

W zakresie szkolenia dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo ustalona została lista zadań priorytetowych oraz lista dyscyplin wiodących: badminton, piłka nożna, szachy, karate kyokushin, piłka siatkowa, unihokej, lekkoatletyka, pływanie, żeglarstwo. Wpisanie bądź skreślenie z listy danej dyscypliny następuje na podstawie określonych kryteriów. W zakresie rozwoju zainteresowań dzieci i młodzieży kulturą fizyczną dyscyplinami wiodącymi są: badminton, karate kyokushin, karting, lekkoatletyka, piłka koszykowa, piłka nożna, piłka ręczna, piłka siatkowa, pływanie, szachy, unihokej, zapasy, żeglarstwo. Lista ta jest dostosowywana na bieżąco do zainteresowań dzieci i młodzieży oraz możliwości organizacyjno-finansowych miasta.

Realizowane są dodatkowe zajęcia wychowania fizycznego, w tym z ukierunkowaniem na dyscypliny wiodące. Średnio w roku realizuje się około 200 godzin tygodniowo (w ponad 20 dyscyplinach sportu), na które uczęszcza ponad 1 000 osób.

Funkcjonują klasy sportowe w dyscyplinach: siatkówka, lekkoatletyka i pływanie. Podjęte zostały działania mające na celu utworzenie zespołu szkół sportowych w Suwałkach na bazie szkoły podstawowej i gimnazjum.

Na terenie miasta działa 19 uczniowskich klubów sportowych. Ich oferta obejmuje 17 dyscyplin sportowych. Skierowana jest do dzieci i młodzieży z terenu całego miasta. Łącznie trenuje lub uczęszcza na zajęcia około 700 osób.

Aktualnie w rejestrze stowarzyszeń kultury fizycznej działających w Suwałkach figuruje 31 podmiotów. Jedenaście z nich ma zawieszoną działalność. W ramach sekcji prowadzonych przez te podmioty (ponad 15 dyscyplin sportu) trenuje, bądź uczestniczy w zajęciach sportowych, ponad 360 osób.

W siedmiu dziecięcych i młodzieżowych sekcjach piłki nożnej SKS „Wigry” prowadzonych przez Ośrodek Sportu i Rekreacji, czterech sekcjach żeglarskich oraz trzech sekcjach modelarstwa lotniczego trenuje około 400 osób.

Łącznie w roku szkolnym 2006/2007 około 10% spośród 14 187 uczniów suwalskich szkół aktywnie uprawiało wybraną dyscyplinę sportu (biorąc pod uwagę również liczbę dzieci i młodzieży uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne).

Rozwija się szkolnictwo akademickie, stwarzając nowe warunki do rozwoju sportu, zwłaszcza w kategorii wiekowej młodzieżowiec.

Osoby uprawiające wybraną dyscyplinę sportu powinny mieć zapewnioną specjalistyczną opiekę medyczną przez lekarza sportowego. Aktualnym rozwiązaniem tego problemu w Suwałkach jest kilkugodzinny dyżur lekarzy sportowych z Poradni Sportowo-Lekarskiej w Białymstoku. Utworzenie oddziału przychodni sportowo-lekarskiej w Suwałkach wpłynęłoby na poprawę opieki medycznej wobec suwalskich sportowców oraz na zmniejszenie kosztów funkcjonowania sportu w mieście.

Istotnym elementem systemu jest kadra pracująca lub działająca społecznie w dziedzinie kultury fizycznej i sportu. Wśród nauczycieli wychowania fizycznego, zatrudnionych w placówkach oświatowo-wychowawczych (ponad 120 osób), w większości aktywnie działających w uczniowskich klubach sportowych, stowarzyszeniach i związkach kultury fizycznej funkcjonujących na terenie miasta, 40 osób nie posiada dodatkowych specjalizacji. Pozostali mają uprawnienia: sędziowskie – 13 osób, trenerskie – 26 osób, instruktorskie – 50 osób, kursy – 26 osób, w tym z zakresu gimnastyki korekcyjno-

kompensacyjnej 16 osób. Największa grupa to instruktorzy, trenerzy i sędziowie: piłki siatkowej – 21 osób, lekkoatletyki – 21 osób, rekreacji ruchowej – 14 osób, piłki nożnej – 9 osób, piłki koszykowej – 9 osób, pływania – 9 osób, piłki ręcznej – 6 osób.

Ważną rolę w rozwoju suwalskiego sportu odgrywa system stypendialny, którego początki sięgają lat dziewięćdziesiątych. Stypendia, nagrody (w tym zespołowe) i wyróżnienia okazały się niezwykle istotnym elementem gwarantującym stabilne zasady finansowego wsparcia sportu, co w dalszej kolejności zabezpiecza ciągłość szkolenia. Sukcesywnie modyfikowany system przynosi wymierne efekty. Potwierdza to między innymi postęp w ilości punktów zdobywanych przez dzieci i młodzież z Suwałk w ramach centralnego współzawodnictwa sportowego: 2003 r. – 282,5 pkt., 2004 r. – 399,5 pkt., 2005 r. – 558,5 pkt., a w 2006 r. – 537,5 pkt. (po raz drugi VI miejsce w klasyfikacji powiatów z liczbą mieszkańców do 80 tys.), tytuły i medale zdobywane na mistrzostwach Polski, Europy i świata, a także udział badmintonistów w Igrzyskach Olimpijskich w Atenach i Sydney.

f) Zasoby mieszkaniowe miasta

Zasoby mieszkaniowe w Suwałkach wynoszą 22 975 mieszkań. Największa część mieszkań położona jest w zasobach spółdzielni mieszkaniowych – 13 013. Gminny zasób mieszkaniowy obejmuje 2 376 mieszkań, 283 mieszkań należy do zakładów pracy, pozostałe to własność osób fizycznych. Duże zainteresowanie pozyskaniem mieszkania świadczy o dużych niezaspokojonych potrzebach mieszkaniowych w Suwałkach. W roku 2006 oddano do użytku 136 mieszkań, w tym 68 w budownictwie indywidualnym o łącznej powierzchni użytkowej odpowiednio 16 017 m² i 12 789 m².

Miasto opracowało program rozwoju budownictwa komunalnego. Przedstawiono w nim obecny stan komunalnych zasobów mieszkaniowych, oszacowano potrzeby w tym zakresie i przedstawiono warianty rozwoju budownictwa mieszkaniowego. To jeden z najważniejszych programów przyjętych przez samorząd. W Suwałkach istnieje duże zapotrzebowanie na mieszkania komunalne, o czym może świadczyć liczba ok. 800 rodzin starających się o przydział mieszkań z zasobów komunalnych. Część mieszkań komunalnych w centrum miasta wymaga całościowych remontów, modernizacji, poprawy stanu technicznego. Zgodnie z przyjętym „Programem rozwoju budownictwa komunalnego w mieście Suwałki” planowane jest zbudowanie 311 mieszkań, w tym:

- 84 mieszkań socjalnych – obowiązek ich zapewnienia spoczywa na samorządzie;
- 207 mieszkań na potrzeby rewitalizacji śródmieścia;
- 20 mieszkań na potrzeby porządkowania gospodarki mieszkaniowej miasta.

g) Zasoby finansowe miasta

Prowadzona przez władze miasta prorozwojowa polityka finansowa powinna przyczyniać się do racjonalnego zaspokajania potrzeb mieszkańców. Polityka ta winna koncentrować się przede wszystkim na długookresowej maksymalizacji dochodów budżetowych, ze szczególnym uwzględnieniem bezzwrotnych źródeł finansowania, oraz racjonalizacji wydatków bieżących. Osiągnięcie tych celów pozwoli w maksymalnym stopniu na realizację zadań wynikających z niniejszej strategii.

Ważnym zadaniem stojącym przed władzami miasta jest kontynuacja polityki proinwestycyjnej. Ze względu na dużą ilość potrzeb społeczno-gospodarczych konieczne jest utrzymanie udziału wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków budżetowych miasta na poziomie powyżej 20%. Poniższa tabela ilustruje udział wydatków inwestycyjnych w całości wydatków budżetowych miasta w latach 2000-2006.

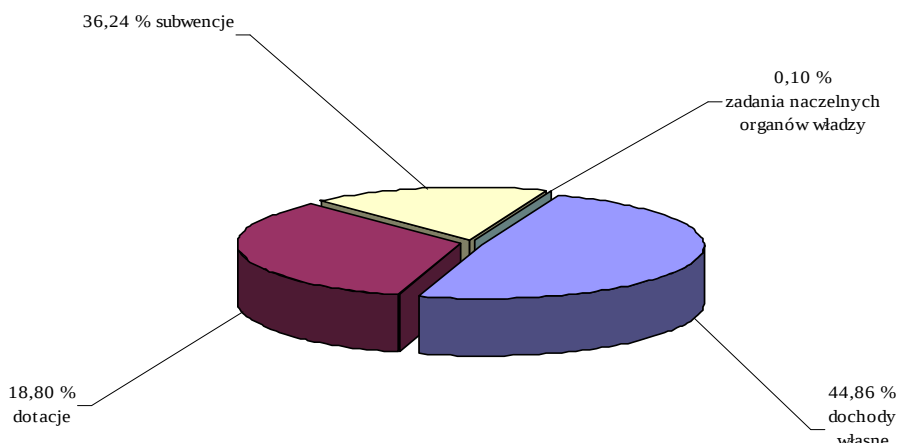
Rok	Wydatki ogółem (PLN)	Wydatki inwestycyjne (PLN)	(%)
1	2	3	4=3:2
2000	143 354 291	16 365 774	11,42
2001	156 648 084	21 496 773	13,72
2002	150 264 207	16 619 727	11,06
2003	158 020 966	24 673 271	15,61
2004	202 487 441	54 504 555	26,92
2005	218 249 135	58 097 830	26,62
2006	218 006 412	46 546 855	21,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego Urzędu Miejskiego w Suwałkach

Zgodnie z prognozowaną sytuacją finansową miasto Suwałki zrealizuje w latach 2007–2020 dochody budżetowe w łącznej wysokości około 3 060 milionów złotych, z czego około 1 450 milionów złotych stanowić będą dochody własne. W dochodach ogółem budżetu miasta za 2006 r. dochody własne stanowiły 44,86% i wynosiły 102 084,5 tys. zł. Na dochody własne składają się przede wszystkim:

- dochody od osób prawnych i fizycznych (podatki i opłaty oraz udziały w PIT i CIT), które stanowiły ponad 62,1%,
- wpływy z gospodarowania mieniem komunalnym, które stanowiły blisko 2,5% tych dochodów,
- dochody jednostek budżetowych oraz środki pozyskane z Unii Europejskiej – prawie 29,2%,
- dochody z pozostałych źródeł – prawie 6,2%.

Strukturę dochodów ogółem obrazuje poniższy wykres:

W celu zwiększania dochodów własnych miasta władze Suwałk powinny kontynuować politykę wspierającą lokalny rozwój gospodarczy, której efektem będzie dalszy spadek bezrobocia oraz poprawa sytuacji materialnej mieszkańców, co w efekcie przyczyni się do zwiększenia wpływów do budżetu miasta.

Dużą szansą na zwiększenie dostępnych środków jest sięganie po zewnętrzne źródła finansowania, w tym przede wszystkim zagraniczne środki pomocowe, preferencyjne pożyczki oraz kredyty komercyjne. Należy podkreślić, że w ostatnich kilku latach Miasto Suwałki bardzo aktywnie pozyskiwało środki pomocowe Unii Europejskiej. W rankingu „Wspólnoty” (pisma samorządu terytorialnego) Suwałki stale plasują się na czołowych miejscach w kategorii miast na prawach powiatu, jeżeli chodzi o pozyskiwanie środków zagranicznych w przeliczeniu na jednego mieszkańca, a w 2004 r. znalazły się na pierwszym miejscu (423,71 zł na jednego mieszkańca). W 2006 r. Suwałki otrzymały tytuł Najlepszego Miasta w dziedzinie pozyskiwania funduszy Unii Europejskiej w Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej” w kategorii miast na prawach powiatu.

Dużą szansą na wypełnianie luki infrastrukturalnej może być również realizacja przedsięwzięć publiczno-prywatnych.

II. Analiza SWOT

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Funkcjonowanie Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – podstrefy Suwałki. ▪ Funkcjonowanie Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód. ▪ Przygraniczne położenie w trójkącie północno-wschodniej Polski, w sąsiedztwie granicy z Rosją, Litwą i Białorusią. ▪ Przynależność miasta do Euroregionu Niemen. ▪ Położenie miasta na trasie europejskiego korytarza tranzytowego nr 1 (Tallin – Ryga – Kowno – Suwałki – Warszawa). ▪ Tradycje przemysłu lokalnego na bazie surowców miejscowych (przemysł mleczarski, drzewny, wydobywczy, budowlany). ▪ Dobrze rozwinięte otoczenie biznesu: sieć banków, kancelarie notarialne i prawne, istnienie jednostek inicjujących i wspierających przedsiębiorczość. ▪ Funkcjonowanie wyższych uczelni. ▪ Dostępność stosunkowo taniej siły roboczej.	▪ Słaby potencjał gospodarczy miasta. ▪ Niska aktywność gospodarcza. ▪ Brak systemu informacji gospodarczej. ▪ Słaba dostępność komunikacyjna Suwałk (brak lotniska oraz dobrych połączeń drogowych i kolejowych z resztą kraju i państwami ościennymi) oraz zły stan dróg. ▪ Odpływ wykształconej kadry. ▪ Brak zachęt do osiedlania się w Suwałkach. ▪ Brak systemowych zachęt do tworzenia nowych miejsc pracy oraz aktywizujących rozwój gospodarczy. ▪ Słaba współpraca z gminą Suwałki, powiatem suwalskim, Suwalską Specjalną Strefą Ekonomiczną w zakresie tworzenia wspólnej oferty gospodarczej. ▪ Znaczna część miasta objęta jest ochroną konserwatora zabytków, co utrudnia realizację inwestycji. ▪ Niedostateczna infrastruktura do podejmowania działalności gospodarczej. ▪ Niewystarczająca współpraca Powiatowego Urzędu Pracy z lokalnymi podmiotami gospodarczymi.
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Przygotowywana reforma finansów publicznych. ▪ Wysoki wzrost gospodarczy w Polsce. ▪ Możliwość korzystania z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych, w tym również przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości. ▪ Realizacja krajowych i wojewódzkich inwestycji drogowych przebiegających przez miasto oraz w jego pobliżu (w tym budowa trasy Via Baltica i obwodnicy drogowej miasta), co umożliwi lepsze skomunikowanie miasta z resztą kraju i krajami UE. ▪ Realizacja programów w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy (zwłaszcza dla absolwentów) oraz wspierania małych i średnich firm. ▪ Tworzenie struktur instytucjonalnych, umożliwiających i ułatwiających korzystanie ze środków pomocowych Unii Europejskiej.	▪ Ograniczenie wymiany handlowej z Rosją i Białorusią. ▪ Nasilająca się migracja mieszkańców miasta w celach zarobkowych (szczególnie ludzi młodych). ▪ Niestabilne i skomplikowane przepisy prawne związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. ▪ Rosnące dysproporcje w poziomie życia ludności. ▪ Istnienie „szarej strefy”. ▪ Stosunkowo wysoka stopa bezrobocia. ▪ Dekoniunktura gospodarcza w krajach Unii Europejskiej i na Wschodzie. ▪ Niski poziom innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki. ▪ Wysokie oprocentowanie kredytów bankowych. ▪ Niski napływ kapitału zagranicznego do województwa. ▪ Mała atrakcyjność inwestycyjna województwa podlaskiego.

▪ Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy kraju. ▪ Ułatwienia w uruchamianiu działalności gospodarczej. ▪ Rozwój stosunków gospodarczych, handlowych, kulturalnych i turystycznych Polski z zagranicą.	▪ Zaostrzanie się konkurencji na rynku światowym w wyniku liberalizacji handlu zagranicznego i globalizacji gospodarki.
TURYSTYKA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Rozwinięta sieć biur i agencji turystycznych. ▪ Bliskie sąsiedztwo atrakcyjnych rejonów turystyczno-wypoczynkowych, np. Wigierskiego Parku Narodowego oraz Suwalskiego Parku Krajobrazowego, sprzyjające rozwojowi ekoturystyki. ▪ Brak uciążliwych dla środowiska obiektów przemysłowych. ▪ Przygraniczne położenie. ▪ Cenne zabytki architektoniczne i historyczne znajdujące się w mieście i okolicy, m.in. były klasztor wigierski, ruiny zespołu pałacowego w Dowspudzie, zespół poklasztorny i synagoga w Sejnach, Kanał Augustowski, unikalny zespół cmentarzy, Muzeum im. Marii Konopnickiej, zbiory Muzeum Okręgowego w Suwałkach, cmentarzysko Jaćwingów i inne ślady osadnictwa pradziejowego. ▪ Położenie Suwałk w obszarach funkcjonalnych „Zielone Płuca Polski” oraz „Zielone Płuca Europy”. ▪ Różnorodność szlaków turystyki aktywnej (wodnej, pieszej, rowerowej) w mieście i jego otoczeniu. ▪ Stosunkowo długa sieć ścieżek rowerowych na terenie miasta. ▪ Region związany z ludźmi kultury, sztuki i literatury, m.in. M. Konopnicka, Cz. Miłosz, Z. Herbert, A. Wajda, L. A. Moczulski, A. Wierusz-Kowalski, E. Młynarski, A. Stern, A. Strumiłło, S. Woś.	▪ Zły stan techniczny zabytkowej tkanki miasta. ▪ Niedostateczne wykorzystanie w sferze turystycznej walorów przygranicznego położenia miasta. ▪ Niedostateczny rozwój sektora hotelarsko-gastronomicznego, miejsc obsługi podróży itp. ▪ Brak koordynacji działań branży turystycznej na rzecz rozwoju turystyki przyjazdowej. ▪ Niewystarczająca współpraca z miastami, gminami i powiatami Suwalszczyzny oraz Wigierskim Parkiem Narodowym w zakresie tworzenia wspólnej oferty turystycznej. ▪ Niedostateczna ilość informacji o walorach i możliwościach spędzania czasu w regionie, niska skuteczność punktów informacji turystycznej, brak współpracy. ▪ Brak zróżnicowanej oferty usługowej, niewystarczająca liczba fachowej i wyszkolonej kadry obsługującej obiekty noclegowe. ▪ Niewystarczająca atrakcyjność oferty imprez poza sezonem letnim. ▪ Niewielkie wykorzystanie sezonu zimowego i aspektu kojarzenia Suwalszczyzny z „zimnem”. ▪ Niski udział turystów zagranicznych w przyjazdach turystycznych na Suwalszczyznę. ▪ Niski poziom promocji turystycznej miasta i regionu na rynku krajowym i zagranicznym. ▪ Brak połączenia istniejących ścieżek rowerowych w spójny system komunikacyjny. ▪ Zły stan koryta i brzegów Czarnej Hańczy. ▪ Zaśmieszczenie obrzeży miasta, szczególnie lasów i odłogów.
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Trendy w turystyce światowej związane z aktywnym wypoczynkiem i ekoturystyką.	▪ Utrudniony dostęp do atrakcyjnych turystycznie obszarów dla turystów z daleka

- Możliwość korzystania z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej przeznaczonych na rozwój turystyki - Istnienie w granicach miasta obszarów nadających się do zagospodarowania rekreacyjnego (wyrobisko żwiru Sobolewo, żwirownia PKP, rzeka Czarna Hańcza, zalew Arkadia). - Wykorzystanie cennych walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego Suwalszczyzny dla stymulowania rozwoju gospodarczego, w tym turystyki. - Położenie Suwałk na głównym szlaku turystycznym, sprzyjające rozwojowi funkcji obsługi ruchu turystycznego (krajownawczego i tranzytowego). - Wzrost ruchu turystycznego, w tym na obszarze Europy Środkowo-Wschodniej. - Trend rozwoju turystyki aktywnej. - Propagowanie zdrowego stylu życia, spędzania czasu na obszarach czystych i cennych przyrodniczo. - Aktywna promocja województwa, kraju i regionu. - Możliwość lokalizacji wielofunkcyjnych obiektów handlowo-usługowo-rekreacyjnych. - Rosnąca liczba turystów odwiedzających Suwalszczyznę.	położonych rejonów Polski. - Brak nowych inwestycji turystycznych. - Narastające zagrożenie środowiska ze strony dynamicznego wzrostu ruchu drogowego zwłaszcza tranzytowego transportu ciężarowego. - Utrata tożsamości historycznej i kulturowej Suwalszczyzny, przyporządkowanie do obszaru kulturowego Podlasia poprzez mylne stosowanie nazwy Podlasie zamiast województwo podlaskie. Niespójny wizerunek regionu – brak koordynacji w promowaniu Suwalszczyzny. - Niskie nakłady na promocję. - Brak zintegrowanych działań i długofalowego programu promocji dla miasta i regionu.
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, GOSPODARKA PRZESTRZENNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- Bogate złoża wodonośne. - Możliwość włączenia wodociągowych studni awaryjnych do miejskiego systemu zaopatrzenia w wodę. - Wysoki stopień objęcia mieszkańców siecią wodociągowo-kanalizacyjną. - Oczyszczalnia ścieków spełniająca wymogi ochrony środowiska. - Nowoczesna stacja uzdatniania wody. - Rezerwa mocy ciepłowni miejskich umożliwiające dalszy rozwój miejskiej sieci ciepłowniczej. - Rozbudowana infrastruktura ciepłownicza w obrębie przeważającej części miasta umożliwiające powszechny do niej dostęp. - Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych zabezpieczający potrzeby miasta w zakresie utylizacji odpadów komunalnych. - Zabezpieczenie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów pod zabudowę produkcyjną.	- Brak lokalnego lotniska komunikacyjnego. - Brak zasilania miasta w gaz ziemny. - Słaba dostępność komunikacyjna miasta. - Przebieg drogi krajowej nr 8 nadmiernie obciążonej ruchem tranzytowym przez centrum Suwałk – brak obwodnicy miasta. - Zły stan techniczny znacznej części ulic. - Duża ilość ulic lokalnych o nawierzchni gruntowej. - Brak uzbrojonych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkalną. - Niedobór miejsc parkingowych na terenach zabudowanych. - Zły stan kanalizacji deszczowej oraz konieczność wyposażenia większości jej wylotów w separatory substancji ropopochodnych. - Brak bezkolizyjnych przejazdów kolejowych. - Zużyta technicznie sieć kanalizacji sanitarnej.

▪ Energooszczędne oświetlenie ulic. ▪ Wyposażenie części wylotów kanalizacji deszczowej w separatory substancji ropopochodnych. ▪ Objęcie wszystkich mieszkańców selektywną zbiórką odpadów komunalnych. ▪ Duży udział terenów niezabudowanych. ▪ Opracowane programy rewitalizacji zabytkowego śródmieścia oraz terenów powojсковych. ▪ Posiadanie komunalnych zasobów terenowych i lokalowych. ▪ Istnienie lotniska sportowego. ▪ Realizacja programu budownictwa komunalnego.	▪ Brak przelotowej stacji kolejowej. ▪ Uciążliwość zapachowa miejskiej oczyszczalni ścieków. ▪ Nerozwieszany problem gospodarki osadami ściekowymi. ▪ Brak sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na obrzeżach miasta. ▪ Uciążliwość lokalizacyjna Ciepłowni Centrum. ▪ Brak odnawialnych źródeł energii cieplnej. ▪ Konieczność termomodernizacji lub wymiany znacznej części miejskiej sieci ciepłowniczej. ▪ Duża ilość lokalnych źródeł ciepła powodujących „niską emisję”. ▪ Duża ilość napowietrznych linii elektroenergetycznych. ▪ Niewystarczająco rozbudowana sieć teleinformatyczna. ▪ Zużyte i przestarzały tabor autobusów komunikacji miejskiej. ▪ Duże straty ciepła w budynkach wielorodzinnych oraz użyteczności publicznej. ▪ Duże ilości azbestu w budynkach mieszkalnych. ▪ Brak możliwości składowania w regionie wyrobów zawierających azbest. ▪ Dominacja węgla jako źródła energii cieplnej oraz brak kompleksowego programu likwidacji „niskiej emisji”. ▪ Nerozwieszana kwestia odpadów obojętnych i niebezpiecznych. ▪ Niski procent odpadów komunalnych zbieranych selektywnie. ▪ Niedobór powierzchni publicznych, w tym niewielka powierzchnia terenów zieleni urządzonej. ▪ Brak powiązania przestrzennego miasta z terenami położonymi wzdłuż Czarnej Hańczy. ▪ Brak planów zagospodarowania przestrzennego dla większości terenów miasta. ▪ Brak wyznaczonych terenów pod handel wielkopowierzchniowy. ▪ Niewystarczająca ilość mieszkań komunalnych, w tym także socjalnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Wysoki wzrost gospodarczy i związany z tym wzrost dochodów budżetowych z tytułu podatków, które mogą zostać przeznaczone na inwestycje infrastrukturalne.	▪ Znaczny wzrost cen materiałów i usług w budownictwie. ▪ Opóźnień w realizacji rządowych programów budowy dróg i modernizacji kolei.

- Możliwość dofinansowania przedsięwzięć z zakresu infrastruktury technicznej ze środków zewnętrznych, w tym głównie Unii Europejskiej. - Realizacja rządowego programu budowy autostrad i dróg ekspresowych – budowa Via Baltica. - Realizacja rządowego programu modernizacji kolei – budowa Rail Baltica. - Uproszczenie procedur inwestycyjnych, w tym m.in. z zakresu zamówień publicznych i partnerstwa publiczno-prywatnego. - Wzrastająca świadomość ekologiczna społeczeństwa.	- Bariery i opóźnienia w rozdysponowywaniu środków pomocowych Unii Europejskiej. - Opóźnienia w powstawaniu Zakładu Zagospodarowywania Odpadów w Augustowie. - Brak wsparcia państwa dla budownictwa komunalnego. - Starzenie się budynków z wielkiej płyty.
OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- Dobrze rozwinięte i funkcjonujące struktury pomocy społecznej (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Dom Pomocy Społecznej „Kalina”, Dom Pomocy Środowiskowej). - Poprawa dostępności do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej – rozwój sieci placówek niepublicznej służby zdrowia. - Dobrze prowadzona przez niepubliczne zakłady pielęgniarstwa profilaktyka zdrowotna w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. - Poprawa jakości usług medycznych – odpowiednie wyposażenie w sprzęt zakładów opieki zdrowotnej. - Wyznaczanie kierunków i priorytetów polityki społecznej w miejskich strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programów działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Uruchomienie Centrum Powiadamiania Ratunkowego. - Funkcjonowanie Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. - Różnorodność ofert zwiększających aktywność społeczną i zawodową dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Posiadanie zasobów nieruchomości i infrastruktury umożliwiających rozbudowę zaplecza pomocy społecznej. - Wysoka jakość i dostępność działań terapeutycznych na rzecz osób uzależnionych od alkoholu i narkomanii.	- Niewystarczające środki na rozwój usług i infrastruktury socjalnej typu: zawodowe rodziny zastępcze, ośrodki wsparcia, ośrodki dziennego pobytu ludzi starszych i przewlekle chorych itp.). - Niewystarczające środki na realizację zadań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Brak zakładów opiekuńczo-leczniczych, pielęgnacyjno-opiekuńczych. - Zły stan techniczny części budynków infrastruktury społecznej i zdrowotnej. - Brak zainteresowania lekarzy realizacją programów profilaktycznych. - Braki kadrowe w ochronie zdrowia i pomocy społecznej. - Niepełne wykorzystanie potencjału Centrum Powiadamiania Ratunkowego. - Brak zakładów pracy chronionej, spółdzielni socjalnych itp.

SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Otwarty rynek usług medycznych. ▪ Sukcesywny rozwój usług i infrastruktury społecznej (ośrodki wsparcia, świetlice środowiskowe, zawodowe rodziny zastępcze). ▪ Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie zachowań prozdrowotnych i promocji zdrowia. ▪ Wzrost aktywności organizacji pozarządowych działających w obszarach ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej. ▪ Możliwość korzystania ze środków Unii Europejskiej przy realizacji przedsięwzięć z zakresu pomocy społecznej i ochrony zdrowia.	▪ Ograniczone możliwości podnoszenia kwalifikacji kadry pomocy społecznej i ochrony zdrowia. ▪ Utrudnienia w pozyskiwaniu nowej kadry medycznej. ▪ Zadłużenie samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. ▪ Małe zainteresowanie rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych. ▪ Zbyt długi okres wyczekiwania na większość specjalistycznych usług zdrowotnych. ▪ Starzenie się społeczeństwa. ▪ Możliwość likwidacji szpitala wojewódzkiego.
BEZPIECZEŃSTWO I PORZĄDEK PUBLICZNY	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Funkcjonowanie wyspecjalizowanych jednostek ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego – Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Miejska, prokuratura, wojsko. ▪ Wspomaganie organizacji i stowarzyszeń zajmujących się organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży. ▪ Realizacja programów prewencyjnych. ▪ Funkcjonowanie Izby Wyrzeźwień. ▪ Dobre wyposażenie w sprzęt Państwowej Straży Pożarnej. ▪ Scentralizowany system włączania syren alarmowych drogą radiową. ▪ Spadek przestępczości na terenie miasta. ▪ Istnienie systemu monitoringu wizyjnego miasta. ▪ Dobra współpraca transgraniczna Państwowej Straży Pożarnej i Policji.	▪ Niewystarczające środki finansowe na organizację zajęć pozalekcyjnych. ▪ Brak wystarczającej ilości dróg i ich zły stan, co skutkuje dużym natężeniem ruchu drogowego oraz dużą wypadkowością. ▪ Wzrastająca przestępczość wśród nieletnich. ▪ Wzrost ilości przejeżdżających przez miasto pojazdów, w tym przewożących toksyczne środki przemysłowe. ▪ Niewydolna organizacja ruchu drogowego na terenie miasta. ▪ Brak profesjonalnych obiektów do bezpiecznego przeprowadzania imprez masowych. ▪ Brak alternatywnego połączenia ze wschodnią częścią miasta (np. w przypadku katastrofy kolejowo-drogowej na przejeździe przez ul. Sejneńską). ▪ Niewystarczająca ilość sprzętu medycznego (w tym karetek) w stosunku do obsługiwanego obszaru. ▪ Niewystarczające doposażenie sprzętowe Policji.
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Dzięki realizacji ustawy o modernizacji służb mundurowych MSWiA nastąpi doposażenia tych służb, co w efekcie doprowadzi do wzrostu ich skuteczności. ▪ Poprawa ratownictwa medycznego poprzez nawiązanie współpracy ze służbami ratownictwa medycznego Litwy. ▪ Rozwój transgranicznej współpracy służb mundurowych.	▪ Wejście Polski do strefy Schengen spowoduje łatwiejszy przemyt materiałów niebezpiecznych oraz niekontrolowane przemieszczanie się osób. ▪ Niewystarczająca liczba etatów w organach ścigania i wymiarze sprawiedliwości. ▪ Wzrost narkomanii i alkoholizmu wśród nieletnich.

EDUKACJA I DEMOGRAFIA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Relatywnie młode społeczeństwo miasta – prawie 23% ogółu mieszkańców to osoby w wieku przedprodukcyjnym i ponad 65% to osoby w wieku produkcyjnym. ▪ Wysoki poziom kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych. ▪ Wystarczająca liczba miejsc w grupach żłobkowych i oddziałach przedszkolnych. ▪ Realizacja pierwszego etapu upowszechniania edukacji przedszkolnej 5-latków (dzieci pochodzących z rodzin potrzebujących pomocy). ▪ Realizacja rozszerzonej oferty edukacyjnej zajęć dodatkowych (zajęcia logopedyczne, rytmiczne, umuzykalniające, teatralne, szachowe, język angielski) przez przedszkola. ▪ Jednostki oświatowe posiadają wysoko wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną. ▪ Istniejące uczelnie i szkoły ponadgimnazjalne systematycznie poszerzają ofertę edukacyjną. ▪ Szkoły zapewniają uczniom i rodzicom niezbędną specjalistyczną pomoc psychologiczną, pedagogiczną oraz w zakresie poradnictwa i orientacji zawodowej. ▪ Duża aktywność doradców zawodowych. ▪ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna posiada odpowiednią kadrę w zakresie świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej; wykonuje zadania w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. ▪ Istnieje sieć szkolnictwa specjalnego zaspokajająca potrzeby miasta i rozwinięta na poziomie znacznie przekraczającym wymogi ustawowe. ▪ Ilość miejsc w szkołach ponadgimnazjalnych odpowiada potrzebom miasta. ▪ W mieście funkcjonuje system stypendialny wspomagający uczniów i studentów wybitnie uzdolnionych. ▪ Miasto Suwałki świadczy usługi edukacyjne dla ościennych miast i wsi. ▪ Zróżnicowanie typów szkół i placówek zapewnia bogatą ofertę edukacyjną szkół ponadgimnazjalnych. ▪ Funkcjonowanie szkół wyższych, w tym uczelni państwowych.	▪ Ujemne saldo migracji (przewaga odpływu ludności z miasta). ▪ Niewystarczająca opieka medyczna w szkołach i przedszkolach. ▪ Niewystarczająca baza sportowa w szkołach ponadgimnazjalnych i szkołach podstawowych. ▪ Dewastowanie otoczenia wokół obiektów oświatowych przez dzieci i młodzież na terenie osiedli. ▪ Zły stan techniczny większości obiektów szkolnych. ▪ Niewystarczająca baza pracowni specjalistycznych (np. chemicznych, fizycznych itp.). ▪ Niewystarczające środki na systematyczne uzupełnianie pomocy dydaktycznych. ▪ Niewystarczająca baza do kształcenia zawodowego. ▪ Zbyt mała liczba nauczycieli zawodu o zróżnicowanych specjalnościach. ▪ Brak diagnozy potrzeb ze strony Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie kształcenia zawodowego. ▪ Niewystarczająca oferta zajęć zagospodarowujących czas wolny młodzieży. ▪ Niewielki wpływ młodzieży w zakresie konstruowania oferty zajęć zagospodarowujących czas wolny (diagnoza potrzeb prowadzona jest w ograniczonym zakresie). ▪ Niewystarczające środki finansowe przeznaczone na organizację zajęć pozalekcyjnych.

▪ W mieście istnieje system doskonalenia nauczycieli.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Wzrastające zapotrzebowanie młodzieży na zdobywanie wiedzy i podnoszenie kwalifikacji zawodowych. ▪ Zainteresowanie ze strony przedsiębiorców kształceniem młodzieży zgodnie z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy, w tym rozwój kształcenia na odległość. ▪ Realizacja działań mających na celu objęcie młodzieży kompleksową i profesjonalną opieką w zakresie poradnictwa i orientacji zawodowej. ▪ Wzrost nakładów na edukację i szkolnictwo wyższe. ▪ Rozwój nowych kierunków kształcenia ponadgimnazjalnego oraz szkolnictwa wyższego. ▪ Współpraca z ośrodkami akademickimi i placówkami naukowymi. ▪ Rozwój kontaktów międzynarodowych. ▪ Wykorzystanie środków z Unii Europejskiej na realizację programów edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych. ▪ Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi realizującymi statutowe zadania w zakresie edukacji, opieki i wychowania. ▪ Jednostki oświatowe prowadzą współpracę międzynarodową (wymiany międzynarodowe, wizyty studyjne, wspólne projekty). ▪ Wzrost kompetencji i motywacji pracowników edukacji w zakresie pozyskiwania pozabudżetowych źródeł finansowania przedsięwzięć adresowanych do dzieci i młodzieży.	▪ Zmniejszająca się subwencja oświatowa, powodująca wzrost nakładów z budżetu miasta na finansowanie oświaty. ▪ Odpływ młodych ludzi z miasta. ▪ Brak szczegółowych uregulowań prawnych dotyczących pobierania nauki przez uczniów z innych powiatów. ▪ Zarysowująca się tendencja spadku liczby mieszkańców miasta. ▪ Starzenie się społeczeństwa. ▪ Stosunkowo niskie zarobki nauczycieli mogące skutkować brakiem kadry pedagogicznej, w szczególności w zakresie przedmiotów zawodowych.
KULTURA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Historia i tradycje oraz wielokulturowość miasta i regionu. ▪ Zasoby dziedzictwa kulturowego (zabytkowe kościoły i cmentarze, unikalny w skali kraju zespół zabudowy klasycystycznej „suwalska starówka”, zasoby oraz ekspozycje muzealne i archiwalne, rezerwat cmentarzysko Jaćwingów w Szwajcarii, 375 obiektów w rejestrze zabytków. ▪ Środowiska twórcze, aktywne grono	▪ Brak profesjonalnej sali teatralno-koncertowej. ▪ Zły stan techniczny części bazy lokalowej instytucji kultury (Muzeum Okręgowego, Młodzieżowego Domu Kultury) oraz przestarzałe wyposażenie techniczne (Regionalnego Ośrodka Kultury i Sztuki, Młodzieżowego Domu Kultury, Biblioteki Publicznej im. M. Konopnickiej). ▪ Brak stałej ekspozycji historycznej i kultury ludowej miasta i regionu.

regionoznawców. ▪ Instytucje kultury (wykwalifikowana kadra) oraz organizacje pozarządowe działające w dziedzinie kultury. ▪ Imprezy kulturalne o charakterze regionalnym, ogólnopolskim, międzynarodowym (Hora Cantavi, Międzynarodowy Plener Malarski „U Źródła”, Festiwal Muzyczny „Wiosło Jaćwinga”, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Dzieci i Młodzieży „Wigraszek”, Suwalski Jarmark Folkloru, Wigilia Chłopska, Festyn Jaćwieski „Szwajcaria”, Piknik Kawaleryjski, Międzynarodowy Festiwal Piosenki i Tańca „Muszelki Wigier” i in.). ▪ Działalność wydawnicza, publikacje dotyczące miasta i regionu. ▪ Obecność tematyki kulturalnej w lokalnych mediach. ▪ Edukacja kulturalna. ▪ Przynależność miasta do sieci miast partnerskich. ▪ Istnienie aktywnego mecenatu miasta w sferze kultury. ▪ Istnienie zespołów muzycznych, orkiestr itp. ▪ Funkcjonowanie społecznej Rady ds. Kultury. ▪ Bogactwo i różnorodność kulturowa Suwalszczyzny oraz zasobów dziedzictwa kulturowego. ▪ Imprezy kulturalne o charakterze regionalnym, ogólnopolskim, międzynarodowym.	▪ Niepełne wykorzystanie potencjału intelektualnego środowisk twórczych, zbyt niskie płace w sferze kultury. Zubożenie środowiska twórczego. ▪ Brak centrum kulturowo-rekreacyjnego w związku z rosnącym zainteresowaniem prądziejami na terenie zespołu osadniczego Szwajcaria – Osinki. ▪ Brak dużych i nowoczesnych obiektów wielofunkcyjnych dostosowanych do organizacji imprez kulturalnych, sportowych, rozrywkowych. ▪ Zły stan techniczny historycznych kwartałów miasta. ▪ Brak instytucji artystycznych, np. teatru zawodowego. ▪ Ograniczona dostępność Muzeum Okręgowego dla potrzeb osób niepełnosprawnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Rozwój partnerstwa sektora publicznego z organizacjami pozarządowymi we wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. ▪ Działalność na rzecz zachowania różnorodności kulturowej Suwalszczyzny. ▪ Możliwość organizacji oraz wymiany imprez i doświadczeń między miastami partnerskimi, promocja działań. ▪ Możliwość korzystania ze środków Unii Europejskiej na finansowanie działań w sferze kultury. ▪ Wzrastające zainteresowanie miastem i regionem twórców i artystów z kraju w zakresie działalności i wypoczynku na Suwalszczyźnie.	▪ Ograniczanie zatrudnienia w instytucjach kultury z przyczyn ekonomiczno-organizacyjnych. ▪ Niewystarczające środki finansowe w kulturze na działalność merytoryczną i inwestycyjną. ▪ Odpływ z miasta ludzi młodych, w tym również twórców kultury.

SPORT	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Istnienie i rozwój klubów i stowarzyszeń kultury fizycznej. ▪ Rozwój sportowego środowiska akademickiego. ▪ Funkcjonowanie społecznej Rady Sportu. ▪ Wysoki poziom sportowy w dyscyplinach: badminton, karate kyokushin, karting, lekkoatletyka, modelarstwo lotnicze, piłka siatkowa, pływanie, szachy, unihokey, zapasy, żeglarstwo. ▪ Dostępność miejskiej bazy sportowej i rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży oraz dla klubów i stowarzyszeń. ▪ Pomoc finansowa i organizacyjna miasta w zakresie organizacji życia sportowego i rekreacyjnego, propagowania zdrowego stylu życia. ▪ Organizacja w mieście wysokiej rangi zawodów sportowych o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym. ▪ Istnienie mecenatu kultury fizycznej i sportu w postaci systemu przyznawania stypendiów i nagród, pomoc miasta w różnych formach, w tym finansowych. ▪ Naturalne walory środowiskowe sprzyjające rozwojowi sportów wodnych i rekreacji. ▪ Bogaty kalendarz imprez sportowych na terenie miasta oraz organizacja zajęć z zakresu kultury fizycznej i sportu w okresach wolnych od nauki. ▪ Promocja stowarzyszeń i klubów sportowych prowadzona przez miasto. ▪ Funkcjonowanie zorganizowanego systemu współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży.	▪ Niewystarczający poziom środków finansowych na rozwój i funkcjonowanie klubów i stowarzyszeń sportowych. ▪ Brak dużych i nowoczesnych obiektów dostosowanych do organizacji imprez sportowych, rozrywkowych oraz do prowadzenia zajęć sportowo-rekreacyjnych. ▪ Niedostatecznie rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. ▪ Ograniczone środki finansowe przeznaczone na modernizację bazy znajdującej się na terenie miasta i zakup sprzętu sportowego oraz rozwój sportu wyczynowego. ▪ Niedostateczna promocja imprez sportowych i rekreacyjnych w mieście. ▪ Niewystarczający poziom opieki medycznej i odnowy biologicznej sportowców. ▪ Brak bazy sportowej przy uczelniach wyższych. ▪ Niski poziom świadomości wśród dzieci i młodzieży oraz w środowisku akademickim na temat korzyści wynikających z aktywności fizycznej. ▪ Ograniczone możliwości podwyższania kwalifikacji kadry instruktorsko-trenerskiej. ▪ Niezadowalający stan techniczny istniejących obiektów sportowych. ▪ Organizacja zbyt małej ilości imprez masowych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Tworzenie się w mieście aktywnego środowiska działającego w sferze rozwoju aktywności sportowej, w tym wśród osób niepełnosprawnych. ▪ Rozwój różnych dyscyplin sportu w sekcjach klubów akademickich związków sportowych. ▪ Realizacja przez Ministerstwo Sportu „Strategii rozwoju sportu do roku 2015”. ▪ Tworzenie ośrodków specjalizujących się w szkoleniu dzieci i młodzieży w określonych dyscyplinach sportu. ▪ Współpraca i przynależność do Klubu Infrastruktury Sportowej.	▪ Zmniejszająca się ilość środków finansowych z budżetu państwa i samorządu województwa na inwestycje sportowe i działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu. ▪ Komerccjalizacja w sporcie. ▪ Brak systematycznego dokształcania kadry trenerskiej oraz instruktorsko-szkoleniowej zajmującej się kulturą fizyczną i sportem. ▪ Rozwijające się patologie społeczne, narkomania, alkoholizm i nikotynizm. ▪ Ograniczenia prawne w dostępie do akwenów wodnych utrudniające rozwój sportów wodnych.

▪ Możliwość pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zewnętrznych na finansowanie działań w sferze sportu. ▪ Wzrost zainteresowania problemami kultury fizycznej i sportu w mieście i okolicach poprzez promocję walorów przyrodniczych Suwalszczyzny. ▪ Możliwość korzystania z nowoczesnych rozwiązań i technologii w budownictwie sportowym i wyposażaniu obiektów. ▪ Poprawa stopy życiowej mieszkańców miasta.	▪ Brak silnych podmiotów gospodarczych finansujących zadania w sferze kultury fizycznej i sportu; zmniejszająca się ilość sponsorów. ▪ Obniżający się poziom sprawności fizycznej i ruchowej społeczeństwa, a w szczególności dzieci i młodzieży.
--	---

III. Misja miasta, cele strategiczne i cele operacyjne

Misja, jako ogólny cel kierunkowy, stanowi zapis intencji dotyczących kierunków przyszłego rozwoju i tego, co władze i mieszkańcy Suwałk pragną uzyskać w wyniku realizacji strategii.

Misja miasta:

Suwałki miastem zrównoważonego rozwoju o wzrastającej randze w regionie i kraju, otwartym na współpracę międzynarodową, dbającym o stałą poprawę warunków życia mieszkańców, sprzyjającym rozwojowi innowacyjnej gospodarki i usług o znaczeniu ponadlokalnym przy wykorzystaniu walorów środowiska naturalnego.

Cele strategiczne są z kolei konkretyzacją misji, wskazując pożądane zasadnicze kierunki zaspokajania potrzeb mieszkańców miasta. Należy je traktować jako równorzędne względem siebie procesy rozwojowe, których realizacji będą służyć programy ze swymi celami operacyjnymi, składające się z zadań realizacyjnych – konkretnych przedsięwzięć o charakterze krótkoterminowym.

Cele strategiczne

1. Poprawa warunków życia mieszkańców i stanu bezpieczeństwa publicznego.
2. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, w tym turystyki i usług o znaczeniu ponadlokalnym w sferze edukacji, kultury i sztuki oraz ochrony zdrowia.
3. Tworzenie warunków do rozwoju współpracy międzynarodowej i transgranicznej.
4. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej miasta.
5. Ochrona zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzeni miejskiej.

Cele operacyjne są konkretyzacją strategicznych celów rozwoju Suwałk. Ujęte zostały jako cele funkcjonalne, to jest wyrażające stan pożądany, po wdrożeniu odpowiednich zadań i zaspokojeniu określonych potrzeb.

Cele operacyjne:

1. Aktywna polityka gospodarcza stymulująca rozwój przedsiębiorczości.
2. Poprawa sprawności funkcjonowania systemu komunikacyjnego miasta i jego powiązań z otoczeniem regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
3. Podniesienie jakości obsługi inżynierskiej miasta.
4. Racjonalna polityka gospodarowania przestrzenią miejską, w tym tworzenie nowych przestrzeni publicznych, np. systemów terenów zielonych.
5. Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego.
6. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa wyposażenia placówek oświatowych.
7. Zapewnienie warunków do rozwoju osobistego w drodze nauki w systemie edukacyjnym oraz w formach pozaszkolnych poprzez stworzenie szerokiej i różnorodnej oferty odpowiadającej oczekiwaniom dzieci i młodzieży.
8. Tworzenie i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej, rozwój sportu oraz poszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego.
9. Poprawa ładu i porządku publicznego oraz przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej.
10. Zachowanie i rozwijanie tożsamości kulturowej miasta.
11. Ochrona środowiska naturalnego przed degradacją.
12. Rozwój i unowocześnienie bazy materialnej oraz inicjowanie i wspieranie działań podmiotów realizujących zadania w sferze edukacji, kultury i sztuki.
13. Rozwój bazy i podniesienie jakości działań zabezpieczenia socjalnego.
14. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki przy wykorzystaniu walorów i zasobów miasta i regionu.
15. Rewitalizacja śródmieścia i terenów powojennych.
16. Kreowanie pozytywnego wizerunku miasta w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Poniższa tabela przedstawia zależności pomiędzy celami strategicznymi i operacyjnymi.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Cele operacyjne Cele strategiczne	Poprawa warunków życia mieszkańców i stanu bezpieczeństwa publicznego.	Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, w tym turystyki i usług o znaczeniu ponadlokalnym w sferze edukacji, kultury i sztuki oraz ochrony zdrowia.	Tworzenie warunków do rozwoju współpracy międzynarodowej i transgranicznej.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej miasta.	Ochrona zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzeni miejskiej.
Aktywna polityka gospodarcza stymulująca rozwój przedsiębiorczości.					
Poprawa sprawności funkcjonowania systemu komunikacyjnego miasta i jego powiązań z otoczeniem regionalnym, krajowym i międzynarodowym.					
Podniesienie jakości obsługi inżynieryjnej miasta.					
Racjonalna polityka gospodarowania przestrzenią miejską, w tym tworzenie nowych przestrzeni publicznych, np. systemów terenów zielonych.					
Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego.					
Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa wyposażenia placówek oświatowych.					
Zapewnienie warunków do rozwoju osobistego w drodze nauki w systemie edukacyjnym oraz w formach pozaszkolnych poprzez stworzenie szerokiej i różnorodnej oferty odpowiadającej oczekiwaniom dzieci i młodzieży.					
Tworzenie i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej, rozwój sportu oraz poszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego.					
Poprawa ładu i porządku publicznego oraz przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej.					
Zachowanie i rozwijanie tożsamości kulturowej miasta.					
Ochrona środowiska naturalnego przed degradacją.					
Rozwój i unowocześnienie bazy materialnej oraz inicjowanie i wspieranie działań podmiotów realizujących zadania w sferze edukacji, kultury i sztuki.					
Rozwój bazy i podniesienie jakości działań zabezpieczenia socjalnego.					
Tworzenie warunków do rozwoju turystyki przy wykorzystaniu walorów i zasobów miasta i regionu.					
Rewitalizacja śródmieścia i terenów powojсковych.					
Kreowanie pozytywnego wizerunku miasta w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.					

IV. Zadania realizacyjne

Analiza stanu wyjściowego oraz mocnych i słabych stron miasta Suwałki, jak również potencjalnych zewnętrznych szans i zagrożeń, prowadzi do wniosków, że osiągnięcie celów strategicznych będzie możliwe poprzez konsekwentną realizację głównych kierunków rozwojowych, którymi są:

- Wzrost konkurencyjności sektora przedsiębiorstw na rynku krajowym oraz jednolitym rynku europejskim, szczególnie poprzez rozwój ich innowacyjności – przy wykorzystaniu atutów w postaci Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód sp. z o.o.
- Wykorzystanie naturalnych walorów i położenia Suwałk prowadzące do rozwoju nowoczesnych usług turystycznych oraz infrastruktury, służących wykreowaniu miasta na silny, regionalny ośrodek turystyczny.
- Rozwój przemysłu drzewno-meblowego oraz spożywczego, dysponujących sporym potencjałem i tradycyjnie będących mocną stroną w gospodarce miasta, poprzez podejmowanie różnorodnych działań proinwestycyjnych i promocyjnych.

Takie ukierunkowanie pociąga za sobą konieczność zaplanowania odpowiednich zadań realizacyjnych, które w sumie doprowadzą do osiągnięcia zamierzeń w postaci celów strategicznych. Zadania realizacyjne przyporządkowane są do każdego z nich, stając się środkami do osiągnięcia celów. Poniższe zestawienie zawiera katalog tych działań wraz z uzasadnieniem oraz elementami planu operacyjnego: wskazaniem możliwych źródeł finansowania oraz jednostek odpowiedzialnych za ich realizację. Zawierając te wskazówki, staje się po części planem wykonawczym, mogącym z powodzeniem wspierać przygotowanie planów krótkookresowych.

Zadaniom realizacyjnym zostaną w dalszej kolejności przyporządkowane priorytety uwzględniające ich „ważność” oraz „pilność” przy uwzględnieniu różnego rodzaju ograniczeń, przede wszystkim finansowych i organizacyjnych. W efekcie uzyskamy listę przedsięwzięć, które z różnych względów powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności. Plan działań uzyska zatem jeszcze jedną, przybliżoną wskazówkę wykonawczą: czas realizacji.

1. Aktywna polityka gospodarcza stymulująca rozwój przedsiębiorczości

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Prowadzenie lobbingu na rzecz budowy trasy ekspresowej S-8 Via Baltica, modernizacji linii kolejowej oraz budowy lokalnego lotniska.	Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta, co sprzyjać będzie zwiększeniu atrakcyjności lokalizacyjnej miasta dla inwestorów krajowych i zagranicznych oraz turystów.	budżet miasta, środki podmiotów prywatnych	Urząd Miejski, Rada Miejska, podmioty prywatne
Rozwój współpracy transgranicznej miasta z partnerami ze Wschodu.	Wykorzystanie przygranicznego położenia miasta dla rozwoju współpracy gospodarczej, handlowej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej. Współpraca winna dotyczyć władz miasta i miejskich jednostek organizacyjnych, podmiotów gospodarczych i organizacji pozarządowych. Jest to niezbędny warunek pozyskiwania środków pomocowych z Unii Europejskiej, a także tworzenia warunków dla przyciągnięcia na teren miasta inwestycji i kapitału podwyższonego ryzyka (venture capital). W efekcie przyczyni się to do rozwoju społeczno-gospodarczego miasta.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, miejskie jednostki organizacyjne, organizacje i stowarzyszenia
Pomoc prawna, organizacyjna i finansowa w podjęciu działalności gospodarczej, zwłaszcza przez ludzi młodych i bezrobotnych.	Działania te przyczynią się do wzrostu aktywności społeczności lokalnej w zakresie prowadzenia innowacyjnej działalności gospodarczej, a w konsekwencji wpłyną na zmniejszenie bezrobocia. Pomoc finansowa winna dotyczyć m.in. ulg podatkowych (podatek od nieruchomości) oraz niższych stawek za wynajem lokali użytkowych.	fundusze celowe (np. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości), budżet miasta	Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód, Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna, Urząd Miejski, instytucje otoczenia biznesu
Budowa na obrzeżach miasta Centrum Obsługi Tranzytu TIR – Powołanie spółki założycielskiej (kompleksowa obsługa ciężarowego ruchu tranzytowego według standardów europejskich).	Przebiegająca przez Suwałki międzynarodowa trasa szybkiego ruchu Via Baltica oraz brak infrastruktury drogowej do obsługi ruchu TIR-ów wymuszają niejako podjęcie inicjatywy tego typu, tym bardziej że stanowić to będzie czynnik aktywizujący gospodarczo, wpływający na likwidację bezrobocia oraz usprawniający współpracę międzynarodową i transgraniczną.	środki podmiotów prywatnych, fundusze UE	podmioty prywatne
Aktywna proinwestycyjna polityka finansowa władz miasta.	Konieczność coraz lepszego zaspokajania potrzeb społecznych oraz wyrównywania dysproporcji rozwojowych pomiędzy poszczególnymi obszarami miasta. Umożliwi ona także podnoszenie atrakcyjności lokalizacyjnej miasta dla ludności i inwestorów poprzez rozwój budownictwa mieszkaniowego, infrastruktury technicznej, udostępnianie odpowiednio przygotowanych terenów pod rozwój różnego rodzaju działalności.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Rozwój współpracy władz miasta z władzami Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód	Konieczność zintensyfikowania działań w celu pozyskania inwestorów, stworzenia właściwych warunków do rozwoju firm, podniesienia stopnia ich innowacyjności i wzrostu zatrudnienia.		Urząd Miejski
Prywatyzacja mienia komunalnego z uwzględnieniem interesów miasta.	Konieczność ograniczenia wydatków miasta na dotacje do funkcjonowania firm komunalnych, zapewnienie właściwego zarządzania majątkiem przedsiębiorstw ukierunkowanego na samofinansowanie, a także jako potencjalne źródło finansowania potrzeb rozwojowych miasta. Dotyczy to również polityki w zakresie ustalania cen usług komunalnych oraz czynszów regulowanych, zbywania nieruchomości, lokali mieszkalnych i usługowych.		Urząd Miejski, ZBM, PGK, PEC, PEWiK
Racjonalizacja zarządzania mieniem miasta.	Efektywne gospodarowanie mieniem i finansami miasta.	budżet miasta	Urząd Miejski, ZBM, spółki komunalne, ZUK, ZUOK
Rozwój współpracy z istniejącymi organizacjami działającymi na rzecz rozwoju miasta oraz integracja lokalnego środowiska biznesu poprzez rozwój działalności Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta.	Koordinacja i integracja działających na terenie miasta organizacji zwiększy szansę na przyciągnięcie inwestorów. Rada Gospodarcza przy Prezydencie Miasta skupiająca dyrektorów/prezesów największych firm i instytucji okołobiznesowych w Suwałkach podejmuje przedsięwzięcia na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego i promocji suwalskich firm. Rada pełni również rolę organu opiniotwórczego. Powołana przy radzie kapituła mogłaby zająć się organizowaniem konkursów na „Firmę Roku”, „Produkt Roku” itp.	budżet miasta	Urząd Miejski
Stworzenie systemu diagnozowania, w tym monitoringu przemian gospodarki lokalnej.	Możliwość śledzenia kierunków i tendencji oraz stymulowania rozwoju gospodarczego.	budżet miasta	Urząd Miejski
Aktywne oddziaływanie władz miasta na kształtowanie optymalnego modelu sieci handlu i usług.	Konieczność zabezpieczenia interesów konsumentów, handlowców, usługodawców i miasta, przy kształtowaniu optymalnej sieci handlowej z uwzględnieniem współistnienia różnorodnych form handlu, w tym super i hipermarketów oraz centrów handlowo-usługowo-rozrywkowych.	budżet miasta	Urząd Miejski
Wspieranie lokalnych małych i średnich firm w zakresie pozyskiwania środków Unii Europejskiej.	Środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej przeznaczone dla małych i średnich firm stanowią wielką szansę na rozwój lokalnych podmiotów gospodarczych, podniesienie ich konkurencyjności i innowacyjności. Częstą barierą w pozyskiwaniu środków przez małe i średnie firmy jest brak doświadczenia w tym zakresie oraz znajomości stosownych procedur.	środki prywatne, fundusze UE, budżet miasta	organizacje otoczenia biznesu, Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód sp. z o.o.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Rozwój współpracy z gminą, powiatem i Wigierskim Parkiem Narodowym w zakresie tworzenia wspólnej oferty turystycznej i gospodarczej.	Zintegrowanie oferty turystycznej i gospodarczej przyczyni się do podniesienia jej atrakcyjności i wyeliminuje powielanie tych samych działań przez poszczególne podmioty, co w konsekwencji przyczyni się do podniesienia jej jakości i różnorodności.	budżet miasta, budżet Gminy Suwałki, budżet powiatu suwalskiego, środki WPN, środki SIRT	Urząd Miejski, Urząd Gminy Suwałki, Starostwo Powiatowe w Suwałkach, Wigierski Park Narodowy, SIRT
Budowa Zespołu Konferencyjno-Szkoleniowego.	Wybudowanie nowoczesnego obiektu konferencyjno-szkoleniowego wraz z zapleczem umożliwi organizację w Suwałkach różnego rodzaju szkoleń i konferencji oraz przyciągnie podmioty zewnętrzne, niedziałające dotychczas na terenie Suwałk, co w konsekwencji przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, podniesienia konkurencyjności oraz atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Suwałk.	środki prywatne, fundusze UE	podmiot prywatny
Budowa i uruchomienie nowych obiektów Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód w Suwałkach.	Realizacja projektu ułatwi transfer nowoczesnych technologii (pomiędzy uczelniami oraz uczelniami i przedsiębiorstwami), stworzy korzystne warunki do rozwoju innowacyjnych form przedsiębiorczości i przyciągania kapitału inwestycyjnego, zwiększy konkurencyjność lokalnych firm.	środki Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód, fundusze UE, budżet miasta	Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód sp. z o.o.

2. Poprawa sprawności funkcjonowania systemu komunikacyjnego miasta i jego powiązań z otoczeniem regionalnym, krajowym i międzynarodowym

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Wspieranie elektryfikacji i modernizacji linii kolejowej na trasie Sokółka – Trakiszki w ramach przyszłej trasy kolejowej Rail Baltica wraz z budową przelotowej stacji kolejowej w Suwałkach.	Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta, co zwiększy jego atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną.	środki PKP, fundusze UE, budżet miasta	Urząd Miejski, Rada Miejska, PKP
Wspieranie budowy obwodnicy zachodniej w ciągu drogi ekspresowej S8.	Zwiększający się tranzytowy ruch ciężarowy na kierunku: Budzisko – Białystok – Warszawa odbywa się po trasie drogi krajowej nr 8, przebiegającej przez osiedla mieszkaniowe Północ i Centrum. Droga ta jest nadmiernie obciążona ruchem. Powoduje to uciążliwości związane z podwyższonym poziomem hałasu, zakłócenia płynności ruchu i wzrost zagrożeń bezpieczeństwa ruchu.	budżet państwa, budżet miasta, środki GDDKiA, fundusze UE	Urząd Miejski, Rada Miejska, GDDKiA
Utrzymanie dobrego stanu technicznego ulic	Droga krajowa nr 8 na długości 12,7 km przebiega przez miasto Suwałki. Jej stan	budżet państwa, budżet miasta	Miejska Dyrekcja Inwestycji

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

tranzytowych oraz dokończenie przebudowy ulicy Utrata w ciągu drogi krajowej nr 8.	techniczny na 21% długości jest niezadowalający. Potrzebna jest przebudowa ulicy Utrata z wyposażeniem skrzyżowań w sygnalizację świetlną. Jednocześnie nadmierne obciążenie ruchem ciężarowym będzie powodować potrzebę remontów nawierzchni dla utrzymania dobrego stanu technicznego.		
Przebudowa ulicy Reja w ciągu drogi wojewódzkiej nr 655 na dwujezdniową oraz ulic przyległych.	Ulica Reja, obsługująca osiedle Północ i wyprowadzająca ruch do atrakcyjnych terenów Suwalskiego Parku Krajobrazowego, wymaga pilnej przebudowy na dwujezdniową. Niezbędne jest równoległe przebudowanie ulic przyległych zabezpieczających dobry przejazd do ulicy K. Pułaskiego i do szpitala wojewódzkiego.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Rozbudowa układu komunikacyjnego na kierunku wschód – zachód, w tym: połączenie ulicy Wigierskiej z ulicą Grunwaldzką, ulicy Świerkowej z ulicą 23 Października oraz inne zadania wyznaczone miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.	Celem jest wyeliminowanie ruchu tranzytowego z zabytkowego centrum Suwałk, co umożliwi rewitalizację ulic T. Kościuszki i A. Mickiewicza oraz przyległych obszarów.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Przebudowa ulicy Buczka w ciągu drogi wojewódzkiej nr 655 oraz ulic przyległych.	Ulica Buczka stanowić będzie podstawową drogę dojazdową z miasta do lotniska. Konieczna jest jej przebudowa wraz z połączeniem ulicami Leśną, Hubalą, Warszawską i Sportową z drogą krajową nr 8.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Budowa wschodniego ciągu komunikacyjnego łączącego ulicę Utrata z ulicą Sejneńską w ciągu drogi wojewódzkiej nr 653, a w kolejnym etapie połączenie ulicy Sejneńskiej z ulicami K. Pułaskiego i M. Reja.	Poprzez budowę bezkolizyjnych przejść przez tory kolejowe drogi te umożliwią rewitalizację terenów wschodniej strefy przemysłowej i zapewnią wyprowadzenie ruchu z przejścia granicznego w Ogrodnikach w kierunku południowym i zachodnim.	budżet państwa, budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Budowa nowego układu komunikacyjnego wewnątrz kwartałów śródmieścia.	Zadanie ma na celu wewnętrzne skomunikowanie zabytkowych kwartałów miasta.	budżet miasta	Miejska Dyrekcja Inwestycji w Suwałkach
Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego wewnątrzosiedlowego i międzynosiedlowego.	Sieć dróg lokalnych o nawierzchni twardej jest bardzo uboga, ponadto stan techniczny połowy tych dróg jest zły. Budowy wymagają nawierzchnie 10 km ulic powiatowych i 32 km ulic gminnych. Niezbędna jest budowa sieci kanalizacji deszczowej i utwardzonych nawierzchni ulic. Wieloletnie opóźnienia w budowie ulic i rozmiary tych potrzeb stwarzają potrzebę wdrożenia odrębnego	budżet miasta, środki prywatne (w ramach lokalnych inicjatyw inwestycyjnych)	Miejska Dyrekcja Inwestycji w Suwałkach, podmioty prywatne, spółdzielnie mieszkaniowe

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

	programu budowy ulic lokalnych, który powinien być wsparty środkami zewnętrznymi i udziałem mieszkańców w ramach lokalnych inicjatyw inwestycyjnych.		
Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego w strefach przemysłowych i usługowych.	Jest warunkiem koniecznym właściwego funkcjonowania tych stref.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych.	W wyniku dotychczasowych działań ulice i tereny miejskie wyposażono w sieć ścieżek rowerowych o długości około 30 km. Sieć ta wymaga dalszej rozbudowy realizowanej przy okazji przebudowy ciągów komunikacyjnych, w celu stworzenia spójnej sieci komunikacyjnej umożliwiającej dojazd do punktów usługowych i miejsc pracy oraz wyprowadzenie ruchu rowerowego z miasta do sąsiednich miejscowości i atrakcyjnych turystycznie terenów rekreacyjnych.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Budowa parkingów i wydzielonych miejsc postojowych.	Plany rozwój miasta nie uwzględniały tak gwałtownego wzrostu ilości samochodów, w wyniku czego parkowanie stało się jednym z dotkliwszych problemów mieszkańców. Obecnie w pasach dróg publicznych zlokalizowanych jest 3 757 miejsc parkingowych, w tym w centrum – 1 354, na os. Północ – 1 739 i na pozostałych osiedlach 664 miejsca. Problem niedoboru miejsc parkingowych dotyczy głównie osiedla Północ i pozostałych terenów wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej. Przy przebudowie dróg należy lokalizować możliwie największą liczbę miejsc parkingowych. Tereny lokalizacji budynków wielorodzinnych należy wyposażać w niezbędną ilość parkingów. Rozbudowy wymagają parkingi w zamieszkałych już osiedlach.	środki ujęte w kosztach budowy ulic, budżet miasta, środki prywatne (w ramach lokalnych inicjatyw inwestycyjnych)	Urząd Miejski, Miejska Dyrekcja Inwestycji, podmioty prywatne
Budowa lokalnego lotniska na bazie istniejącego lotniska sportowego.	Słaba dostępność komunikacyjna Suwałk (brak dobrej jakości dróg i linii kolejowych łączących Suwałki z resztą kraju i Europy) stanowi jeden z elementów ograniczających możliwości rozwojowe miasta. Budowa lokalnego lotniska stanowi szansę na dynamiczny rozwój branży turystycznej regionu, a przez to na przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego miasta.	budżet państwa, budżet miasta, fundusze UE, środki prywatne	Miejska Dyrekcja Inwestycji, Urząd Miejski, podmioty prywatne

3. Podniesienie jakości obsługi inżynieryjnej miasta

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Modernizacja Ciepłowni Centrum.	Ze względu na wyeksploatowanie urządzeń ciepłowniczych oraz uciążliwość lokalizacyjną, zachodzi konieczność oceny i analizy celowości jej modernizacji w zakresie spalania alternatywnych paliw energetycznych.	środki własne PEC	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
Wymiana lub termomodernizacja sieci ciepłych kanałowych, likwidacja grupowych węzłów ciepłych.	Podwyższenie sprawności przesyłania i dystrybucji ciepła poprzez wymianę wyeksploatowanych urządzeń oraz ograniczenie strat ciepła. Podniesienie niezawodności obsługi odbiorców ciepła. Zakres prac dotyczyłby obiektów najstarszych oraz o największych stratach ciepła.	środki własne PEC, fundusze UE, kredyt dofinansowywany z NFOŚiGW	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
Budowa sieci ciepłych i przyłączy do obiektów.	Korzystanie przez mieszkańców ze scentralizowanych, wysokosprawnych źródeł ciepła sprzyja ograniczeniu „niskiej emisji”. Lokalne kotłownie najczęściej opalane są węglem, co powoduje dużą emisję tlenków węgla, azotu, siarki oraz pyłu. Eliminacja tych kotłowni pozwoli na ograniczenie emisji zanieczyszczeń, a tym samym na poprawę stanu powietrza w mieście.	środki własne PEC, fundusze UE, kredyt dofinansowywany z NFOŚiGW	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
Modernizacja ulic miejskich do potrzeb miejskiej komunikacji zbiorowej.	Budowa i przebudowa przystanków i zatok autobusowych do obsługi komunikacji zbiorowej oraz przebudowa wlotów skrzyżowań.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Modernizacja taboru autobusowego miejskiej komunikacji zbiorowej.	Wobec bardzo wysokiej dekapitalizacji taboru (średnia wieku około 14 lat) wymiana taboru na autobusy spełniające normę EURO 4 lub na gaz staje się warunkiem koniecznym funkcjonowania komunikacji zbiorowej w mieście. Jej rola powinna rosnąć wobec rosnącego problemu przeciążenia systemu komunikacyjnego w śródmieściu.	środki własne PGK, fundusze UE, budżet miasta	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
Modernizacja bazy miejskiej komunikacji zbiorowej.	Właściwe wypełnianie swojej roli przez tabor autobusowy wymaga nowoczesnej bazy. Jest to szczególnie istotne wobec planów odnowienia i unowocześnienia taboru autobusowego.	środki własne PGK, fundusze UE	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
Wprowadzenie monitoringu w środkach miejskiej komunikacji zbiorowej.	Pozwoliłoby nie tylko na poprawę poczucia bezpieczeństwa pasażerów, ale również ograniczyłoby straty operatora spowodowane aktami wandalizmu.	środki własne PGK	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
Rozwój obsługi usług publicznych Kartą Miejską.	Nowoczesny sposób rozliczeń płatniczych powinien ułatwić mieszkańcom korzystanie z usług publicznych.	środki własne PGK, budżet miasta	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej, Urząd Miejski

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Wsparcie budowy gazociągu magistralnego zasilającego Suwałki oraz rozbudowy sieci rozdzielczej.	Brak zaopatrzenia Suwałk w gaz ziemny stanowi jedną z ważniejszych barier rozwoju miasta.	środki prywatne, budżet miasta	podmioty prywatne, Rada Miejska, Urząd Miejski
Rozbudowa bazy Zakładu Usług Komunalnych przy ul. Sejneńskiej oraz dosprzętowanie zakładu.	Zwiększająca się ilość dróg, chodników i ścieżek rowerowych oraz rosnące oczekiwania mieszkańców co do standardów utrzymania tych obiektów infrastruktury technicznej oraz obszarów zieleni miejskiej wymuszają zwiększenie i nowocześnieście środków ich bieżącego utrzymania. Ponadto z uwagi na konieczność przeniesienia bazy Zakładu Zieleni z ul. Ogrodowej niezbędna jest rozbudowa bazy ZUK przy ul. Sejneńskiej.	środki własne ZUK, budżet miasta	Zakład Usług Komunalnych, Urząd Miejski
Wymiana napowietrznych linii energetycznych na kablowe (układane w ziemi).	Poprawi niezawodność dostaw energii, jednocześnie pozytywnie wpływając na estetykę miasta.	środki ZEB SA	Zakład Energetyczny Białystok SA
Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego.	Zmniejszy koszty energii i jednocześnie poprawi estetykę miasta.	budżet miasta	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Rozbudowa sieci teleinformatycznej.	Rozbudowa miejskiej sieci teleinformatycznej jest niezbędna dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego.	budżet miasta, fundusze UE, środki podmiotów prywatnych	Urząd Miejski, podmioty prywatne
Rozbudowa i modernizacja kanalizacji deszczowej.	Rosnąca ilość dróg utwardzonych stwarza konieczność rozbudowy kanalizacji deszczowej.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w planowanych do realizacji nowych ulicach.	Budowa tych sieci związana jest z rozwojem budownictwa mieszkaniowego.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe, budżet miasta	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji, Miejska Dyrekcja Inwestycji, Urząd Miejski
Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej na terenach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.	Budowa tych sieci związana jest z rozwojem budownictwa mieszkaniowego i sektora usług dla mieszkańców.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe, budżet miasta	PWiK, Miejska Dyrekcja Inwestycji, Urząd Miejski
Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej na terenach objętych programem rewitalizacji.	Budowa tych sieci związana jest z rozwojem budownictwa mieszkaniowego oraz poprawą warunków sanitarnych mieszkańców.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe, budżet miasta	PWiK, Miejska Dyrekcja Inwestycji, Urząd Miejski
Uzupełnienie sieci wodno-kanalizacyjnej w istniejących ulicach.	Poprawi warunki bytowe mieszkańców, ograniczając jednocześnie zagrożenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe	PWiK

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Budowa systemu monitoringu sieci wodociągowej.	System pozwoli na płynną regulację przepływu i ciśnienia wody w sieci w zależności od strefowego jej zapotrzebowania, co przyczyni się do szybkiego wykrywania awarii i zmniejszy straty wody.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe	PWiK
Modernizacja oczyszczalni ścieków obejmująca: 1) budowę suszarni i spalarni osadów, 2) hermetyzację i dezodoryzację powietrza odlotowego wybranych obiektów, 3) przebudowę systemu sterowania i monitoringu pracy, 4) rozbudowę komór oczyszczania ścieków, 5) usprawnienie gospodarki energetycznej – etap II – kotłownia.	Potrzeba modernizacji oczyszczalni ścieków wynika z konieczności dostosowania jej do aktualnych wymogów prawnych regulujących warunki jej funkcjonowania, w tym m.in. w zakresie usuwania azotu ogólnego oraz nowych dyrektyw UE. Ponadto planowana modernizacja przyczyni się również do zmniejszenia uciążliwości oczyszczalni poprzez ograniczenie rozprzestrzeniania się nieprzyjemnych zapachów. Funkcjonujący w oczyszczalni system sterowania i monitoringu pracy ma już ponad 10 lat i jest technicznie przestarzały oraz awaryjny.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe	PWiK
Rozbudowa miejskiego ujęcia wody.	Stale zmniejszające się zasoby wody podziemnej wymagają rozbudowy ujęcia lub renowacji istniejących studni.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe	PWiK
System radiowego odczytu wodomierzy.	Poprawa warunków pracy pracowników PWiK sp. z o.o., a także zmniejszenie uciążliwości dla odbiorców wody związanej z odczytywaniem wodomierzy (koniecznością wpuszczania inkasentów do mieszkań). Ponadto ograniczenie strat wody związanych z rozliczaniem za wodę.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe	PWiK

4. Racjonalna polityka gospodarowania przestrzenią miejską, w tym tworzenie nowych przestrzeni publicznych, np. systemów terenów zielonych

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całego miasta.	Zapewnienie ładu przestrzennego, przez który rozumie się takie kształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Plany miejscowe wskazują, w jaki sposób teren może podlegać przekształceniom architektonicznym mającym na celu w szczególności ochronę i kształtowanie ładu przestrzennego.	budżet miasta	Urząd Miejski

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Opracowanie zasad lokalizacji infrastruktury podziemnej w obrębie ulic.	Opracowanie stałych zasad rozrządu uzbrojenia w obrębie pasów drogowych, uwzględniających wszystkie media podziemne (pozostawianie pasa rezerwowego terenu na ich lokalizację). Koordynacja działań przy robotach odtworzeniowych nawierzchni z właścicielami infrastruktury podziemnej. Ustanawianie prawa służebności na działkach zbywanych przez Urząd Miejski, na rzecz właścicieli sieci podziemnych.	budżet miasta	Urząd Miejski
Zagospodarowanie rekreacyjne terenów wzdłuż Czarnej Hańczy i połączenie ich z terenem wokół zalewu Arkadia.	Teren ten, potencjalnie bardzo atrakcyjny nie jest wykorzystany. Po jego zagospodarowaniu stanowiłby łącznie z Arkadią ciąg rekreacyjny zwiększający atrakcyjność miasta.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Rekultywacja i zagospodarowanie rekreacyjne zdegradowanych terenów po wydobyciu żwiru PKP-Krzywólka, w tym budowa bazy na potrzeby sportów motorowych.	Teren ten, zdegradowany w wyniku wydobycia surowców mineralnych, od lat jest niewykorzystywany i nie został przez właściciela zrehabilitowany. Jego rozmiar, ukształtowanie i położenie tworzą świetne warunki do utworzenia atrakcyjnego obszaru rekreacyjnego, umożliwiającego m.in. uprawianie sportów motorowych.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji, OSiR
Kontynuacja tworzenia Placu Europejskiego wokół parku Konstytucji 3 Maja.	Zgodnie z koncepcją powstałoby atrakcyjne „serce” miasta stanowiące łącznie ze zrewitalizowaną starówką wizytówkę Suwałk.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji

5. Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Realizacja programu rozwoju budownictwa komunalnego.	Wynika z konieczności zapewnienia mieszkań pod potrzeby realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, realizacji programu rewitalizacji oraz zapewnienia mieszkań dla osób zakwalifikowanych do przydziału przez Społeczną Komisję Mieszkaniową.	budżet miasta	Urząd Miejski, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej, ZBM
Pozyskiwanie istniejących obiektów budowlanych na cele mieszkaniowo-socjalne, nadbudowa domów i adaptacja strychów.	Obniżenie kosztów realizacji mieszkań poprzez adaptację istniejących budynków.	budżet miasta	ZBM

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Wyznaczenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.	Zapewnienie terenów pod rozwój budownictwa mieszkaniowego, co pozwoli na ich systematyczne uzbrajanie i obniży koszty budowy mieszkań.	budżet miasta	Urząd Miejski
Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.	Uzbrojenie terenów zwiększy ich atrakcyjność oraz przyspieszy proces inwestycyjny.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe	PWiK, PEC
Rozwój budownictwa socjalnego.	Zapewni lokale mieszkalne dla osób bez stałych lub z niskimi dochodami.	budżet miasta	Urząd Miejski, ZBM
Termomodernizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych.	Racjonalne wykorzystywanie i oszczędność energii cieplnej obniży koszty eksploatacji.	budżet miasta	ZBM
Przeciwdziałanie dekapitalizacji i modernizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych.	Poprawa warunków mieszkaniowych ludności oraz estetyki miasta.	budżet miasta	Urząd Miejski, Rada Miejska
Wdrażanie zasad polityki czynszowej i sprzedaży mieszkań.	Racjonalna polityka czynszowa zmierza do urealnienia stawek czynszowych. Te działania, jak i sprzedaż mieszkań w budynkach wspólnot mieszkaniowych wpływają na zmniejszenie obciążeń finansowych budżetu miasta z tytułu utrzymania zasobów komunalnych.		Urząd Miejski, Rada Miejska, ZBM
Poprawa wykorzystania i racjonalizacja gospodarowania gminnym zasobem mieszkaniowym.	Przekształcanie lokali mieszkalnych usytuowanych na parterach budynków w centrum miasta na lokale użytkowe. Wstrzymanie sprzedaży lokali mieszkalnych w budynkach komunalnych, gdzie nie powstały wspólnoty mieszkaniowe, oraz na parterach budynków położonych w centrum miasta.		ZBM

6. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa wyposażenia placówek oświatowych

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Remont, termomodernizacja i modernizacja obiektów szkolnych i oświatowych.	Stan techniczny wielu obiektów jest niezadowalający i wymaga pilnych prac remontowych, aby wydatnie poprawić warunki nauczania i funkcjonowania.	budżet miasta, fundusze UE	placówki oświatowe, Urząd Miejski
Budowa sali gimnastycznej przy SP nr 9 i 4 oraz Zespole Szkół nr 4.	Budowa sal gimnastycznych pozwoli na prowadzenie zajęć sportowych na właściwym poziomie.	budżet miasta, fundusze UE	placówki oświatowe, Urząd Miejski, MDI
Wyposażenie i uzupełnienie w pomoce dydaktyczne pracowni przedmiotowych.	Istniejące pracownie przedmiotowe mają zdezaktualizowane pomoce dydaktyczne, często niekompletne i niezgodne z nowymi programami nauczania.	budżet miasta, fundusze UE, budżet państwa	placówki oświatowe, Urząd Miejski

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Budowa i modernizacja boisk oraz zagospodarowanie terenów przyszkolnych.	Boiska pozwolą na właściwe realizowanie zadań edukacyjnych w obszarze wychowania fizycznego; zagospodarowane tereny przyszkolne podniosą poziom bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz wzmocnią walory estetyczne.	budżet miasta, fundusze UE, budżet państwa	placówki oświatowe, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe
Modernizacja i rozbudowa bazy kształcenia zawodowego.	Baza kształcenia zawodowego jest niewystarczająca i niedostosowana do wymogów zmieniającego się rynku pracy.	budżet miasta, fundusze UE, budżet państwa	szkoły zawodowe, Urząd Miejski

7. Zapewnienie warunków do rozwoju osobistego w drodze nauki w systemie edukacyjnym oraz w formach pozaszkolnych poprzez stworzenie szerokiej i różnorodnej oferty odpowiadającej oczekiwaniom młodzieży

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Rozbudowa i modernizacja pracowni Centrum Kształcenia Praktycznego w celu uzyskania uprawnień do wydawania certyfikatów potwierdzających kwalifikacje.	Rozbudowa, modernizacja i doposażenie pracowni Centrum Kształcenia Praktycznego pozwoli rozszerzyć bazę dającą możliwość przekwalifikowania się dorosłych i szybkiej zmiany kierunków kształcenia w szkołach zawodowych oraz umożliwi dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, organizacje pozarządowe
Rozwijanie działalności pozaszkolnej.	Z zajęć oferowanych w czasie wolnym od nauki korzysta niewielki odsetek dzieci i młodzieży; należy dążyć do objęcia opieką pozaszkolną jak największej liczby młodych ludzi.	budżet miasta, fundusze UE, budżet państwa	placówki oświatowe, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe i młodzieżowe, placówki kultury
Zatrudnienie „wychowawców podwórkowych” na terenie osiedli mieszkaniowych.	Zatrudnienie „wychowawców podwórkowych” pozwoli objąć fachową opieką dzieci i młodzież z blokowisk w okresie wolnym od zajęć lekcyjnych.	Program „Młodzież w działaniu 2007-2013”	organizacje pozarządowe
Zapewnienie wykwalifikowanej kadry nauczycielskiej do nauki języków obcych, fizyki oraz przedmiotów zawodowych.	Podniesienie poziomu nauczania w szkołach.	budżet miasta, fundusze UE, budżet państwa	placówki oświatowe, Urząd Miejski
Budowa systemu wsparcia młodzieży w zakresie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowej.	Pomoc młodym ludziom w wyborze kierunku kształcenia po gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej oraz w zakresie rozpoznania rynku pracy i podejmowania decyzji związanej z wyborem zawodu.	budżet państwa, budżet miasta, fundusze UE	Organizacje pozarządowe, instytucje rynku pracy (np. OHP, WUP), Urząd Miejski

8. Tworzenie i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej, rozwój sportu oraz poszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Budowa Miejskiego Centrum Usług Publicznych, Kultury i Sportu – aquaparku wraz z pływalnią.	Realizacja tego zadania uatrakcyjni ofertę rekreacyjno-sportową dla mieszkańców miasta i turystów. Pozwoli zagospodarować i uporządkować architektonicznie, w sposób kompleksowy, tereny pokoszarowe i stworzyć jeden kompleks kulturalny i sportowy na osiedlu Północ.	budżet miasta, fundusze UE	Ośrodek Sportu i Rekreacji Miejska Dyrekcja Inwestycji
Modernizacja hal sportowych i zaplecza OSiR wraz z przebudową parkingów.	Modernizacja kompleksu sportowego umożliwi powstanie wielofunkcyjnego obiektu pozwalającego na organizowanie zawodów, imprez sportowych i kulturalnych o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej. Modernizacja pozwoli także na rozwój życia sportowego w mieście i na wzbogacenie oferty imprez sportowo-rekreacyjnych. Możliwa będzie koordynacja i kompleksowe świadczenie usług w ramach obiektów zarządzanych przez jednego gestora.	budżet miasta, fundusze UE	Ośrodek Sportu i Rekreacji
Modernizacja pływalni OSiR wraz ze zmianą technologii uzdatniania wody.	Modernizacja pływalni poprawi standard obiektu i świadczonych usług, poprzez zmianę niecki basenowej oraz rozbudowę zaplecza techniczno-sanitarnego. Zmiana technologii uzdatniania wody pozwoli na ograniczenie strat wody i oszczędność kosztów eksploatacji. Realizacja inwestycji zapewni również lepsze wykorzystanie obiektu poprzez organizację profesjonalnych imprez i zawodów sportowych, w tym dla osób niepełnosprawnych.	budżet miasta, fundusze UE	Ośrodek Sportu i Rekreacji
Rozwój turystyki aktywnej w Suwałkach oraz w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego i Suwalskiego Parku Krajobrazowego – Budowa Centrum Rekreacji, Turystyki i Wypoczynku „Arkadia” – II etap.	Zakończenie pierwszego etapu budowy centrum objęło budowę ścieżek rowerowo-piesznych, kąpieliska, nowego pomostu pływającego, budynku zaplecza (wypożyczalnia sprzętu pływającego, pomieszczenia ratowników, natryski, przebieralnia, sanitariaty oraz kawiarnia), zagospodarowanie terenów zielonych. Aktualnie kompleks jest przystosowany do wypoczynku i rekreacji osób niepełnosprawnych. Rozbudowa pozwoli zakończyć budowę ścieżek pieszo-rowerowych, budowę pola do karawangu wraz z zapleczem socjalnym, kortów tenisowych, lodowiska, rewitalizację terenów zielonych wokół zalewu. Pozwoli to stworzyć warunki i ofertę sportowo-rekreacyjną dla wypoczynku mieszkańców i turystów zmotoryzowanych od maja do października oraz organizację imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych. Docelowo przewidziano wspólnie z WPN i Gminą Suwałki wybudowanie ścieżki rowerowej do Starego Folwarku.	budżet miasta, fundusze UE	Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejska Dyrekcja Inwestycji

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Modernizacja obiektów sportowych w kompleksie Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ul. Zarzecze 26.	Modernizacja kompleksu sportowego obejmować będzie wymianę nawierzchni boisk piłkarskich, podgrzewaną płytę główną, budowę sztucznej nawierzchni na boisku bocznym, wymianę trybun, zadaszenia, oświetlenia i nagłośnienia obiektów. Pozwoli to na organizację imprez sportowych i kulturalnych o randze krajowej i międzynarodowej ze szczególnym uwzględnieniem krajów sąsiadujących. Umożliwi także zabezpieczenie porządku i bezpieczeństwa podczas organizowanych imprez. Istniejąca baza noclegowa oraz zmodernizowane obiekty sportowe umożliwią organizację obozów, zgrupowań i treningów przez cały rok	budżet miasta	Ośrodek Sportu i Rekreacji
Modernizacja i rozbudowa kompleksu stadionu lekkoatletycznego OSiR przy ulicy Wojska Polskiego 17.	Modernizacja kompleksu sportowego pozwoli na organizację imprez sportowych i rekreacyjnych na poziomie ogólnopolskim i międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem krajów sąsiadujących. Możliwe będzie kontynuowanie zawodów i mityngów lekkoatletycznych oraz włączenie obiektu do rozgrywania zawodów mistrzowskich przez Polski Związek Lekkiej Atletyki. Kluby oraz stowarzyszenia sportowe będą miały możliwość pracy i spotkań szkoleniowych.	budżet miasta, budżet państwa, fundusze UE	Ośrodek Sportu i Rekreacji
Modernizacja i adaptacja boisk szkolnych, osiedlowych i hal sportowych.	Modernizacja boisk pozwoli na wzbogacenie oferty imprez sportowych i rekreacyjnych na poziomie szkolnym i lokalnym. Przyczyni się do efektywniejszego wykorzystania istniejącej bazy.	budżet miasta, budżet państwa, środki spółdzielni mieszkaniowych	Urząd Miejski, Ośrodek Sportu i Rekreacji, placówki oświatowe, spółdzielnie mieszkaniowe
Budowa i modernizacja obiektów sportowych SP nr 10 i Gimnazjum nr 7.	Budowa i modernizacja obiektów sportowych, w tym pływalni, pozwoli przygotować infrastrukturę sportową do stworzenia docelowo Zespołu Szkół Sportowych.	budżet miasta	Urząd Miejski
Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne zalewu w Sobolewie.	Zagospodarowanie zalewu w Sobolewie pozwoli poszerzyć ofertę wypoczynkową w sezonie letnim. Stworzy infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową oraz bazę dla rozwoju wędkarstwa uprawianego przez cały rok.	budżet miasta, fundusze UE	Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejska Dyrekcja Inwestycji
Rozbudowa Ośrodka Wypoczynkowo-Żeglarskiego w Starym Folwarku.	Stworzenie bazy wraz z zapleczem dla żeglarstwa kwalifikowanego, karawangu oraz turystyki wodnej.	budżet miasta, fundusze UE	Ośrodek Sportu i Rekreacji
Realizacja programów promowanych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej.	Opracowana przez Ministerstwo Sportu „Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku” oraz programy MEN zakładają opracowanie, promocję i wdrożenie różnorodnych nowoczesnych programów sportowo-rekreacyjnych, takich jak: „Sport dla wszystkich”, „Umiem pływać”, programów sportowo-rekreacyjnych, zajęć pozalekcyjnych, sportu i aktywności osób różnych środowisk, grup społecznych, osób niepełnosprawnych,	budżet miasta, budżet państwa	Ośrodek Sportu i Rekreacji stowarzyszenia i organizacje pozarządowe

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

	nowoczesnych programów kontroli sprawności fizycznej, modyfikację szkolnego systemu współzawodnictwa młodzieżowego, opieki medycznej i bezpieczeństwa na obiektach sportowych.		
Organizacja masowych imprez rekreacyjno-sportowych i wspieranie rozwoju tzw. sportu rodzinnego.	Możliwość przedstawienia mieszkańcom Suwałk i osobom odwiedzającym miasto różnorodnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego. Pozwoli to także na stworzenie bogatej i różnorodnej oferty sportowo-rekreacyjnej dla osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem stopnia i rodzaju dysfunkcji.	budżet miasta, budżet państwa	Ośrodek Sportu i Rekreacji, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe
Organizacja imprez sportowych szczebla wojewódzkiego, ogólnopolskiego i międzynarodowego oraz obozów i zgrupowań sportowych.	Pozwoli to na nawiązanie i zacieśnianie kontaktów krajowych i międzynarodowych miasta oraz podniesienie jego rangi jako ponadregionalnego ośrodka współpracy. Przyczyni się do rozwoju sportu kwalifikowanego i uzyskiwania coraz to lepszych wyników.	budżet miasta, budżet państwa	Ośrodek Sportu i Rekreacji, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe
Wspieranie działalności klubów i stowarzyszeń sportowych w szkoleniu dzieci i młodzieży, w tym uczniowskich klubów sportowych i sportu akademickiego.	Pozwoli to na rozwój aktywności sportowej dzieci i młodzieży, sportu kwalifikowanego, promowanie zdrowego stylu życia, pobudzanie do zdrowej rywalizacji sportowej, a także poszerzanie wachlarza uprawianych dyscyplin sportowych przez suwalską młodzież. Sprzyjać to będzie również poprawie stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście.	budżet miasta, budżet państwa	Ośrodek Sportu i Rekreacji, Urząd Miejski
Budowa hali widowiskowo-sportowej.	Budowa hali widowiskowo-sportowej spełniającej wszelkie wymogi bezpieczeństwa umożliwi organizację w mieście różnego rodzaju imprez masowych, w tym przede wszystkim sportowych.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Suwałkach
Wsparcie realizacji przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie inwestycji turystycznych w mieście i otoczeniu.	Istnieją podmioty dysponujące bazą turystyczną, wymagającą nakładów inwestycyjnych na poprawę standardu i rozszerzenie zakresu usług. Udział samorządu w realizacji takich przedsięwzięć mógłby pozwolić na pozyskanie dodatkowych środków i umożliwienie przeprowadzenia procesu inwestycyjnego.	budżet miasta, środki prywatne	Urząd Miejski, podmioty prywatne
Budowa i modernizacja infrastruktury umożliwiającej poprawę dostępności i funkcjonowania atrakcyjnych obiektów turystycznych i rekreacyjnych zlokalizowanych w mieście i w najbliższej okolicy.	Budowa dróg dojazdowych i innych elementów infrastruktury technicznej umożliwiających bezpieczne i łatwe dotarcie do istniejących i rozwijających się obiektów, odwiedzanych przez mieszkańców i turystów, zarówno w sezonie letnim, jak i zimowym.	budżet miasta, budżet sąsiednich gmin, fundusze UE	Urząd Miejski, sąsiednie gminy

9. Poprawa ładu i porządku publicznego oraz przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Realizacja programu „Bezpieczne miasto” oraz innych programów pozaszkolnych przeciwdziałających zjawiskom patologii społecznej.	Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańcom.	budżet miasta	Urząd Miejski
Realizacja kolejnego etapu monitoringu miejsc niebezpiecznych.	Zainstalowanie kolejnych kamer monitoringu wizyjnego przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa w mieście.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, Miejska Dyrekcja Inwestycji
Realizacja programów prewencyjnych i prewencji kryminalnej.	Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańcom miasta.	budżet miasta, budżet państwa	Urząd Miejski, Komenda Miejska Policji
Zwiększenie kadrowe oraz doposażenie sprzętowe Policji, Państwowej Straży Pożarnej i Straży Miejskiej.	Ciągle doposażenie kadrowe i sprzętowe wymienionych służb przyczyni się do poprawy jakości i warunków pracy tychże podmiotów.	budżet państwa, budżet miasta	Urząd Miejski, KMP, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej
Powołanie Policyjnej Izby Dziecka.	Powołanie takiej jednostki wymusza rosnąca ilość zdarzeń z udziałem nieletnich i duża odległość do najbliższej Izby Dziecka (Białystok).	środki KMP w Suwałkach	Komenda Miejska Policji
Stworzenie zintegrowanego systemu łączności służb ratowniczych.	Poprawa sprawności funkcjonowania służb ratowniczych.	budżet państwa	Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego, KM PSP, KMP
Przebudowa ciągu komunikacyjnego ul. Sejneńskiej.	Brak możliwości szybkiego dojazdu służb ratunkowych do wschodniej części miasta w razie katastrofy kolejowej czy drogowej.	budżet miasta, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji
Rozwój Lotniczego Pogotowia Ratunkowego.	Podniesienie skuteczności ratownictwa medycznego.	środki NFZ	SP ZOZ Lotnicze Pogotowie Ratunkowe

10. Zachowanie i rozwijanie tożsamości kulturowej miasta

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Realizacja programu rewitalizacji zabytkowych substancji miasta.	Działanie niezbędne w celu przywrócenia należytego stanu zasobów dziedzictwa historycznego.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, Miejska Dyrekcja Inwestycji, ZBM

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Budowa Centrum Naukowo-Edukacyjnego „Cmentarzysko Jaćwingów”.	Budowa centrum pozwoli na właściwą popularyzację kultury materialnej dawnych mieszkańców regionu. Centrum spełniłoby rolę ośrodka kulturowo-rekreacyjnego.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, Muzeum Okręgowe
Wspieranie działalności organizacji pozarządowych, wydawnictw i środowisk regionoznawców.	Silne grono regionoznawców i istniejące wydawnictwa lokalne stwarzają miastu dodatkowe możliwości promocji i zachowania tożsamości przy poszanowaniu wielokulturowości i wielonarodowości, dając gwarancję kontynuacji wydawnictw lokalnych „Jaćwież”, „Bibliografie Suwalskie”, „Rocznik Augustowsko-Suwalski”, pod warunkiem wsparcia działań przez lokalne władze.	budżet miasta	Urząd Miejski
Utworzenie Centrum Sztuki Współczesnej.	Centrum będzie służyć prezentacji i gromadzeniu współczesnych dzieł sztuki. Obecnie te funkcje pełnią częściowo muzea i galerie w mieście, choć nie jest to ich cel statutowy. Nie funkcjonują też galerie prywatne. Powstanie centrum spowoduje, że będzie miało ono własny program prezentacji dzieł, gromadzenia i wydawania katalogów i materiałów promocyjnych. Jest to ważne zadanie w dziedzinie ochrony dziedzictwa narodowego.	budżet miasta, budżet państwa, fundusze UE	Urząd Miejski
Wypożyczenie Ośrodka Kultury Literackiej Suwalszczyzny	Ośrodek powstał w ramach istniejącej struktury Muzeum im. M. Konopnickiej. Celem ośrodka jest otaczanie opieką spuścizny i pamiątek związanych z literaturą, jej twórcami, a także z szeroko pojętym życiem literackim na Suwalszczyźnie i północno-wschodniej Polsce od XIX wieku do współczesności. Do podstawowych zadań ośrodka należy gromadzenie, przechowywanie, naukowe opracowywanie i udostępnianie materiałów (rękopisów, księgozbiorów, dokumentów, fotografii itp.) związanych z życiem oraz twórczością literatów i pisarzy związanych z Suwalszczyzną. Zadaniem ośrodka jest także upowszechnianie wiedzy o pisarzach, życiu literackim i literaturze polskiej (powstającej także w regionie) poprzez wystawy literackie, odczyty, seminaria, sesje naukowe, spotkania autorskie itp.	budżet miasta	Urząd Miejski, Muzeum im. M. Konopnickiej Oddział Muzeum Okręgowego w Suwałkach
Kontynuowanie i rozwój działalności orkiestr, zespołów muzycznych, tanecznych, wokalnych, teatralnych itp.	W Suwałkach są bardzo duże tradycje działalności w zakresie upowszechniania muzyki. Działają wiele zespołów i sekcji muzycznych. Reprezentują one różne formy i style muzyki (pop, folk, rock, blues, muzyka chóralna). Koncertują, reprezentują miasto na różnych festiwalach, przeglądach, konkursach. Są znane w kraju i za granicą. Duża ilość muzyków zawodowych pracujących w Suwałkach i najbliższych miejscowościach daje możliwości na przykład do tworzenia nowej orkiestry, wzbogacania oferty i rozwoju zespołów już istniejących.	budżet miasta	Urząd Miejski, Młodzieżowy Dom Kultury, ROKiS

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Opracowanie i realizacja oferty zwiedzania Suwałk.	Zainteresowanie turystów zwiedzaniem miasta rodzi potrzebę opracowania programu kilkugodzinnej wycieczki z przewodnikiem po mieście. W celu propagowania wiedzy o historii i tożsamości kulturowej miasta wśród mieszkańców i odwiedzających należy stworzyć ofertę np. „Spacerkiem po Suwałkach”, w ramach której cyklicznie, np. co niedzielę, odbywałyby się wycieczki z przewodnikiem.	budżet miasta	Urząd Miejski
--	--	---------------	---------------

11. Ochrona środowiska naturalnego przed degradacją

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.	Zmniejszenie zapotrzebowania na energię oznacza zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza powstających przy produkcji energii cieplnej.	budżet miasta, budżet państwa, fundusze UE	Miejska Dyrekcja Inwestycji w Suwałkach, ZBM
Systematyczna likwidacja dzikich wysypisk.	Eliminacja zanieczyszczenia gleby i wód.	budżet miasta	Urząd Miejski
Rozbudowa instalacji pomocniczej Zakładu Zagospodarowania Odpadów na bazie Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Suwałkach.	Zgodnie z projektem wojewódzkiego planu gospodarki odpadami obecny ZUOK stanowić będzie instalację pomocniczą Zakładu Zagospodarowania Odpadów z centrum w Augustowie. Pełnienie tej funkcji wymaga modernizacji i rozbudowy ZUOK.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, Miejska Dyrekcja Inwestycji, Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych
Rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych poprzez edukację i niezbędne inwestycje.	Selektywna zbiórka odpadów jest podstawą nowoczesnej, przyjaznej środowisku gospodarki odpadami komunalnymi.	budżet miasta	Urząd Miejski, Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych, spółdzielnie mieszkaniowe, podmioty wywożące śmieci
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i likwidacja szamb.	Ogranicza zagrożenie skażenia wód gruntowych.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe	PWiK
Rozwój sieci wodociągowej umożliwiający ograniczenie ilości indywidualnych studni.	Studnie stanowią potencjalne źródła zanieczyszczenia wód gruntowych.	środki PWiK, fundusze UE, kredyty bankowe	PWiK
Wypośażenie wylotów kanalizacji deszczowej w separatory substancji ropopochodnych.	Ograniczenie zanieczyszczenia wód Czarnej Hańczy niebezpiecznymi substancjami ropopochodnymi mającymi bardzo negatywny wpływ na życie biologiczne w rzece i terenach nadbrzeżnych.	budżet miasta	Miejska Dyrekcja Inwestycji

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Wyegzekwowanie obowiązku rekultywacji terenów zdegradowanych.	Likwidacja niekorzystnego przekształcenia terenów.	środki właścicieli i użytkowników gruntów	Urząd Miejski
Utrzymanie terenów zielonych na właściwym poziomie oraz rozwój ich systemu.	Tereny te stanowią kluczowy element niezbędny do normalnego funkcjonowania człowieka w mieście.	budżet miasta	Urząd Miejski, ZUK

12. Rozwój i unowocześnienie bazy materialnej oraz inicjowanie i wspieranie działań podmiotów realizujących zadania w sferze edukacji, kultury i sztuki

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Budowa Miejskiego Centrum Usług Publicznych, Kultury i Sportu – sala koncertowo-teatralna.	Brak na terenie miasta sali koncertowo-teatralnej z właściwą akustyką, odpowiednio głęboką sceną, kurtyną, kulisami i zapleczem teatralnym uniemożliwia właściwą realizację wielu wartościowych przedsięwzięć artystycznych. Budowa sali koncertowo-teatralnej, przeznaczonej dla masowej widowni, umożliwi rozwój kultury, festiwali oraz koncertów na dobrym poziomie.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, Miejska Dyrekcja Inwestycji w Suwałkach
Remont i modernizacja oraz adaptacja istniejących placówek kultury, a także ich wyposażenia w sprzęt do realizacji zadań merytorycznych (oświetlenie, nagłośnienie, instrumenty muzyczne itp.)	Dotyczy to takich instytucji jak: Muzeum Okręgowe, PSM I i II stopnia, Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki, Biblioteka Publiczna im. M. Konopnickiej wraz z filiami oraz Młodzieżowy Dom Kultury.	budżet miasta, budżet państwa, fundusze UE	Urząd Miejski, instytucje kultury, PSM
Rozszerzenie edukacji muzycznej w oparciu o PSM I i II stopnia.	Istniejąca w Suwałkach PSM I i II stopnia uzasadnia potrzebę rozwoju szkolnictwa muzycznego przy współpracy ze Szkołą Podstawą nr 2. Wymaga to także nakładów na rozwój bazy lokalowej oraz kadry pedagogicznej.	budżet miasta, budżet państwa	Urząd Miejski, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, PSM
Wspieranie organizacji festiwali, plenerów, warsztatów, seminariów i konferencji, obozów szkoleniowych oraz festynów o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym.	Pozwoli to na stworzenie bogatej, różnorodnej oferty kulturalnej, prezentację najciekawszych form muzyki, śpiewu. Będzie atrakcyjną formą popularyzacji tej dziedziny kultury, poszerzeniem oferty kulturalnej miasta. Pozwoli to na wymianę doświadczeń i pogłębienie wiedzy przez różne środowiska, osoby działające w stowarzyszeniach, organizacjach, a także zatrudnione w samorządach i instytucjach. Stworzy możliwość prezentacji i popularyzacji wieloetnicznej kultury Suwalszczyzny, wymiany doświadczeń, podnoszenia kwalifikacji.	budżet miasta	Urząd Miejski, ROKiS

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Wspieranie organizacji pozarządowych w upowszechnianiu kultury.	Stowarzyszenia działające w zakresie upowszechniania kultury stanowią ważne ogniwo uzupełniające i wzbogacające o nowe elementy ofertę kulturalną dla mieszkańców miasta i regionu. Pozyskują pozabudżetowe środki finansowe na realizację swoich projektów. Angażują grono wolontariuszy. Wspieranie tych działań przynosi wielorakie korzyści dla miasta, w tym w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców dotyczących kultury, przy zaangażowaniu dużo mniejszych środków finansowych na działania niż potrzebują instytucje finansowane z budżetu miasta.	budżet miasta	Urząd Miejski
---	---	---------------	---------------

13. Rozwój bazy i podniesienie jakości działań zabezpieczenia socjalnego

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Tworzenie i wspieranie punktów poradnictwa specjalistycznego.	Tworzenie i wspieranie punktów jest pożądane ze względu na konieczność udzielania pomocy mieszkańcom miasta znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.	budżet miasta, fundusze UE, budżet państwa	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, fundacje i organizacje pozarządowe
Rozwój zasobu mieszkań chronionych.	Mieszkania te stanowią pomoc mieszkaniową osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, zwłaszcza wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. Na terenie miasta funkcjonują dwa mieszkania i stanowią element usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wskazane jest priorytetowe traktowanie wychowanków w przyznawaniu mieszkań socjalnych po zakończeniu procesu usamodzielnienia.	budżet miasta, budżet państwa	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zarząd Budynków Mieszkalnych
Prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej.	Istnieje uzasadniona potrzeba funkcjonowania tego typu placówki ze względu na rehabilitację społeczną i zawodową ich uczestników.	PFRON, budżet miasta	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, fundacje i organizacje pozarządowe
Rozwój zastępczych form opieki nad dzieckiem i rodziną.	Pozainstytucjonalne formy opieki nad dzieckiem i rodziną stanowią pozytywny aspekt wychowawczy i społeczny. Są korzystniejszą formą opieki od świadczonej przez instytucje. Średnio miesięcznie zapewnienia opieki wymaga ok. 5 dzieci.	budżet miasta, budżet państwa, środki kościołów i związków wyznaniowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy, fundacje i organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Stwarzanie warunków do pełnej rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej osób niepełnosprawnych, bezdomnych, uzależnionych i niedostosowanych społecznie.	Integrowanie działań samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które nie mogą otrzymać pomocy w warunkach domowych czy też w naturalnym środowisku społecznym i których liczba niepokojąco wzrasta.	PFRON, budżet miasta, budżet państwa, fundusze UE	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, fundacje i organizacje pozarządowe
Dokończenie budowy hospicjum.	Brak tego typu stacjonarnej placówki dla osób obłożnie chorych w terminalnym okresie choroby. Aktualnie na terenie miasta działa Zakład Opieki Paliatywnej wykonujący usługi w domu chorego.	budżet województwa, budżet miasta, fundusze UE	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Urząd Miejski
Rozwój nowych form opieki zdrowotnej, m.in. opieki długoterminowej, środowiskowej, opieki nad matką i dzieckiem, zabezpieczenie usług w zakresie onkologii.	Starzenie się społeczeństwa, wzrost zachorowalności, zwłaszcza na choroby nowotworowe, oraz wzrost patologii społecznych powodują konieczność rozwoju usług opieki zdrowotnej i społecznej.	budżet województwa, budżet miasta, fundusze UE	publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miejski, kościoły i związki wyznaniowe
Podniesienie jakości, dostępności i efektywności usług medycznych i socjalnych, w tym przebudowa i modernizacja bazy techniczno-lokalowej infrastruktury społecznej i medycznej.	Konieczność dostosowania obiektów i kadry do standardów jakościowych w zakresie usług medycznych i pomocy społecznej.	budżet województwa, budżet miasta, fundusze UE	publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miejski, zakłady budżetowe miasta Suwałki
Szkolenia podnoszące kwalifikacje pracowników w sektorze ochrony zdrowia i pomocy społecznej.	Postęp w usługach medycznych wymaga ciągłego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji pracowników ochrony zdrowia. Zmieniające się warunki, niestabilne prawodawstwo wymagają ciągłego doskonalenia i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry pomocy społecznej.	budżet województwa, budżet miasta, fundusze UE	publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, zakłady budżetowe miasta Suwałki
Realizacja programów profilaktyki i promocji zdrowia.	Realizacja programów profilaktycznych stanowi element w monitorowaniu zdrowia i wczesnym wykrywaniu chorób. Celem prowadzonych programów jest przede wszystkim zmniejszenie umieralności oraz podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat zapobiegania chorobom.	środki NFZ, budżet województwa, budżet miasta, fundusze UE	NFZ, publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miejski
Utworzenie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.	Ofiary przemocy potrzebują kompleksowej pomocy oraz dobrze i sprawnie działającego systemu, który będzie miał wpływ na szybką organizację i pomoc osobom poszkodowanym.	budżet miasta, budżet państwa, fundusze UE	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski
Utrzymanie i rozwój instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych zajmujących się	Obniżanie się poziomu życia mieszkańców, wzrost patologii społecznych, pogarszający się stan zdrowia i starzenie się społeczeństwa jest przyczyną korzystania z pomocy finansowej, ośrodków wsparcia, pomocy instytucjonalnej czy	budżet miasta, budżet państwa, środki kościołów i związków wyznaniowych,	Urząd Miejski, zakłady budżetowe miasta Suwałki, fundacje i organizacje

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

działalnością socjalną, doradczą, opiekuńczą oraz problemami uzależnień i patologii społecznych, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i przeciwdziałanie przemocy.	różnego rodzaju działań wspierających. Niezbędne są zatem ciągle nakłady finansowe, rozwój istniejących placówek oraz tworzenie dziennych ośrodków wsparcia, klubów, świetlic środowiskowych i lokalnych obiektów rekreacyjno- sportowych.	fundusze UE	pozarządowe
--	--	-------------	-------------

14. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki przy wykorzystaniu walorów i zasobów miasta i regionu

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Opracowanie programu promocji, w tym spójnego, wyrazistego systemu wizualizacji (logo, slogan, kolorystyka) Suwałk jako produktu turystycznego.	Wypracowanie i promocja unikatowego wizerunku Suwałk i Suwalszczyzny (w oderwaniu od Mazur, jak często są postrzegane) wymaga szeregu skoordynowanych, aktywnych działań. Będą one możliwe tylko po dokładnym zaplanowaniu i opracowaniu wyjątkowego systemu wizualizacji, który uczyni ofertę Suwałk rozpoznawalną i wyróżniającą się spośród innych.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, SIRT, PTTK, CMIKT, Suwalska Organizacja Turystyczna
Zwiększenie potencjału noclegowego i gastronomicznego.	Nowe obiekty o dobrym standardzie poprawią jakość i dochodowość turystyki.	środki prywatne	podmioty prywatne
Tworzenie warunków do szkolenia i doskonalenia kadr dla obsługi ruchu turystycznego.	Wykwalifikowana kadra instruktorów, przewodników, organizatorów turystyki pozwoli na podniesienie standardu świadczonych usług oraz przygotowanie nowych ofert.	budżet państwa, fundusze UE	SIRT, PTTK
Wspieranie działalności statutowej organizacji zajmujących się upowszechnianiem turystyki, tj. PTTK, PTSM, SWOPR, ZHP, ZHR, SIRT i in.	Zadania realizowane przez te jednostki pozwolą na wzbogacenie oferty imprez turystyczno-rekreacyjnych oraz uatrakcyjnienie pobytu w mieście i okolicach.	budżet miasta	Urząd Miejski, Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki
Budowa wielofunkcyjnych centrów handlowo-usługowo-rekreacyjnych.	Kompleksowe zapewnienie potrzeb bytowych, kulturalnych i rozrywkowych mieszkańców, turystów i odwiedzających oraz różnorodnych form spędzania wolnego czasu (kina, kręgielnie, place zabaw dla dzieci, bary z funkcją rozrywkową, sklepy, restauracje).	środki prywatne	podmioty prywatne

15. Rewitalizacja śródmieścia i terenów powojennych

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Rewitalizacja kwartału zabytkowego śródmieścia Suwałk zamkniętego ulicami T. Kościuszki, A. Mickiewicza i rzeką Czarną Hańczą.	Podstawowym celem rewitalizacji jest kompleksowa odnowa przestrzenna, gospodarcza i społeczna wyznaczonego do rewitalizacji obszaru miasta objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, ZBM, MDI, ZUK
Rewitalizacja kwartału zabytkowego śródmieścia Suwałk zamkniętego ulicami ks. K. Hamerszmita, Kamedulską i W. Gałaja.			
Rewitalizacja kwartału zabytkowego śródmieścia Suwałk zamkniętego ulicami E. Plater, W. Sikorskiego, T. Kościuszki oraz placem J. Piłsudskiego.			
Rewitalizacja kwartału zabytkowego śródmieścia Suwałk zamkniętego ulicami T. Kościuszki, J. Dwernickiego, T. Noniewicza i Chłodną.			
Rewitalizacja kwartału zabytkowego śródmieścia Suwałk zamkniętego ulicami T. Kościuszki, L. Waryńskiego, T. Noniewicza i Chłodną.			
Rewitalizacja kwartału zabytkowego śródmieścia Suwałk zamkniętego ulicami T. Kościuszki, L. Waryńskiego, T. Noniewicza i Wigierską.			
Rewitalizacja kwartału zabytkowego śródmieścia Suwałk zamkniętego ulicami T. Kościuszki, Wigierską, T. Noniewicza oraz rzeką Czarną Hańczą.			

Rewitalizacja kwartału zabytkowego śródmieścia Suwałk zamkniętego ulicami T. Noniewicza, L. Waryńskiego, M. Konopnickiej i Sejneńską.			
Rewitalizacja Parku im. M. Konopnickiej z przywróceniem historycznego układu przestrzennego tego obszaru.			

16. Kreowanie pozytywnego wizerunku miasta w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym

Zadania realizacyjne	Uzasadnienie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania
Rozwój współpracy z partnerami zagranicznymi.	Kontakty z partnerami zagranicznymi, w tym miastami partnerskimi Suwałk, oraz wymiana doświadczeń z różnych dziedzin posłużą kreowaniu pozytywnego wizerunku Suwałk oraz lepszemu zaspokajaniu potrzeb mieszkańców. Rozwój kontaktów z partnerami zagranicznymi umożliwi również realizację wspólnych przedsięwzięć z zakresu kultury, sportu, edukacji, ochrony środowiska, gospodarki i in., w tym również w ramach projektów realizowanych przy wsparciu Unii Europejskiej.	budżet miasta, fundusze UE, środki PNT PW	Urząd Miejski, Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki, Ośrodek Sportu i Rekreacji, Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód
Informacja turystyczna i rozbudowa systemu informacji wizualnej dla turystów.	Celem jest zapewnienie dostępu do informacji turystycznej. Grupy zorganizowane, goście indywidualni z kraju i zagranicy oczekują dobrej informacji o mieście, regionie i atrakcjach turystycznych. Ten czynnik jest dominujący przy wyborze miejsca wypoczynku oprócz atrakcyjnego krajobrazu, niskich cen, odpowiedniej infrastruktury. Równie istotnym elementem wizerunku miasta jest wdrożenie jednolitego systemu oznakowania turystycznego, a zwłaszcza zabytków, infrastruktury i atrakcji turystycznych. Unifikacja oznakowania zabytków, infrastruktury i atrakcji turystycznych zgodnie z wzorem obowiązującym w kraju i regionie.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki
Aktywny udział miasta w promowaniu i reklamie lokalnej przedsiębiorczości oraz lokalnego produktu, w tym turystycznego.	Poprzez organizowanie, a także uczestniczenie w targach i wystawach oraz konferencjach o charakterze ponadregionalnym i międzynarodowym. Możliwość wynegocjowania przez miasto korzystnych warunków uczestnictwa firm lokalnych w imprezach gospodarczych. Uzyskanie atrakcyjnych porozumień dotyczących kosztów promocji firm lokalnych w imprezach gospodarczych. Uzyskanie atrakcyjnych porozumień	budżet miasta	Urząd Miejski

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

	dotyczących kosztów promocji firm podczas targów i innych imprez promocyjnych oraz w mediach (TV, radio, prasa).		
Wypromowanie cyklicznej imprezy kulturalnej lub rozrywkowej o znaczeniu ponadlokalnym, krajowym lub międzynarodowym.	Brak w Suwałkach cyklicznej imprezy o charakterze ponadlokalnym, która jednoznacznie kojarzyłaby się z miastem i przyciągałaby gości (w tym również turystów) z kraju i zagranicy. Organizacja takiej imprezy będzie jednym z instrumentów promocji miasta.	budżet miasta, budżet państwa, fundusze UE	Urząd Miejski, ROKiS
Przygotowanie i realizacja programu integrującego działania promocyjne miasta i marki turystycznej Suwalszczyzny we współpracy z samorządami i innymi podmiotami.	Przygotowanie strategii promocji przy współpracy z miejscowymi organizatorami turystyki, sąsiednimi samorządami i innymi podmiotami. Powołanie Rady Programowej ds. Promocji, której zadaniem będzie: • przygotowanie (i wdrożenie) programu integrującego działania promocyjne miasta i marki turystycznej Suwalszczyzny, • wykreowanie marki i znaku Suwalszczyzny, • wskazywanie elementów wyróżniających oraz ich promocja na forum ponadregionalnym, krajowym i zagranicznym, • ustalenie narzędzi promocji. Przygotowanie strategii promocji wraz z narzędziami realizacyjnymi: katalogi inwestycyjne, oferty nieruchomości, prospekty, informatory, katalogi, foldery turystyczne, oficjalna strona internetowa miasta, kampanie medialne, prezentacje targowe. Aktywna promocja atrakcji turystycznych jest istotnym czynnikiem wzrostu ruchu turystycznego w mieście. Promocja winna być zindywidualizowana poprzez skierowanie jej do konkretnych adresatów. Wszystkie materiały powinny być w kilku wersjach językowych (w tym po angielsku, niemiecku i rosyjsku). Wykorzystanie Internetu, prowadzenie miejskiej strony internetowej w kilku wersjach językowych, w tym w językach angielskim i rosyjskim.	budżet miasta, budżety sąsiednich gmin i powiatu suwalskiego, fundusze UE, środki SIRT	Urząd Miejski, Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki, SIRT, sąsiednie gminy, powiat suwalski
Przygotowanie i wdrożenie programu promującego twórców pochodzących z Suwałk i związanych z Suwalszczyzną.	Opracowanie i realizacja programu, w tym projektu „Miasteczko twórców”.	budżet miasta, fundusze UE	Urząd Miejski, Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki

V. Priorytetowe zadania realizacyjne

Strategia określa zestaw celów i zadań realizacyjnych na cały okres jej obowiązywania, tj. do 2020 roku. Ze względu na dużą liczbę celów i zadań realizacyjnych oraz ograniczone możliwości finansowe występuje konieczność wyboru priorytetów realizacyjnych, tzn. takich zadań, których realizacja winna się rozpocząć w pierwszej kolejności.

Podstawą wyboru priorytetów był stopień ważności i pilności z punktu widzenia konieczności likwidacji lub znacznego ograniczenia negatywnych skutków występujących barier i ograniczeń rozwojowych miasta, a także rozwiązywania istotnych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych, infrastrukturalnych i ekologicznych. Efektem tych działań jest lista priorytetowych celów i zadań realizacyjnych, którą można określić mianem listy „najważniejszych oraz najpilniejszych zadań”, których realizację należy podjąć w pierwszej kolejności. Wśród zadań priorytetowych znajdują się zadania inwestycyjne, które stanowią podstawę do aktualizacji Wieloletniego Planu Inwestycyjnego (WPI) – instrumentu umożliwiającego przełożenie celów i zadań w niej zapisanych na roczne budżety miasta.

Biorąc powyższe pod uwagę, do priorytetowych zadań, których realizację należy rozpocząć w pierwszej kolejności, zaliczono:

Przebudowę ulicy Reja w ciągu drogi wojewódzkiej nr 655 na dwujezdniową oraz ulic przyległych.
Budowę lokalnego lotniska na bazie istniejącego lotniska sportowego-sanitarnego.
Rozbudowa sieci teleinformatycznej.
Budowę Miejskiego Centrum Usług Publicznych, Kultury i Sportu (w tym: aquaparku wraz z pływalnią, sali sportowo-widowskiej, sali koncertowo-teatralnej oraz centrum konferencyjno-szkoleniowego).
Rozwój turystyki aktywnej w Suwałkach i w otulinie parków narodowego i krajobrazowego – budowę ścieżek rowerowych oraz Centrum Rekreacji, Turystyki i Wypoczynku „Arkadia” – II etap.
Współpracę władz miasta z władzami Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód sp. z o.o. na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego.
Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całego miasta.
Wypromowanie cyklicznej imprezy kulturalnej lub rozrywkowej o znaczeniu ponadlokalnym.
Przedłużenie ul. Wigierskiej wraz z budową mostu na rzece Czarnej Hańczy.
Budowę zachodniego i wschodniego wewnętrznego układu komunikacyjnego miasta.
Wspieranie budowy obwodnicy zachodniej w ciągu drogi ekspresowej S8.
Utrzymanie II stopnia referencyjnego szpitala wojewódzkiego w Suwałkach oraz jego rozwój.
Zwiększenie atrakcyjności miasta dla inwestorów krajowych i zagranicznych poprzez tworzenie jak najlepszych warunków lokalizacyjnych.
Wspieranie budowy drogi ekspresowej S-8 Via Baltica oraz elektryfikacji i rozbudowy linii kolejowej na trasie Sokółka – Suwałki – Trakiszki w ramach przyszłej trasy kolejowej Rail Baltica.
Opracowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej miasta oraz budowę systemu informacji gospodarczej.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020

Wyznaczenie i uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
Wspieranie budowy gazociągu magistralnego zasilającego Suwałki oraz rozbudowy sieci rozdzielczej.
Budowę infrastruktury turystycznej obejmującej m.in. budowę ścieżek rowerowych i obiektów towarzyszących w mieście i okolicach tworzących spójną ofertę turystyczną.
Rewitalizację komunalnej substancji zabytkowej w śródmieściu oraz przeciwdziałanie dekapitalizacji komunalnych zasobów mieszkaniowych.
Utworzenie Regionalnego Centrum Kształcenia Zawodowego w Suwałkach na bazie CKP.
Kontynuację tworzenia Placu Europejskiego wokół parku Konstytucji 3 Maja.
Remont, termomodernizację i modernizację obiektów szkolnych.
Modernizację oczyszczalni ścieków.
Modernizację i rozbudowę kompleksu stadionu lekkoatletycznego OSiR przy ul. Wojska Polskiego 17.
Dokończenie budowy hospicjum i jego wyposażenie.
Rozbudowę monitoringu miejsc niebezpiecznych.
Przebudowę ulicy M. Buczka w ciągu drogi wojewódzkiej nr 655 oraz ulic przyległych.
Modernizację i adaptację boisk szkolnych, osiedlowych i hal sportowych.
Modernizację pływalni i hal sportowych OSiR wraz z przebudową parkingów.
Oddziaływanie prewencyjne na dzieci i młodzież w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii.
Przebudowę ciągu komunikacyjnego ul. Sejneńskiej.
Utworzenie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.
Rozwój Lotniczego Pogotowia Ratunkowego.
Kontynuowanie modernizacji obiektów sportowych w kompleksie Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ul. Zarzecze 26.
Budowę i modernizację obiektów sportowych SP nr 10 i Gimnazjum nr 7.
Podniesienie jakości dostępności i efektywności usług medycznych i socjalnych, w tym przebudowę i modernizację bazy techniczno-lokalowej infrastruktury społecznej i medycznej.
Budowę mieszkań socjalnych i komunalnych.
Budowę i uruchomienie nowych obiektów Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód w Suwałkach.
Rozwój Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Suwałkach, w tym tworzenie nowych kierunków studiów oraz kształcenie na poziomie magisterskim.
Budowę bazy sportów motorowych na terenie PKP-Krzywólka.

Ostateczna decyzja o realizacji konkretnych zadań winna być podjęta po przeprowadzeniu analizy porównawczej kosztów ich realizacji z możliwościami ich sfinansowania z budżetu miasta i źródeł zewnętrznych. Kolejność realizacji poszczególnych zadań w dużej mierze będzie uzależniona od możliwości zapewnienia ich współfinansowania ze środków zewnętrznych, w tym przede wszystkim funduszy Unii Europejskiej. Skoncentrowanie szczupłych miejskich środków finansowych na najważniejszych zadaniach, dofinansowywanych przez Unię Europejską, pozwoli na realizację większej liczby projektów i w o wiele większym zakresie, niż byłoby to możliwe przy wyłącznym ich finansowaniu ze środków miasta.

W sytuacji niedoboru środków finansowych niezbędnym będzie ograniczenie liczby priorytetowych zadań realizacyjnych do zadań najistotniejszych i wspierających główne kierunki rozwoju miasta.

VI. Zgodność Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku

Konieczność zapewnienia zgodności „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020” ze „Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku” była jedną z podstawowych przesłanek podjęcia trudu aktualizacji dokumentu opracowanego w roku 2000. Jako plan wieloletniego rozwoju miasta, będącego integralną częścią regionu i aktywnie wspierającego jego rozwój, nie może pozostawać w oderwaniu od strategii wojewódzkiej bądź w sprzeczności z jej zapisami. Dlatego też istotne wydaje się wykazanie, że cele strategiczne zawarte w strategii Suwałk wpisują się w odpowiednie cele strategii wojewódzkiej, przyczyniając się tym samym – przy zachowaniu odpowiedniej skali – do ich realizacji.

Poniższa tabela przedstawia obszary wzajemnych relacji obu dokumentów.

Cele strategiczne ze „Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.” Cele strategiczne ze „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020”	Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa	Rozwój zasobów ludzkich zgodnie z potrzebami rynku pracy	Podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym	Ochrona środowiska naturalnego	Rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego	Wykorzystanie przygranicznego położenia województwa	Rozwój rolnictwa i tworzenie warunków wielofunkcyjnego rozwoju wsi
Poprawa warunków życia mieszkańców i stanu bezpieczeństwa publicznego							
Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, w tym turystyki i usług o znaczeniu ponadlokalnym w sferze edukacji, kultury i sztuki oraz ochrony zdrowia							
Tworzenie warunków do rozwoju współpracy międzynarodowej i transgranicznej							
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej miasta							
Ochrona zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzeni miejskiej							

VII. Uwarunkowania realizacji Strategii

Skuteczna i efektywna realizacja celów oraz zadań zapisanych w „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020” wymaga nie tylko czasu i znacznych nakładów finansowych, ale także aktywnych, systematycznych oraz skoordynowanych działań władz miasta, pracowników urzędu i miejskich jednostek organizacyjnych na rzecz ich urzeczywistnienia.

Do podstawowych czynników warunkujących skuteczną realizację ustaleń Strategii należy zaliczyć:

- ciągłą poprawę jakości pracy Urzędu Miejskiego i skuteczności sterowania procesami rozwoju miasta;
- sporządzanie i realizację wieloletnich planów inwestycyjnych;
- tworzenie lokalnego międzysektorowego lobby na rzecz ekorozwoju;
- odpowiednią politykę informacyjną wśród mieszkańców i podmiotów gospodarczych o przedsięwzięciach rozwojowych zapisanych w strategii;
- inicjowanie i koordynowanie współpracy władz miasta z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami gospodarczymi przy realizacji ustaleń strategicznych, a także wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości;
- współpracę z władzami powiatu suwalskiego oraz poszczególnych gmin wchodzących w jego skład, a także z władzami samorządowymi z powiatów augustowskiego i sejneńskiego przy realizacji wspólnych przedsięwzięć rozwojowych, w tym służących rozwojowi turystyki;
- dalszy rozwój współpracy międzynarodowej miasta (nawiązywanie kontaktów z nowymi miastami partnerskimi);
- prorozwojową politykę finansową, polegającą na zwiększeniu udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu miasta;
- aktywne pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, w tym środków z budżetu państwa i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej;
- aktywną promocję walorów oraz zasobów miasta skierowaną do potencjalnych inwestorów oraz turystów (krajowych i zagranicznych);
- stworzenie zintegrowanego systemu informacji o mieście;
- monitorowanie skuteczności realizacji zadań służących osiągnięciu celów strategicznych.

W 2005 roku Urząd Miejski w Suwałkach uzyskał międzynarodowy certyfikat (znak) jakości ISO 9002, co zapewniło:

- podniesienie sprawności administracyjnej Urzędu Miejskiego w zakresie obsługi interesantów (mieszkańców, podmiotów gospodarczych) i skuteczności sterowania procesami rozwoju miasta;
- racjonalne, oszczędne i efektywne zarządzanie posiadanymi zasobami finansowymi i mieniem komunalnym, a także zagospodarowanie przestrzeni miasta;
- umiejętności praktycznego stosowania zasad zarządzania strategicznego;
- podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników Urzędu Miejskiego;
- podniesienie standardu obsługi technicznej urzędu, w tym sprzętu komputerowego wraz z odpowiednim oprogramowaniem.

Uzyskanie przez Urząd Miejski certyfikatu ISO 9002 przyczyniło się także do podniesienia rangi Suwałk w oczach inwestorów krajowych i zagranicznych, banków, organizacji gospodarczych i społecznych, władz narodowych i samorządowych oraz instytucji Unii Europejskiej, stanowiąc istotny czynnik zwiększający efekt promocyjny miasta.

Ciągle zmiany zachodzące w otoczeniu społeczno-gospodarczym Suwałk wymuszają jednak dalsze podnoszenie kwalifikacji pracowników administracji miasta oraz wprowadzanie nowoczesnych technik obsługi interesantów, np. przez Internet (elektroniczny urząd), w celu podnoszenia sprawności realizowanych zadań.

Sformułowane w Strategii cele rozwoju oraz konkretne zadania służące ich realizacji, w tym przede wszystkim priorytetowe, stanowią podstawę do opracowywania Wieloletnich Planów Inwestycyjnych (WPI). Pełnią one bardzo istotną rolę w procesie planowania strategicznego rozwoju miasta. Umożliwiają bowiem władzom samorządowym podejmowanie bieżących decyzji w zgodności z długookresowymi celami rozwoju Suwałk, tworząc swoisty „pomost” pomiędzy celami i zadaniami strategicznymi a rocznymi budżetami miasta. Stanowią także podstawowy instrument koordynacji wszelkich działań związanych z przygotowaniem i przebiegiem procesu inwestycyjnego.

Tak więc Wieloletni Plan Inwestycyjny powinien odzwierciedlać:

- priorytety inwestycyjne miasta wynikające z ustaleń strategicznych,
- zbiorcze ujęcie kluczowych elementów polityki rozwoju miasta w odniesieniu do inwestycji komunalnych,
- kluczowe elementy polityki finansowej miasta, określającej pożądaną proporcję między wydatkami bieżącymi a wydatkami inwestycyjnymi, łączny poziom i źródła nakładów inwestycyjnych niezbędnych do sfinansowania przyjętych zadań.

Ważną sprawą jest tworzenie w Suwałkach lokalnego międzysektorowego lobby na rzecz ekorozwoju, które stanowić będzie podstawę partnerstwa dla środowiska naturalnego naszego miasta. Podstawą działań proekologicznych powinny być programy ochrony

środowiska uchwalane przez Radę Miejską w Suwałkach. Opracowania te, oparte na analizie istniejącego stanu poszczególnych komponentów środowiska oraz infrastruktury jej ochrony, aktualnych potrzeb rozwojowych miasta i możliwości finansowych, określają kierunki działań w zakresie ochrony środowiska, wytyczają cele oraz zadania je realizujące. Programy ochrony środowiska, jako dokumenty szczegółowe przyjęte po szerokich konsultacjach społecznych, powinny być rozwinięciem ustaleń strategii rozwoju miasta i wpływać na:

- kształtowanie lokalnej polityki społeczno-gospodarczej miasta (standardy zamieszkania ludności i zaspokajania potrzeb społecznych, warunki lokalizacji poszczególnych rodzajów działalności gospodarczej) z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska przyrodniczego;
- kształtowanie ładu funkcjonalno-przestrzennego miasta, a więc określenie sposobów gospodarowania zarówno przestrzenią (gospodarka terenami, zagospodarowanie przestrzeni), jak i w przestrzeni (rozmieszczenie różnorodnych funkcji na obszarze miasta), z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.

Prowadzenie odpowiedniej polityki informacyjnej przez władze miasta jest niezbędne do przedstawienia i wyjaśnienia mieszkańcom, zainteresowanym instytucjom, organizacjom społecznym i zawodowym oraz podmiotom gospodarczym zamierzeń i przedsięwzięć rozwojowych wynikających ze Strategii. Można do tego celu wykorzystywać bezpośrednie spotkania, Internet, a także lokalne środki masowego przekazu (radio, telewizja, prasa). Jest to niezbędny warunek pozyskiwania jak najszerszego kręgu osób, instytucji i organizacji pozarządowych do współpracy na rzecz rozwoju miasta.

Niezmierznie ważną sprawą jest poszukiwanie przez władze miasta partnerów zainteresowanych współpracą na rzecz skutecznej realizacji celów strategicznych. W tym celu władze miasta muszą inicjować i koordynować partnerską współpracę z organizacjami pozarządowymi i podmiotami gospodarczymi.

Efektem partnerskiej współpracy władz miasta z organizacjami pozarządowymi będzie niewątpliwie podniesienie efektywności wydatkowania środków finansowych z budżetu miasta, lepsze zaspokajanie potrzeb społecznych, umacnianie poczucia podmiotowości mieszkańców oraz uzyskanie możliwości wczesnego reagowania na problemy lokalne, a w konsekwencji wzrost zaspokojenia potrzeb mieszkańców Suwałk.

Z kolei partnerska współpraca władz miasta z podmiotami gospodarczymi umożliwia poznanie ich potrzeb oraz możliwości rozwojowych. Umożliwia to władzom miasta tworzenie warunków ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej. Współpraca władz miasta

z podmiotami gospodarczymi pozwala również na włączenie się przedsiębiorców w rozwiązywanie problemów miasta, prowadzenie wspólnej promocji miasta i jego gospodarki na arenie krajowej i międzynarodowej, a także prowadzenie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych, np. w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Wielość potrzeb społeczno-gospodarczych Suwałk wymaga prowadzenia przez władze miasta prorozwojowej polityki finansowej. Polityka ta winna zmierzać w pierwszym rzędzie do:

- długookresowej maksymalizacji dochodów budżetowych ze szczególnym uwzględnieniem bezzwrotnych źródeł finansowania,
- racjonalizacji wydatków bieżących,
- wzrostu i poprawy efektywności wykorzystania środków inwestycyjnych.

Dzięki temu posiadane środki finansowe można będzie wykorzystać w maksymalnym stopniu na realizację zadań wynikających ze Strategii.

Należy zaznaczyć, że w latach 2004-2006 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem oscylował znacznie powyżej 20%, co świadczy o prorozwojowej polityce finansowej prowadzonej przez władze miasta w tym okresie. Dlatego też w celu skutecznej realizacji ustaleń Strategii niezbędne jest utrzymanie tego wskaźnika na dotychczasowym poziomie.

Zgodnie z prognozowaną sytuacją finansową miasto Suwałki zrealizuje w latach 2007-2020 dochody budżetowe w łącznej wysokości około 3 060 milionów złotych, z czego około 1 450 milionów złotych stanowić będą dochody własne miasta. W celu zwiększania dochodów własnych miasta władze Suwałk powinny kontynuować politykę wspierającą lokalny rozwój gospodarczy, której efektem będzie dalszy spadek bezrobocia oraz poprawa sytuacji materialnej mieszkańców, co w efekcie przyczyni się do zwiększenia wpływów do budżetu miasta. Istotną rolę w tym względzie może pełnić Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna – podstrefa Suwałki oraz Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód sp. z o. o. w Suwałkach.

Dużą szansą na zwiększenie dostępnych środków finansowych jest sięganie po zewnętrzne źródła finansowania, w tym przede wszystkim zagraniczne środki pomocowe (np. fundusze Unii Europejskiej), preferencyjne pożyczki oraz kredyty komercyjne. Dużą szansą na wypełnianie luki infrastrukturalnej jest realizacja przedsięwzięć publiczno-prywatnych.

Promocja walorów i zasobów miasta jest istotnym uwarunkowaniem skutecznej realizacji celów strategicznych. Ma ona na celu wykreowanie pozytywnego wizerunku miasta u potencjalnych inwestorów i turystów (krajowych i zagranicznych). Marketing miasta musi

być prowadzony w sposób aktywny i nie może zaniedbywać żadnych narzędzi, zarówno środków masowej komunikacji, jak i różnego rodzaju konferencji, targów, imprez kulturalnych i turystycznych, kontaktów z odpowiednimi agendami rządowymi (np. Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A.), czy wreszcie bezpośrednich kontaktów z potencjalnymi inwestorami i biurami turystycznymi. W celu efektywnego promowania miasta należy opracować strategię jego promocji, która z jednej strony podkreślać będzie atrakcyjność miasta, z drugiej zaś wskaże konkretne grupy docelowe inwestorów i turystów, do których promocja powinna być skierowana w pierwszej kolejności. Wdrożenie takiego podejścia wymagać będzie szczegółowego badania rynku inwestorów, ruchu turystycznego, umiejętności kierowania programem promocji miasta. Promocja zasobów oraz walorów miasta winna być skierowana do potencjalnych turystów i inwestorów (krajowych i zagranicznych).

Jakość i efektywność podejmowanych decyzji w procesie zarządzania miastem zależy w dużym stopniu od jakości różnego typu informacji, którymi dysponują jego władze. Właściwej jakości informacje (systematyczne, obszerne, najnowsze, uporządkowane) może zapewnić tylko dobrze zorganizowany system informacji, przez który należy rozumieć zintegrowany zespół ludzi, środków oraz metod (programów) zbierania, przechowywania, przetwarzania, aktualizowania niezbędnych danych dotyczących planowania, modyfikacji i kontroli realizacji ustaleń strategicznych.

Jeśli tak rozumiany system ma być skuteczny, nie może ograniczać się wyłącznie do gromadzenia informacji, lecz musi także zapewniać stałą i merytoryczną ich analizę. Stąd też przy jego organizowaniu muszą być spełnione następujące warunki:

- dostosowanie do zakresu działania i potrzeb oraz objęcie nim wszystkich sfer funkcjonalnych miasta, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzennej, infrastrukturalnej, ekologicznej i finansowej;
- dostarczanie informacji kompleksowych i aktualnych w celu ich skutecznego i efektywnego wykorzystania;
- dostarczanie informacji tym, którzy ich rzeczywiście potrzebują, w formie umożliwiającej szybkie podjęcie określonych decyzji;
- stałe monitorowanie stanu istniejącego, silnych i słabych stron miasta, konkurencyjności jego gospodarki, stanu zagospodarowania przestrzennego, stanu środowiska przyrodniczego i ochrony dziedzictwa kulturowego itp.;
- zapewnienie wymiany informacji między jednostkami organizacyjnymi miasta oraz między kierownictwem i pracownikami;
- umożliwienie wczesnego rozpoznania nadchodzących zmian tkwiących w otoczeniu miasta (szanse i zagrożenia);

- umożliwienie wyszukiwania i kojarzenia danych z różnych źródeł oraz ich przedstawianie w układach sprawozdawczych, tabelarycznych i graficznych;
- umożliwienie przeprowadzenia prac prognostycznych (np. prognoza zapotrzebowania na urządzenia infrastruktury technicznej, dochodów i wydatków budżetu miasta itd.) oraz konstruowania ocen ekonomicznych, inwestycyjnych i finansowych przedsięwzięć rozwojowych;
- zapewnienie kontroli przebiegu realizacji przyjętych celów rozwoju miasta.

Tak rozumiany system informacji musi obejmować poszczególne sfery funkcjonalne miasta, tj. społeczną, gospodarczą, ekologiczną, przestrzenną, infrastrukturalną i finansową, wszystkie szczeble kierowania i poziomy decyzyjne, a także wzajemne relacje miasto – jego otoczenie.

Należy również podkreślić, że dla skutecznej realizacji ustaleń „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020” istotne są również kierunki polityki rozwoju społeczno-gospodarczego, które będą realizowane przez władze samorządowe województwa podlaskiego. Wiąże się to bowiem bezpośrednio z finansowaniem konkretnych zadań realizacyjnych lub ze środków budżetu państwa i województwa, bądź też ze środków pomocowych Unii Europejskiej.

W tej sytuacji ważne jest, aby wojewódzka polityka rozwoju uwzględniała konkretne zadania realizacyjne, zgłaszane przez władze Suwałk, które nie mogą być rozwiązane własnymi siłami ze względu na brak środków finansowych, a które są jednocześnie bardzo istotne dla rozwiązywania strategicznych problemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych społeczności lokalnej.

Przedstawione powyżej uwarunkowania realizacji „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020” wskazują na konieczność aktywnych, systematycznych i skoordynowanych działań władz miasta na rzecz urzeczywistniania jej ustaleń, a także tworzenia jak najlepszych warunków dla szerokiej współpracy z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi przy realizacji zapisów strategii. Konieczna jest również współpraca z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podlaskiego, władzami samorządowymi z powiatów suwalskiego, augustowskiego i sejneńskiego przy realizacji wspólnych przedsięwzięć rozwojowych.

W celu zapewnienia efektywnego i oszczędnego wydatkowania środków publicznych oraz systematycznego śledzenia postępów w realizacji zadań i osiąganiu celów niezbędne jest ustanowienie spójnego i przejrzystego systemu monitorowania i oceny realizacji strategii. Ocena ta polegać będzie na systematycznym obserwowaniu procesów rozwojowych miasta i konfrontowaniu stanu rzeczywistego z założeniami ujętymi w tym dokumencie. W procesie

oceny nie będą badane jednostkowe wskaźniki, lecz w sposób kompleksowy śledzone będzie osiąganie głównych celów i założeń rozwojowych określonych w strategii. Ponadto sprawdzany będzie również stopień realizacji i wdrażania priorytetowych zadań realizacyjnych, gdyż mają one kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju miasta.

Opracowana aktualizacja „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020” jest wynikiem kilkumiesięcznej pracy zespołu ludzi mieszkających i pracujących na terenie miasta. W składzie tego zespołu byli przedstawiciele instytucji i organizacji życia publicznego oraz gospodarczego, organizacji pozarządowych, świata sportu, nauki, kultury i sztuki, władz miasta, radni, pracownicy Urzędu Miejskiego i miejskich jednostek organizacyjnych.

Strategia jest wyrazem woli wspólnego działania różnych środowisk dla pomyślnego rozwoju Suwałk. Wytycza podstawowe kierunki działań realizacyjnych na rzecz wydatnego wzrostu poziomu życia mieszkańców w postaci:

- zdyktowania procesów rozwoju społeczno-gospodarczego,
- wzrostu rangi miasta w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym,
- ochrony cennych walorów i zasobów ekologicznych oraz wydatnej poprawy stanu środowiska naturalnego,
- utrzymania tożsamości kulturowej i ochrony zasobów historycznych,
- racjonalnego zagospodarowania przestrzeni.

Strategia prezentuje określoną projekcję pożądanego rozwoju miasta Suwałki w postaci celów rozwoju i niezbędnych zadań realizacyjnych. Nie zamyka to oczywiście drogi do wypracowania innych. Jednak podstawą zmian winny być wyłącznie względy merytoryczne, wynikające ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju miasta. Z tego punktu widzenia „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Suwałki do roku 2020” jest dokumentem elastycznym oraz otwartym na zmiany, uzupełnienia i korekty.

VIII. Zespół ds. Aktualizacji Strategii (ZAS)

1. Zespół problemowy ds. edukacji i demografii:

Mieczysław Jurewicz
Mieczysława Gajewska
Grażyna Herbaczewska
Daniel Jaroszewicz
Bożenna Szynkowska
Elżbieta Baranowska
Waldemar Brzeziński
Bożena Stefania Makarewicz- Jafiszof
Agnieszka Zackiewicz

2. Zespół problemowy ds. zdrowia i opieki społecznej:

Honorata Rudnik
Maria Metelska
Krystyna Jaśkiewicz
Edward Mostowski
Adam Szałanda
Sławomir Niedźwiedzki
Barbara Konopko
Zdzisław Koncewicz

3. Zespół problemowy ds. kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego:

Andrzej Strumiłło
Stanisław Sieczkowski
Alicja Andrulewicz
Jerzy Brzozowski
Andrzej Chuchnowski
Bożenna Kamińska
Janusz Kopciał
Kazimierz Gomułka
Ewa Rycerska-Turowska
Piotr Kuczek

4. Zespół problemowy ds. turystyki:

Henryk Grabowski
Bożena Dunat
Elżbieta Niedziejko
Jan Bacewicz
Zdzisław Szkiruć
Mirosław Miszkiel
Teresa Świerubska
Mirosław Szyszko
Stanisław Nalewajko
Maciej Ambrosiewicz

5. Zespół problemowy ds. sportu i rekreacji:

Jarosław Jutkiewicz
Sławomir Jan Szeszko
Zbigniew Wisiecki
Jadwiga Olbryś
Grzegorz Wołagiewicz
Stanisław Pawłowski
Piotr Zieliński
Tadeusz Jasiński
Jerzy Szuliński
Jacek Niedźwiecki
Marek Krejpcio
Edward Dec
Krzysztof Ołowniuk
Henryk Krzesicki
Andrzej Kaszkiel

6. Zespół problemowy ds. finansów:

Wiesław Stelmach
Daniel Jurewicz
Michał Przywara
Mieczysław Urbanowicz
Tadeusz Zamaro
Zdzisław Siemaszko
Teresa Kamińska

7. Zespół problemowy ds. bezpieczeństwa i porządku publicznego:

Roman Dębski
Grzegorz Kosiński
Andrzej Ryński
Lechosław Bołtrukanis
Andrzej Turowski
Grzegorz Żukowski
Jarosław Kowalewski
Dariusz Siwicki

8. Zespół problemowy ds. gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej:

Romuald Koleśnik
Wiesław Lange
Małgorzata Włoskowska
Grzegorz Kochanowicz
Karol Wandzioch
Marek Giedrojć
Dariusz Przybysz
Krzysztof Mażul
Marek Janiszewski
Tadeusz Czerwiecki
Leszek Dziurdzikowski
Maciej Sieniawski
Zygmunt Szutkiewicz
Renata Stankiewicz

9. Zespół problemowy ds. rozwoju przedsiębiorczości:

Ryszard Ołów
Grzegorz Gorlo
Stefan Dojnikowski
Henryk Owsiejew
Jerzy Mioduszeński
Krzysztof Bargłowski
Anna Nowosadko
Andrzej Wasilewski
Robert Ożarowski
Ryszard Truszkowski
Adam Ołów
Teresa Mazur
Wojciech Krzywiński
Marek Wierzbński

10. Zespół techniczno-redakcyjnego:

Stanisław Kurak
Stanisław Kulikowski
Łukasz Kurzyna
Ewelina Suchocka
Jack Szulc
Beata Czekajło